

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.17

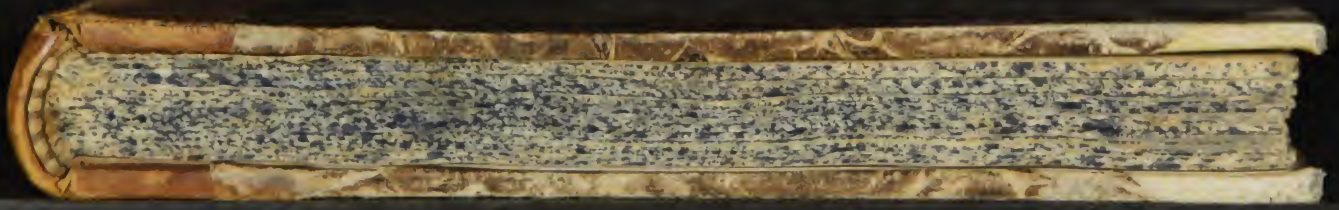

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.17

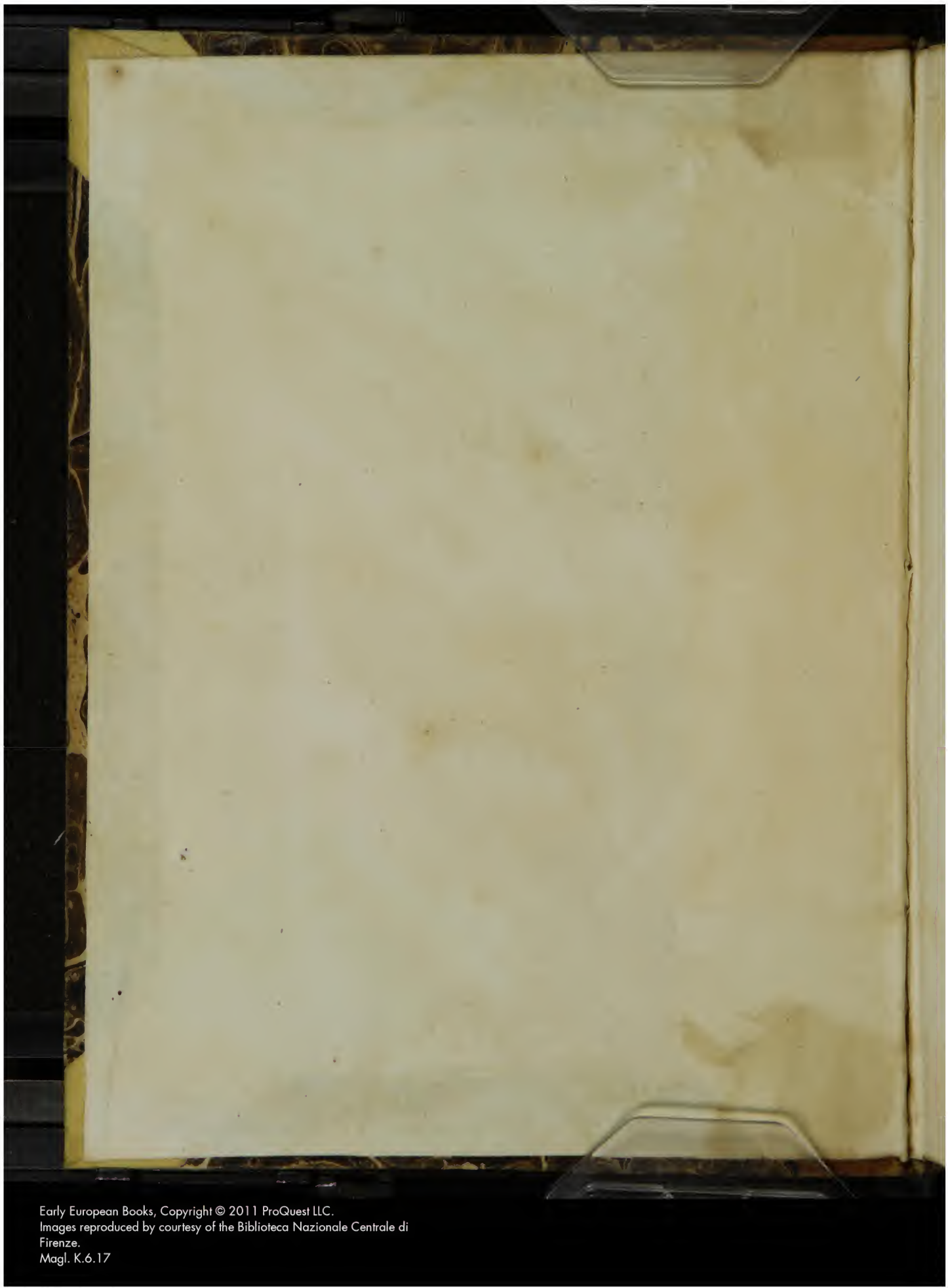

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.17

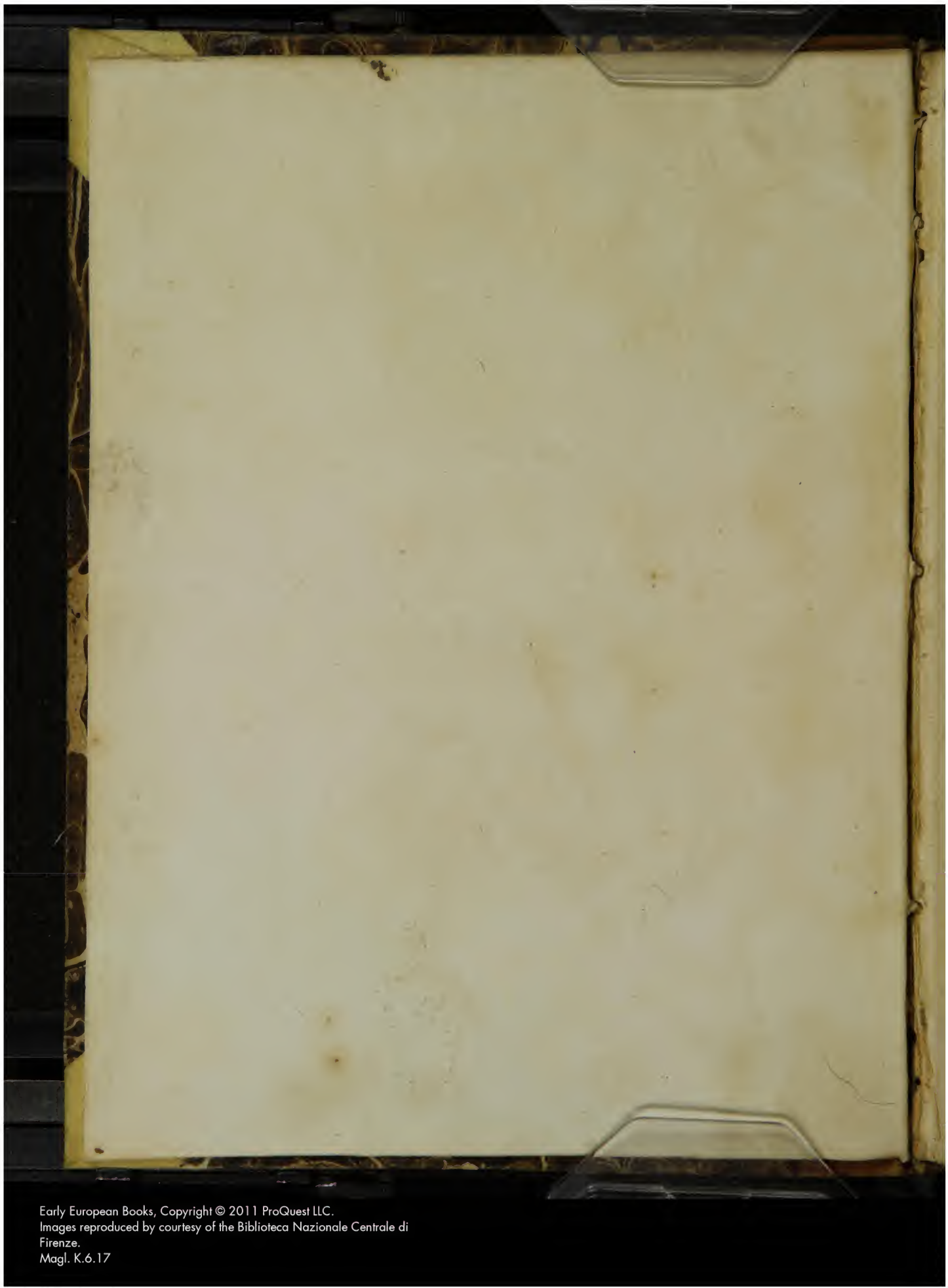
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.17

Platyne De Honesta Voluptate: et Valitudine. ad
Amplissimū ac Doctissimū. D. B. Rouerellam
S. Clemētis Præbiterū Cardinalem.

. Liber Primus.

e Rrabūt et quidē vehemēter Amplissime
Pater. B. Rouerella: Qui hāc nostraz
suscceptionem nequaquā dignam: que tuo
nomini ascribere putarēt: quod et volu-
ptatis et valitudinis titulū p̄ferat. Verū cū mihi
atq; oībus eruditis spectata sit ingenii tui vis: et
acumē morū: et honestissime vite p̄stātia: doctrīe ac
eruditōis magnitudo: malui te vigiliāz meāz pa-
tronū ac iudicē (si qd peruerse scriptū inest) facere:
q̄m aliū quēpiam. Instabūt acrit̄ malit̄ (satiatio)
de voluptate ad virū optimū et p̄mētissimū nō fu-
isse scribē. S; dicāt queso vi stoice: q̄ elatis
superciliis de vi: sed de noīne: et tātūmodo
diūdicē. Mali ū se habeat p̄siderata voluptas?
Est enī hui⁹ vt valitudis vocabulū mediū. De vo-
luptate: quam intēperātes et libidinosi ex luxu et va-
rietate ciboz: ex titillatiōe rerū venerearū p̄cipiūt:
absit vt Platyna ad virū scīssimū scribat. De illa
voluptate: que ex p̄mētia victus: et earū rez: quas
hūana natura appetit: loquor. Clemētis eīz adhuc
videt̄ adeo libidinosus et cōmētē: q̄ non aliqua
tāgeret̄ voluptate: si quādo a rebus p̄lū q̄ satis est
cōcupitis declinasset. Valet apud vos (vt video)
Ciceronis auctoritas: qui quidem ut Aristoteles
Platonem: Pythagoram: Xenonem: Democritū:
Chrysippum: Parmenidem: Heraclitum: sic Epi-
curum segetem et materiam eruditionis ac doctrīe
sue facit: quo cū enim tutius congrederetur q̄z cui⁹

mortuo Epicuro habuit Cicero. Valebit et apud
me Seneca. Lucretii: Laercii auctoritas: qui epicu-
rum ut virum sanctissimum atque optimum miris laudibus
extollit. Dicere autem non decere sapienter merore con-
fici: cum perturbationis dolorisque vacatio praestantes effici
at voluptates. Quid mali immo quod non boni in se
habet? Ad felicitatem eius voluptas illa que ex honesta
actione oritur: ut medicina ad sanitatem egrotantem
hominem perducit. Quis est propterea tam stupidus: tamque
(ut isti volunt) a sensibus ob sanctitatem et tetricam vitam
alienus: quod non corpore et animo aliqua profunda volu-
ptate? Si et in victu mediocritatem: unde bona valitudo
et in actione integritatem ac praestantiam: unde felicitas oritur re-
tineat. Non improbat hoc nomen a Platone: non ab Aristotele:
quod signate admodum de rebus ipsis locuti sunt. Fecit
Metrodori ac Hieronimi luxuriam et libido: ut epicuri vi-
ri optimi schola et doctrina vicio daret. Non ergo quod
vir bonus: sed quod depravatores secte addidere culpam
dum erat. Desinant propterea hi rerum estimatores et quasi tru-
tina quod indies ab unoquoque fit libzantes carpere:
quod de valitudine aut ratione vicius: quam greci dietam
appellat: addendo quedam ad curandas egrotationes pre-
cepta: de natura rerum et obsoniis prescripsi. Tantum enim ab-
est: ut hoc institutum a viro civili sit alienum. summorum
etiam philosophorum auctoritate et precepto: ut quemad-
modum in prelio quod civis olim: sic quod in pace multos nunc
cives rationem victus afferendo servauerit: plures ci-
uicas mereat uideat. Obsonia mihi obiciunt: ut gulo-
so et edaci: utque instrumenta libidinum et quodam quasi cal-
caria intemperantibus et flagitiosis addenti. Utinam ipsi
aut natura aut instituto: ut platyna mediocritate
et parsimonia uterentur: non uideremus hodie

tot popitarios in urbe: tot ganeones: tot gnatonos
tot scurzas: tot adultores libidinū: et obstrusaruz
diligētissimos ob edacitatem et auariciam p̄sito-
res. Scripsi ego de obsoniis Catonē virū optimuz
Uarronē oīum doctissimū: Columellam et Celiū:
Alpitiū imitatus: nō quo legētes ad luxū adhorta-
rer: quos certe iter scribēdū semper a vicio deter-
rui: sed quo et ciuili viro valitudinē: lauiticiē victus
poti⁹ q̄ luxū q̄rēti p̄dessem. et posteris ostēderem
hāc nostrā etatē īgenia habuisse q̄ maiores si non
eq̄re: imitari saltē ī quouis genere dicēdi auderēt.
Has ergo rusticatōes meas: quas hac estate ī se-
cessu tusculano apud inclitū et amplissimū patrem
frāciscū Sōzagā: nō asgnabere doctissime pater si
boni pl⁹ q̄z mali ī se hnt: siue nō ad flagitiū qd̄ esset
detestādū: sed ad valitudinē et modestiā hoīes te
etiā īpellēte noīs tui auctoritate īterposita adhor-
tātur. Deligēd⁹ Loc⁹ ad Habitādum.

e Quatuor elementis: unde aīantia queqz aut
mixtim: aut seorsuz originē traxere: duo sunt
ex qb⁹ et ī qb⁹ potissimū viuit homo. terra .s.
et aer. Ab igne .n. et aqua: quoz alterū sup̄ modum
frigidū et huīdū est: alter⁹ calidū et siccū: ita nāfa
secludimur: ut habita q̄ntū īdiuidua regunt parti-
cula quadā diutius iter hac versari neq̄am⁹. fāili-
ariora igit̄ hūano generi et q̄si dōcilia sunt terra et
aer: in qb⁹ ad valitudinē et voluptatē eligēdus est
locus: ne brutis hac ī re īferiores eē videamur: q̄
ex regionib⁹ salubritatē cū iucunditate requirunt.
Deligat itaqz homo nō incivilis et īgeniū particeps
tum ī vrbe: tum ī agris p̄ āni tēpore locū saluber-
rīmū: iucundum: amēum: venustū: vbi edificet. vbi

rei rustice opetaz det: vbi musis et ingenio vacet:
vbi postremo qd fieri pfacile a viro castissimo et do-
ctissimo pot cu diis ipis loqr. Estate petat loca ex-
cellsa: no nebulosa no vetosa nimiu: s; puri clari tepa-
tiq; celi: vbi domu habeat egregie camerataz: cuius
fenestre Uarronis auctoritate ad orientem et septen-
trionem uergat. Tale eni domicilium veniente sole
illustrat. et quasi repurgatum omni nocturna labe:
cu non admodu calefiat occidete eode septentrionali
aura refrigerat. Eade quoq; ratioe utemur: si no-
bis fm maris litus habitare prigerir: q per estate
meridiano et occiduo sole alia ratione edificate do-
mus admodu feruent. unde fit ut corpora diutino
calore viciata: ac nulla voluptate adiuta: i graues
et piculosos incidat morbos. Vere aut hyeme autu-
no maxime vbi temperies fuerit in planis collinis ac
maritimis locis comode et salubriter habitaueris:
modo pcul sint a paludib; a stagnis a calidis ac
sulphureis fontib;. Sunt etia q scribat fluminu au-
ras ac maritime ore: si a meridie flauerit: i salubres
esse. maxie vero i grauib; locis qd hodie quoq; in-
latio ac in maritimis austro expositis frequentatis
fuerib; cernit. Cauendu e etia ab imenso frigore p-
cipue vo flate borea: unde et neruoz ptractiones di-
stentes ac rigores: quos greci spasmu et tetanu vo-
cant. et tussis destillatões tozima lipitudies rauce-
dies ac vesice dolores nascuntur. Adde qd ut nimio
calore cōcoctio intermittit. somn; auferet. resoluuntur
corp;. ac mēs iacet. ita nimio frigore hebetant sen-
sus: et destitutū ppe fomēto natāli stupet ingenium.
Optia ē hyēs: ut ait Celsus q vento vacat: salubris
estas q fauoni pflāt: vel septentrionalis magis qz

subsolani ⁊ ut ventus a mediterraneis regionibus
veniens salubris ē: ita fer a mari gravis. Igne itaqz
eo tempore āni fouenda sunt mēbra: non tū diu fo-
co iherēdū ē: ne ⁊ corp⁹ pigrescat ⁊ debilitet īgeniū
⁊ malis vaporib⁹ (qđ fieri solet) cerib⁹ repleat: attra-
ctis p ignē ad caput hūorib⁹: quos greci catarrhos ⁊
rūmata, nři fluores ⁊ distillationes appellāt. Obeū-
da sūt negocia: tū urbana: tū rustica: vacādū īgēio:
si doctrina ibuti sum⁹: unde solida ⁊ ītegra voluptas
oziri solet.

De exercitatione corporis.

o Ex qz ignavia corp⁹ hebetat ⁊ secordē vitā p
sequitur valitudo: exercitatione liberali vtendū
ē: qz ⁊ sāguis ocio depuatus emendatur: ⁊ mē-
bra validiora ac p̄mptiora ad id qđ īstat agendū
fiunt: ⁊ stomachus motu: ī quo calor īest ad appe-
tentiā excitat: ⁊ mens adiuvantib⁹ sensib⁹ ad cogniti-
onē rerū occultarū: ⁊ admirabiliū celerior ⁊ acutior
reddit. Sed neqz hoc āte p̄coctōez: neqz ieiuno ad
modū ⁊ famelico corpore faciēdū ē. expectāda ē pri-
ma p̄coctio postqz nil crudū: nil īane de stōacho p̄-
mescēdū ē. Noīez cōmode exercēt ābulatio negotia-
tio: p̄ accliuū ascēsus: ac dscēsus. Rei nō pōderose d
loco ad locū portatio: ubi domi sum⁹. Saritio occa-
tio rūcatio īsitio putatio: dū hortos ⁊ pomaria ani-
mi gratia colim⁹. Exercēt itē sz p̄cutiati⁹ pila: tū ma-
ior: tū mīor eq̄stres ac pedestres ludi: gradiafa: sz ī
deceti⁹. P̄terea certare saltu: iaculū torq̄re: arcū
itēdere: luctari: v̄atiōe defatigari: nō alienū
ab īgenūo ac civili viro nidef: qñ p̄ patria si op⁹ fu-
erit strēue sūturi sūt arma. Fiēt hec cōmodi⁹ ad va-
litūdīez: ⁊ subīde ad voluptatē sub dio celo ⁊ in sole
qz sub tecto aut ī ūbra. Ille potissimū exercitatiōes

laudande sunt ut ait Celsus: quarum finis plerumque
sudor est aut certe lassitudo: que citra fatigationem
sit. Sed hoc maxime attendendum est: ut equaliter
omnia membra secundum vires exerceantur: ne dum
vni parcimus: reliqua nimio labore obruantur. Ut
vero ex nimio ocio: ita ex nimia defatigatione peri-
clitatur. Medium igitur quoddam tenendum est ne
dolorum cum voluptate permitemus. De Cena.

I Edato tandem ab omni concitatione: corpore cum
vesperi edendum sit: quo tempore nostri ce-
nas facere dicuntur: cum prandio maiores et qui
dem militantes ante meridiem uti consueverint: ci-
bus quem Stoachus noster coquere haud grauate pos-
sit cupiendus est. Partius tamen edendum tunc est: maxime
vero bilosis quorum morbi humiditate nocturna ur-
gente cibo est augeri non sine incommodo solent. Su-
perito cibo ab omni commotione corporea vehementi pre-
sertim et mentis agitatione duabus horis supersede-
dum est: donec saltem prandia prococtio fiat. De ioco et ludo.

I Alterius vero iocis ac ludo minime periclitato va-
candum: ne sensus cogitatione occupati conco-
ctionem impediatur. Careat iocus quem urbanum:
facetum: modestum volo dicacitate: scurrilitate: mor-
dicacitate. Nolo nimios non proteruias: non dicte-
ria: non conuicia: unde ira et indignatio: ac plerumque ma-
gna rixa oritur. Ludus sit talis: tessera saccho: ut no-
stra appellatio utar: carthis variis imaginibus pictis.
Absit inter ludendum omnis fraus et auaritia: qua illibe-
ralior et detestandus sit ludus: nec ullas affert ludem-
ti voluptates: cum timor ira: et immensa habendi cupidi-
tas variis modis ludentes cruciet. si lucubrandum
est non post cibum id facere: sed post prococtionem debemus

naturalis enīz calor cōmōtione ⁊ āgitatione mentis
a stōacho rātrahit: aut ibecillior ad coquēdū reddīt.

De somno.

e T autē nimia exercitatio ⁊ lōga vigilia uiz cō
poris p̄sternūt: cōcoctionē īpediūt: spiritus vi
tales debilitant: cerebrū excitant. Sic tēperatus sō
nus: ⁊ q nō ex crapla et ebrietate vēit mēbra labore
fessa inītaurat: calores stōacho submīstrat: mentes
purgat: ac deīqz totū corp⁹ ad hōestā actionem: ex
qua virtutis habit⁹ cōparatur renouat. Ut hyeme
cōmodior culcitra plumea est: ita lanea vl bōbycia
estate salubrior. Ad nimio tñ somno p̄cauendūz est:
unde et corp⁹ macrescit: et sensus hebetant: et stōa
ch⁹ fluore tētatur: ⁊ caput ac cerebrū gūat et obtun
dit. Ad somnūz nō mortales īuitat. q̄ tñglla: q̄ ob
scura: q̄ frigida et hūida est. Nunc cinnices plerūqz
interturbāt: quos hac ratiōe facillie tolles. Lucē
rem āguinum cōdito ī aquā: eāqz ī lecticā: et quo
voles īfundito. Vel fel bubulū cūz aceto mīxtum su
p̄fundito: nulli nascētur. Fugabz itē ex cubico pulex
si aquaz ex coriādro circūqz fūdes. Meridiari. n.
hoc ē meridiē dormire: nisi sedendo tantisper dū su
mi aliquantulū euaporent insalubre ē ⁊ pestifex.
Caput. n. debilitatur: distillationes augentur: pitui
ta crescit: calor naturalis corrūpit: segne oīno desi
diosūz marcidū ac lāgūidūz corpus efficitur.

Qua ratione curandum sit.

i N faciem dormiat cui stōachus ibecillis est.
Id enīz cōcoctionē adiūuat nec patitur pitui
tam concrefcere calorem naturalem augendo: quo
noxii humores excoquantur. Dormire itē primo

sono i latus destrū: deinde i sinistꝝ putile ē. Supi-
nus ne dormiat q̄ sane mentis ē: idē eīm pleriqz ⁊
graues oriuntur morbi: cuz ⁊ cerebz ⁊ nervos ⁊ re-
nes fluidus humor īficiat: tali acubitu pprio mea-
tu auersus. Dormire capite ⁊ humeris elatis mire
ad ualitudinem facit. Noctu vitanda est luna pre-
cipue cum dormitur: quia frigidos hūores mouet:
⁊ reumatismū plurifariā generat: maxie vero si ra-
dii lunares: quoz qualitas frigida ē ⁊ hūda in ca-
put dormientis deci derint. De Concubitu.

c Oncubitus: quē Hippocrates medicoz prin-
ceps diuina vir scientia ait partē eē quādā co-
micialis morbi: neqz nimis ē ꝑcupiscēd⁹: neqz
omīo post habendus: cū ad generationem faciat: q̄
aiantūm species conseruantur. Rarus ut ait Cel-
sus) corpus excitat: frequēs soluit: frequētem dixit
non numero sz ratione etatis ⁊ corporis. Is. n. coi-
tus non īutilis ē: ⁊ ad uoluptatē facit: quē nullus lā-
gor aut dolor seqtur. Peior ē estate ⁊ autūno: tole-
rabilior hyeme ⁊ vere noctu tutior q̄z īter diu: si nō
hūc cū vigilia labor statim sequitur.

Quid sit agendum ubi cubitu surrexeris.

I bene ꝑcorit expectus manē tuto surgit qui
min⁹ gescere ī strato debz: ⁊ redormire: si ma-
ne ante tēpus resurgendi necessitas fuit: ꝑgescat de-
inde neqz exercitationi se: aut negotio credat. Ut
vesperinū ita matutinū frigus ei fugiēdū ēq̄ ex ca-
pite ⁊ stomacho laborat. Ubi quis surrexerit paulu-
lū ītermittere debz: deinde capillū sursum uorsum ꝑ-
ctere: excreando continuo id pituite: quod noctu
concepit. Lauare item pedes ⁊ caput ante cibū non
inutile beneuolenti erit: purgamenta corporis: q̄ ad

extrema expelluntur bene detergendo. Fovere os
multa aqua estate precipue: non erit i salubre: hye
me vero temperatius id agendum est: ne nervi ac
sensus rigore ledantur et obstupescant. Mouere al
uum si constrictior est: et andeqz sistere: si profluvio
laborat: medicorū propriū ē. Quare ab his de hac
atqz itē & ceteris medicamentis: que ad curandam
valitudinē p̄tinent ratio petatur. A me enim tan
tūmodo capita ponentur: cum in rerum proprieta
tem incidero: qz de voluptate loqui satius duxim⁹
q̄ magna et solida cōparabit: si a noxiis cauētes q̄ se
cundum naturam sunt prudenter ac modeste am
plectemur. - De exercitatione post somnum.

q̄ Ubi bene concorrit (ut ait Celsus) ampliores q̄
male remissiores exercitationem faciat: sed
multū refert: sit ne quis urbāus an rusticus
miles an studio litterarū remolliat⁹. Exercitationes. n.
ex genere naturarū: et studioz sumende sūt. Venati
one rusticus ac miles utat⁹: qđ similitudinē quādā
cū militari solertia hēat: qđqz rusticis fere eoz opa
euertēdo ac p̄dādo hostium loco habeāt. Gaudet
aucupio ciuis: nec venatōnē aspnat⁹. Atqz ocio et mu
sis dlectat⁹ clare legat: p̄ lectōnē multū ābulet: non
sub tecto sz i sole: si caput patit⁹. Sestei more maio
rū: egret: hōtos et pomaria iuisat: riuos dducit sur
culos pōat: isitōnē faciat: herbas arōaticas plantet:
rūcet: sariat: visco et bubone aues capiat. apū aluea
ria curet. auiculas cāozas enutriet: piscias habeat
ūde piscari nō icōmod⁹ possit. i foro ābulet. negocia
trāsfigat d̄ re p. loq̄ si op⁹ fuerit et disserat. Inde do
mū si bis i die comedet assuevit reuertat⁹. Inediaz
nō ferat que stōachū pituita replet. Hāc tñ facilius

sustinent medie etates: mi⁹ iuuenes minime pueri
et senectute confecti ratōe viriū. Cauēdū ē itē ne an
te famē cōedam⁹: ne qd assumim⁹ ad robur et viz
corporis. id totū in vires et pnicie vertat. qd certe
a crudo et repleto stōacho fieri cōsuevit.

Quid obseruanduz in vita ad voluptatez.

¶ Cribere de obsoniis et pulmētis nostrorū tē
porū et qb⁹ maxie aula rōana vescit deiceps i
stitui: si pri⁹ pauca attigero q̄ ad valitudinē et vo
luptatē hoīs faciūt. Nō. n. oīs cibi oībus pferunt. S3
ut varia sunt elemēta. varie hoīuz ex hūorib⁹ appe
tentie. varii quoq3 gust⁹. sic varii debent eē cibi. ut
qd cōuenit. qd sapit qd nutrit vnicuiq3 tribuat. Ne
mo. n. me aucto^r qd fastidio afficit: qd nocet: quod
cruciat: qd interficit comedet. Pēsitabit qsq3 qd ge
nio suo pueniat. et id cibi eiusq3 generis assumer.
qd enutrire corp⁹ sine molestia possit. Meminerit
vnusq3q3 dicti illi⁹ sōctici edēduz eē ut viuam⁹ nos
non ppterea viuere ut edam⁹. Corpus hoc quo su
stinemur oīs et viuimus. ex quatuor humorib⁹ con
stat. Habet. n. i se sanguinē. bilē rubeā. quā et cho
lerā dicim⁹. atrā bilē. quā eādē melācholiā appella
bim⁹. habet et phlegma. que et pituita latine dicit.
sāguis sedes epar ē: siue iecur malis appellare. In
precordiis p̄sudet bilis rubea: at in sinist⁹ latere ma
xime vō i felle dōiciliū h3 atra bilis. Pituita caput
et stōachū uexat: inde quoq3 in vesicā et renes cū p
nicie hoīs descendit. Sanguis calidus et hūect⁹ ve
ri cōparat. cholera sicca et calida estati. Melancho
lia sicca et frigida autūno. Phlegma frigidū et humi
dū hyēi. Eadē quoq3 ppōtōe his hūorib⁹ cū elemē
tis: q et tēpōib⁹ crescūt. Aūget sāguis ab. viii. id⁹ se

buarrii vsqz ad .viii. idus maii. hāc ob rē bonis ci-
bis 7 tēperatis vtēdū ē. Demēdū tñ aliqd de cibo ē
addēdūqz potōi: bibere cū diluti⁹ puenit vtēdū car-
ne 7 olerib⁹: trāseūdū paululū ad assa ab elixis. Ue-
n⁹ eo tēpoī āni tutissima ē. Surgit cholera ab .viii.
idus maii vsqz ad .viii. id⁹ augusti. Utēdū tñ frigi-
dis 7 hūidis ē: laborādū parcius: carne assa ut sepi⁹
āte cibū: sic exigua vtēdū ē. Sit potio qz dilutissima
ut 7 siti tollat: nec corp⁹ icēdat: venere tñ oīo absti-
nēdū. Dñat melācholia ab .viii. idus augusti vsqz
ad .viii. idus nouēbris. Acidis tñ atqz acrib⁹ vtēdū
ac minus elaborādū. Alb. .viii. idus nouēbris vsqz
ad octauū i. Februarii pblegma siue pituita mai⁹
appellare iiget. Esse plus tñ maxie puenit. Min⁹
sz meracius bibere: pane plus solito vti: carne poti⁹
elixa qz assa: oleribus modice. Eo tēpoī āni calidis
oībus habita tamen corporū nostrorū ratione vtē-
dū est. Uenis tuz non eque perniciofa. Nec qui di-
ligenter obseruabit: non me sed natura admonente
quid profit: quid contra toto anno facillime depre-
hendens incolumi sospitate vitā cum voluptate trā-
siges: nulla indigebit medicorū opera: 7 industria
Unus tñ oēs admonuerimus ne nimia edēdi cupi-
ditate cibum (vt pleriqz solent) minus dentibus con-
tusuz deglutiant. Laboratuz stōachus in decoctio-
ne: 7 crudū euz precordiorū dolore ructat. Mollat
igitur 7 terat diligenter quātuz coquere potest: hac
eniz ratione in digerēdo que tansa sunt mirū in mo-
dum stomachus iuuatur.

De Quoco .

- c Quuz habeat arte 7 longa experientia do-
ctum: patientem laboris: 7 qui laudari i ea re

maxime cupiat. Careat is oī sōlore ⁊ spurcitia: co-
gnoscat apposite carniū: pisciū: ole ⁊ uiz atqz natāz
ut qd assū: qd elixū: qd frictū fieri dbeat dephēdat.
Caleat gustu dcerne q salita nimis: ⁊ q fatua sūt.
Nonicomensi nra etate coquoꝝ pꝛicipi: ⁊ aquo ob-
sonioꝝ ꝑficiendoꝝ rōnē accēpi: sit oīno si fieri pōt ꝑ
similis. Nō sit gulosus ⁊ edax: ut Maris⁹ gall⁹: ne
qd dominuz edere oportet: ipse itērcipiat ⁊ dnozet.

De paranda mensa.

p Ro tēpoꝛe āni paranda ē mensa: hyeme locis
clausis: ⁊ calidis: estate frigidis ⁊ aptis. Uere ī
tricliniū ⁊ mensā sternať flores: hyeme fiat suffu-
nigatio odoramētoꝝ. Estate sternať pauimentum
frōdib⁹ odoriferaz arboꝝ: vitis ac salicis: q ꝑclauē
recertent. Autūno vne maťe pira poma a laqarib⁹
pendeant. Albe sint mappē: candida mantilia: ne si
secus fuerint fastidiū generent: ⁊ auiditateꝝ edendi
tollāt. Cultros tergat seruus: eoꝝqz acie ꝑlixet: ne
ī mora sint ꝑuiue obferri hebetudinē: parata sint re-
liq vasa terfa nitida: siue illa fictilia sint: siue argen-
tea. Nec. n. lauticies ēt residētē appetētiā excitat.

De Sale.

f Alē īqrit mēsa ne īsulsa videāť obfōia: ūde fa-
tuos hoīes dicim⁹ stolidos ⁊ īspidos: q nil sa-
lis hoc ē īgēi habeāt: a greco vocabulo vēit vsa
dasea ī s. Salis vis adeo ignea ē: ut q attingit corpa
astrīgat licet alliget. Mortua si salita tēpōi fiat op-
tie ꝑfuāt ut d pnis ⁊ d aliis salsamētis lz cernere. Cō-
tra morbos quosdā plimū valet: cū adurat īpurget
extēnet dissoluat: stōacho tū īutilis ꝑterqz ad exer-
citādā auiditatē. Si īmoderat⁹ vsus epati: sāguini:
oculis admodū nocet. Ulcerib⁹ quibusdā ⁊ morsib⁹

venenosus illicitus pdest. Sal quo vsurus in mensa
es sit albus et mundus: ut volateranus in beetruria.

De pane.

i Inter fruges ad usum hominum inetas: frumentum
utilissimum est cuius species sunt Cellum hincur
halica: oriza: tiffana: hamulū: triticum: siligo: far: quod
adorem veteres appellauerunt: unde adorare dictum
quia libis adorem sacra diis exhiberent. Triticum nil
est fertilius et suauius: vel quod magis alat: maxime
si collum et non capestre fuerit. Ordinem frugum
omnium nobilissimum habet: quod in sicca et soluta terra
feri uelit: quod cito matureseat: et ob gracilitatem cala-
mi ante omnia frumenta succidat. Ex hoc polenta
et aqua multa egrotantium causa commodius fiet quam
panis. Siliginem africanam cuius panem veteres
laudabant: nequaquam simile huic crediderim: quoniam nostra etas
vescit: cum nullum genus panificii hoc sit insuauis
et quod auaritia edendi minus uoliter premit. Qui
igitur pistozitiam exercet: farinam quamquam a farre dictam
ex tritico bene molita sumat: ab ea denique cribro
farinaceo penum fursures et polinem secernat: quam quod
dem in mensam panificiam circumquaque a lateribus
clausam imposita aqua calida: et quidem salsa: ut ferrarienses
in Italia solent. Si in locis humectis habitas: in-
ditaque ex fermento ossa bene adiuuantibus sociis usque
ad eam crassitudinem subigat: quam non incommodum panis com-
fici poterit. Caueat pistoz ne plus minusue fermenti quam
debet imponat: ex illo enim acorem panis percipit: ex hoc gumi-
or sit in concoctione: et insalubrior: cum aluum astrin-
gat. Panis in clibano bene coctus et non eiusdem diei:
neque ex tritico apprime nouo commode nutrit: et si
tarde concoquitur.

De placentis.

f Ubiugat idē pistoz tātuz farine ex aqua cali-
da: q̄ntū ad faciēdā placētaꝝ satest. ⁊ subacte
indat feniculi semē ac laridū te flalatī concisuz: aut
butyrū: ul' oleū seorsuz tamē: ac rursuz tādiu subi-
gat: quoad oīa ī vnā redegerit massā. p̄mat dein-
de māib⁹ ī orbicularē formā. ac clibano īferat vna
cū pane. ul' in focolari sub textu cinere ⁊ carbonib⁹
coquat. ifit ⁊ aliud gen⁹ placēte sine larido adhibi-
to sale oleo ⁊ feniculo: qđ sub cinere ⁊ carbōib⁹ co-
q̄tur. Omitto placētas oblōgas: que ex pane fer-
mētato ⁊ nōdū cocto fiūt: cuz nullā habeāt volup-
tatē. Sūt item q̄ ficedulas ⁊ auiculas paruas. q̄q̄
caseum recētem ⁊ pingue seorsuz ab auiculis pani
includant: ut simul in furno coquantur.

Quid sit edendum primo.

o Bseruāndus ē ordo ī assumēdis cibis: cū oīa
que aliuz mouēt: queq̄ lenis ac parui sint ali-
menti. ut poma fere ac pira quedā tuti⁹ ac suauī⁹
prima mensa comedātur. Adde etiā lactucas et q̄
quid crudū uel coctuz ex aceto et oleo assumitur.
Dua p̄terea sorbilia p̄fertim: ac tragemata q̄dam:
que nos bellaria dicim⁹ ex aromatib⁹ ⁊ nucleis pi-
neis aut melle aut saccharo p̄dita: putius p̄cōmo-
de apponunt.

De Cerasia.

e X pomiferis arborib⁹ apud nos cerasa: siue
ut Seruio placet cerasia libet appellare: p̄mo
maturescūt. Primuz itaq̄ edēda apponātur. Hāc
ob rem. L. Lucullus post victoriā mithridaticā vr-
bis āno sexcēto: simo octogesimo ī Italiā uexit: cui⁹
tāta fuit ubertas: ut ad oceanū ī britaniā usq̄ pue-
nerit. Cerasioꝝ quedā sunt acida quedā austerā et
q̄dā dulcia. Austerā vētrē p̄strīgūt. It̄ dācū exaspāt

Acida pituita icidunt. flaua bile reprimunt. siti ex-
tingunt. 7 desideriu edendi iducunt. Dulcia stōacho
aduersa: lūbricos 7 putridos huōres ī vētre gērant
Deuorata mane duz recētia sunt euz suis nucleis:
urinā 7 vētrē mouēt.

De prunis.

i Ngēs est (ut ait plini⁹) prūoz turba. Al coloribus quedā sumplere noīa. ut alba 7 nigra. Al similitudinē alia: ut ordearia. q̄ colorē ordeacez sint psecuta. Al vilitate alia sunt asinaria cog^o miata. Al externa gēte qdā etiā armeniaca dicta: q̄ odore peculiari laudātur. Damascena oblōga et nigra a citate syrie damasco nomē ducētia ceteris p̄stātiora 7 salubriora sunt. Nulla arbor p̄ adoptio nē hoc ē īnsitionē facili⁹ ī familias alia^z arborum īnsit. Mirat plini⁹ de pruno nullā a Latone mēti onē fieri: cū pruna syluestria ubiqz nascerēt. Usus prunoz ate cibuz. si moderatus est aluū citaz facit bilem lenit. voluptatē sitiētī affert. Pruna ac mala oīa: ut cerasa pira et reliqua lecta euz petiolis: 7 in melle posita ita ne se ptingāt: diu seruabis.

De Moris.

m Orus satiu tardissime senescit. In egypto et cyp^o abūdātissimi succi fructus pducit. quo rū trin⁹ color est. primo albescūt: deīde rubescunt. postreō nigerrima fiūt: quasi Tisbes puelle egyptiace cruore resp̄sa. Māta mora quāuis ad hūiditatē 7 caliditatē tēdunt. parū tamen alunt. stōacho aduersant qz ī eo facillie putrescūt. Neqz qz aliuū citā faciūt p̄ma mēsa comedēda sunt. nā 7 urinam mouēt. 7 ī aqua frigida hūectata: siti extīgūt. Sūt 7 mora ex rubis nascētia: qbus utūtur in pigmētis medici. Ut mora recētia diu durēt hoc mō facies.

Succū ex moris exprimito miscetoq; cū sapa. ⁊ in vitreo vase cū moris mittito: virida diu fuabis.

De Peponibus.

p Epones a malepepōib⁹ differre vidētur: cuz hi fere rotūdi ⁊ costati sūt: illi oblongi: quasi mala citrea. Verū non adeo differūt: cum a pepōibus malopepones factos asserat Plinius. Al pediculo maturi sponte discedūt quāuis nō pēdēt. Bra- tus ē certe peponis usus: vex difficillie ob ei⁹ frigiditatē p̄mixtam hūiditati coquit. Depon tamen detracta cute: ⁊ abiecto semīe esui datus: stomachi p̄pescit ardores. alium leniter mollic. Repurgato stomacho edēd⁹ est: qz facillie ī eos humores cō- uertit: ⁊ cōcoctōnem retardat: quos p̄dominari ī ci- bi receptaculo p̄pererit. Nāc ob rē nobis a maiōib⁹ imperatum ē: vt pepones ieiuni comedam⁹: super sedeamusq; a fliquo cibo: donec ī fundo semicocci resederit. Eius vsus ⁊ si neruis obest eos hūectādo urinam tamen puocat: renes ac vesicā purgat ad- iecto semīe. Sūt qui dicāt peponum maliciā potu oxizacchare aut oxymellis sedari ac cōprimi. Alii aquā ut Aluicēna pponūt: alii vinū. Sentia ego cū natura: q̄ p̄ esum pepōis vinū ⁊ qdē optimū appe- tit. Quod q̄si quoddā antitotū est p̄tra pepōis frigi- ditatē ⁊ rigore. Hoc aut fructu Albin⁹ Imperator adeo delectatus est: vt ⁊ centum persica cāpana: et decē pepones hostiēses vna cena comederit.

De Cucumeribus.

c Cucumeris vis ⁊ natura prius fuerat explicā- da: cū asserat plinius cucumeres magnitudīe excedētes pepōes uocari. Decepit me īgenue erra- tum fateor voluptas: que ex esu peponis capitur.

¶ Nunc. n. non cucumeribus solum : s; cui uis edulio
anteposueri sep. Cucumez tria sunt genera: maior
liuidus ē 7 min⁹ nocens: nā 7 aliū soluit 7 sua frigi
ditate stōacho estate p̄fertū videt̄ accomodatus. s; o
lia eius ex vino trita vulnerib⁹ medetur que canin⁹
morsus ip̄ressit. Eius semen ex uino dulci datū ve
sice laboranti subuenit. Citrinus quē nostra etate a
colore citrullū vocat: frigidus 7 noxiol generat hu
mores: vnde febres autūnales oriunt̄ q̄ diutius q̄
oporteret in stomacho morēt. Huius semē tritū 7
potui datū febricitantes inuat: dū sitū extinguit. An
guineus oīz nocētissim⁹ ē: ūde 7 recte ab āgue no
mē accepit. cui⁹ vī Colūmella his carmib⁹ explicat.
Liuidus at cucumis grauida qui nascitur alio.
Pyrus: 7 ut coluber nodoso gramine tectus
Ventre cubat flexo semper collectus in orbem.
¶ Noxius exacuit morbos estatis inique.
Duo illa superiora genera ablata cute erutoq; seie
tessellatū concisa ex sale 7 oleo 7 aceto comedūtur.
Sunt q̄ ad reprimendā frigiditatez aromata p̄cisīs
inspargant. Anguinēū betrusci q̄ maxime pomis 7
holeribus delectant̄ abrasa 7 cute lanugine euz sale
tū deuorant. Cucumeres Tiberius p̄iceps adeo
auide cōcupiuit: ut nulla nō arte aliq̄o ēt tēpore eos
quesierit. Nos teneros adhuc mēstruosa mulier
p̄mo tactu necat. tāta ē eius morbi uis.

De Crysomalis.

c Crysomala ego illa ēē credideri: q̄ Virgilius
aurea mala vocat: 7 si Theocriti carmē: ūde
Maro suū trāstulit: nō idē sonet: iter cotonea hoc
quoq; a Plinio nūerat. Qd̄ at aureū magis appellē
q̄ h⁹ haud satis scio. Sūt q̄ hec iter p̄fica cēsēda pū

rant: moti credo colore. facit autem sapor ⁊ vis ne
uerum id eē credā. Prima mensa sūpta p̄cipue nea
politana: q̄ in p̄cio sunt cū aneso ⁊ passulis vel ex
vino meraco aut defecato melle: stomacho minus
nocent. Post cibum vō ad putrefactiōez cito v̄gēs
humores generat pituitos.

De ficis.

f Ficus sola ex oīb⁹ arborib⁹ nō flozet: lacte fru
ctū p̄ducit. Huius varia sunt gēra. Est ficus
alba ex felicib⁹: cōtra nigra ex infelicib⁹ arbo
ribus. felices arbores putātur esse quercus esculus
ilex suber fagus corylus sorbus pirus malus vitis
prunus cornus lotus. est ⁊ chia a loco coctona a ci
uitate syrie nomē sumētia. Alphricana puicia dic
ta. unde nomē accepit: hāc ego illā esse arbitror: cui⁹
pomū Lato tertiuz punicū bellū q̄rens ī senatū ari
us detulit. interrogāsqz p̄res scriptos ⁊ eos maxie:
qui Carthagiēm virtutis rōane materiā nequaqm̄
delēdam cēsebant: Quādiu īquit pomū h⁹ ex pp̄ria
arboze dēptum putatis: cum iter om̄is recēs esse cō
staret. Est qui tertiū aīe diē scitote Cartagine decer
ptū esse: itā p̄pe nos habem⁹ hostem. Statiqz sum
ptū tertiū punicū bellū: quo Carthago Romāi im
perii quondā emula deleta est. Sunt itē que ab in
uētorib⁹ sumpsere noīa: ut liniana calphurniana pō
peiana. Sunt p̄terea serotine p̄coces biffere duri
corie: q̄ tarde q̄ cin⁹ coquātur: q̄ bis in anno ficos
producāt: q̄ corio duro obuiolnātur. Est et numidi
ca et marisca ⁊ carica: grossuli secūduz Macrobiuz
appellātur fici: que nō mature scūt. Albinus enīz de
Bruto loquēs grossulos īquit ex melle edebat tan
q̄z stultus. Fici recētes cum ad caliditatē ⁊ hūidita
tē tendāt mature p̄sertim non adeo nocent: licet oēs

Alba
Nigra

Alphricana
puicia

Liniana
calphurniana
poppeiana

serotina
marisca
carica
grossuli

fructus malos generet hñores. Epilēticis. n. sicce ꝑ
ferūt pulmonē peccat⁹ ac guttur catarro exaspatū leni
unt: opilatōes epatis et splenis aperiunt: humores
grossos e rēib⁹ ⁊ vesica eiciūt. corruptū sanguinem
ad cutem pellunt. creber tamē eorū usus pediculos
gērat. Fici precoque pñciosā hñiditate abundant. ⁊
ob hāc rem desiccari nullo modo pñt. Nūc enī fru-
ctū biffere q̄si fecē nature sue efferūt: quo maxime
delectatus ē Augustus. Magnus pōpeius mitrida-
te deuicto in serinio ei⁹ iuenit ipsi⁹ manu scriptā cō-
positionē: qua ille psumpta aduersus oīa beneficia
in totum diem tutū se incolūmēq; prestabat: in qua
iuglās. una: fici due sicce potissimū: rute folia vigin-
ti: salis gr anū: in unū cōtūdunt ⁊ denozātur a ieiū-
no. Est ⁊ caprific⁹ ꝑe siluestri genere ficus: nūquā
maturescens. Fici cū penolis q̄ntuz fieri poterit lon-
gis ⁊ illeis recētes in melle diu seruabuntur.

Liber Secundus.

¶ **¶** Uti de agricultura scripsere arbores ⁊ fructice
ita differre dixerunt: ut fructex ab herba. Est
enim fructex: qui ad iustam arboris magnitudinem
nō assurgit: et statura multis herbis persimilis: sed
non demozitur neq; arefcit ut herba. perennis est.
inde fructicari dicimus nasci ex fructice. Fructus
pretereā quadrifariam diuisere: accina dicentes u-
uam: grana edere: grana sanibuci: grana ebuli: gra-
na mali punici. additur etiam morum: et quicquid
his simile. Inter baccas vero fructus Lauri: Olive
Lorni: Loti: quam fabam syriacam vocant: Mar-
ti: Lentisci: similiūq; Plum⁹ ceteriq; numerabāt.

Nutrit
Dant
Inter nuces oē quod foris duro tegitur cortice ⁊ i
tus habeat quod esui est. Postremo ea oīa uel ma
la esse dicebant que foris quod esui est habeant: du
ra intus includāt. Ob hanc distinctionem affirmāt
qdā persicū inter mala numerandū. De Malis.

¶ E malis igit dicendum nunc est ⁊ maxime de
his que ante cibum comedunt. Austera ⁊ sti
ptica post epulas tutius assumunt. Sunt aut
malorum genera plura de qb⁹ suo loco diceſ. Dul
cia ⁊ cito matureſcentia: q̄lia sunt orbiculata: preco
cia: melimella: q̄ omnia fere stomachum ⁊ aluum
soluunt: prima mensa sunt comedēda. Dioscorides
quod ad estiuā mala pertinet hoc sensī. Ea credi
dit pituitam nutrire: fellis ardores excitare: inflam
mationes mouere: neruosis partibus minime con
uenire. Galienus uero non omnia reiicienda pro
nunciat: sed ea tantum: que aut aquei saporis sunt:
aut aspri atq; acidi. Dulcia autem ⁊ matura: que
q; hyeme custodita suauiter fragrant: inflamatio
nem tollunt: stomacho nauseāti succurrunt: ⁊ appe
tentiam inducunt. Mala autem frigida esse ⁊ hu
mida ex eo maxime deprehenditur: quod succus
ex his expressus facile transit in acorem. Hanc ob
rem qdam censuere huiusmodi fructus bono sto
macho ante mensam non nocere: cum uentris hu
mectent ⁊ precordia refrigerent. De piris.

¶ Propter naturam Dioscorides stipticā tra
dit: ⁊ ideo contrita ⁊ apposita impetus oīs in
currentium humorum auertunt: sanguines ex
naribus ⁊ uulneribus fluentem sistunt. Ex his q
dam sunt dulcia: qdam austera: qdam acida. Dul
cia cum sint aq̄tica ⁊ soluti saporis: cūq; iter frigidū

et ealidū p̄sistant: n̄pote parua illa ⁊ ocy ssima: que
Plini⁹ sup̄ba innuit appellari: āte cibū danda sunt.
Nec nos vernatica ligua moscatia ab odore voca⁹
Dētur itē alia sique sunt his similia. Stiptica vero
⁊ acida: quoz magna turba ē: secūde mēse reseruēt
q̄ āte cibū sumpta astrigunt: qđ valitudini p̄trius
est. Annotatū est etia⁹ pira p̄ter alia poma corpus
nutrire: Piro magna certe inest vis: nec ī fructu so
lū: verū etiā in radicib⁹ ⁊ foliis. Cū fungis ac bole
tis īcocta: venenū siquod iest tollūt. Decocta folia
vulnerib⁹ medētur. Senuē at piroz cū melle trituz
ac ieiunis traditū: dolorē iecoris submouet: Cōdiūf
autē pira totidē modis. quot vne mala: pruna p̄fica
cytonia. Poma itē oīa p̄comode seruātur: si p̄oari
a ī tabulatis posita fenestras ab austro ad septētrio
nē vergētes habuerit. Substerni stramētis ac pale
is debēt: ne hūore nimio: q̄ ex p̄tractu orit̄ frigescāt.

De Uua.

q̄ Uī uua quasi inuidā ex abūdantia hūoris ety
mologia notauere. recte mihi fecisse vidētur:
cū maxim⁹ inde p̄fluat hūor: quod mustum primo:
mox defecatū vinū appellat. Uuam ex arboze nasci
nō ausim dicere: cū non plane sit arbor: eadē quoq̄
fractice dicere iūria esset: Teneat iḡ tāquā res p̄
clara mediū quoddā: nec etiā ut q̄busdā plac⁹ acinif
patiaf ascribi: ut grana hedere: ⁊ ḡna sambuci. his
enī oīno dissilis esset: si vīaceis careret: qđ fieri p̄fa
cile poterit: si Columellā imitat⁹: malleolū findes:
ita ne gēme ledātur: medullāq̄ ōnem erades: tum
demū in se cōpositū colligabis: ita tamen ne gēmas
alliges: in terrā deinde stercoratā depones: ⁊ riga
bis. Adulta vitis uuas tibi sine vīaceis prestabit.

Uuaz genera multa sunt. Alminea a regione. Ami
nei. n. fuere ubi oli falernū: Appiana ab apio. Būa.
stha a similitudinē mame bubule: Mareonis: precop
nomētana: precia: psichia: lagea: que 7 lepozaria di
ci potest. Sūt 7 alia plura: que enūerare longū esset
Uuaz maturescētūz vehementiores nigre: ideoqz
vinū ex his min⁹ iucūdum: suauiores albe: unde vinū
gratūz sit. Inter oēs anctores pūit ficos 7 uuas be
ne maturas ceteris fructib⁹: qui crudi edunt minus
insalubres esse: 7 sumpta pma mēsa fere nō nocere
Uua sigdez matura: 7 que decerpta diu: aut saltem
dies qtuor pepēderit: 7 suauius 7 dulci⁹ edit. obesa
enī refrigerat: neqz fastidiū mouet. Recēs aut de
uozata: stōachuz: spiritū: alūz īflatiōe perturbat.
capiti nocet: lethargiū facit. Nō sunt vinacea dum
comedunt dētib⁹ pterēda. qz 7 difficult⁹ coquūt.
7 veteri⁹ nutriūt. In vino dulci: ut fieri solet cōdite
uue caput tētant. Pēsilib⁹ pxiē habētur: q in palea
seruātur: Sūt q eas in acerno viaceoz pseruet. ve
rū comesse caput 7 stōachuz īfestāt. Sūt tū aluū
ac sanguīem excreātib⁹ utilissime sunt. Virides itez
hoc modo seruabis. vuas de vite illesas accipies: et
aquā fluminalē ad tertias decoques: quā 7 una cum
nua ī vasculū mittes bñ gypsatus ne exalet. In lo
cū frigiduz: ubi sol accessuz hāe nō possit uuas re
pones: 7 qñ volueris virides iuenies. ipsaz vero a
quā si voles p hydromelle egroto dabis. In ollis
seruate: ac esui sumpte: stōacho aniditatē excitant.
Extat 7 labrusca: quā greci āpelosagriā vocant. cui
us acina desiccata ad medelā seruantur. Passum
optimū sic fieri Columella pcepit. Uuā precoquez
lā matura: liget: acina acida haud viciosa relicere

que bona sunt i tabulatū quoddaz extēdere: vinoqz
inspargere: seruata usui multis i reb⁹ esse psuevit.
Passule vino lore: 7 p̄cipue q̄ sine viaccis sunt: ut
corithie et narniēses ate 7 post cibū sumptre: stoma-
cho atqz epati opitulatur. Ex uua concocta i abeno
sapa fit: ex puro 7 expresso musto i defrutariis va-
sis defrutū. Mustū. n. decoctū defrutū vocat: uide
et defrutare mustū coquere dicim⁹. Sapa tū defru-
ti vice nōnunqz utimur i p̄medēdis pomis ac piris.

De Malis Punicis.

Sunt 7 mala q̄dā: qb⁹ 7 ate cibū 7 i cibo maxie
vero cū assis 7 frictis carib⁹ utiū. Ex his est
malogranatū: q̄d 7 punicū vocat: cui⁹ multa sunt ge-
nera. q̄ enūerare sup̄vacaneū nūc essz. Sufficiat tū
de eoz q̄litatib⁹ dicere. malo pūico vim stipticam
in esse: oēs fere medici una op̄ione p̄sentiūt. Quadri-
fariā tū diuidi posse vidētur. Dulcia. n. p̄tere aliqd
caloris natura ipsa arguit: 7 ate cibūz commedēda
sunt: q̄z q̄z ide inflāmatio q̄dam oritur: quaz greci
appellāt. Acida stōacho accommodata
sunt: 7 urinā mouēt: pulmonē refrigerāt. iecori blā-
diūtur. Si mala ip̄a nimīuz acida videbūtur emen-
dari hac ratiōe poterit. stercore suillo 7 hūano uri-
naqz vetere radices arboris irrigabis: dulciore fru-
ctū inde postea sumes. Violenta mediā quādā vim
iter illa sup̄iora sibi vēdicant. Acerba pigmēto q̄d
stōachū vocat magis apta q̄z esui sunt: tūc oris vici-
a nariū: auriū: oculoꝝqz sanat. Recte igr̄ t̄didere: q̄
negat pūico malo corpōa n̄ra nutriri: cū eoz usus
medicīe magis q̄z cibo p̄uēiat. Qui validi stōachi s̄t
ea tū⁹ aū cibū sumēt: q̄z q̄ ibecill⁹. p⁹ cibūz vapōes
ad caput ascēdētes rep̄munt, 7 fere vi coctōe h̄nt.

P. Valerianum

Julia

Agila

Ad medicandum

Unctum

Pinch

aut prelovinū qđ i multis eduliis utimur reddunt.
Postreō vero testa eiusdē mali sicca ⁊ in puluere ⁊
redacta multis incōmodis medet: utpote aluo so-
lutis si trita ex meroze potui det. Sanat ⁊ vulnera
genitalib⁹ ob calozē nata. ut mala punica diu serue-
tur i aquā feruentē merge: ⁊ statī leua ac suspēde .

De Coctoneis .

c Coctonea dici cū de malis loquimur: ⁊ nō cocto-
na varrōis ac Plī. auctoritate māifestum est.
qui coctona iter ficus p̄mēozāt. Omitto eoz opini-
onē: qui ea cydonia a cydōe ciuitate crete appella-
uer: unde ⁊ cydōia spicula sunt dicta. Coctōia er-
go siue cydōia v̄l citonia sunt vocāda: cruda ⁊ ma-
tura dysentericis et colericis ac sanguiez excreāti-
b⁹ optie dātur. aluo solutis uō itē p̄sunt decocta: q̄
amittāt p̄stringentē illā vim succi. Infusa preterea
ex vino v̄l aceto stōachi dolore: ⁊ intestioz flnoze
vexatis oportūissime p̄ferunt: fallūtqz lāguentium
desideria: q̄ ⁊ specie ⁊ gustu ⁊ odore cuiuslibet vi-
ni veteris similitudinem representāt. Seruari diu
mala coctonea recētia hoc modo p̄nt. Eligātur sine
vicio cū ramulis ⁊ foliis condita in vas: ac melle
et defruto suffusa diutius virida durabunt. Con-
diri etiā matura hoc modo possunt. Depilata ac in
frustra cōcisa: nucleisqz e medio sublati i aquā ce-
lestem ponūtur: ubi tādū mutata tamē aqua relin-
qui debent: donec stypticatem illā amiserit: reluceāt
qz tanqz cornea. Elixētur deīde ⁊ semicocta ex ahe-
no ablata i linteum albū ⁊ mūdum sup tabulā exten-
dātur: donec aqua exsiccet. In cacabū deīde cum
melle posita tādū ebulliāt quousqz oīno coquētur
Cocta rursus litho extēdes: ⁊ fere sicca ad ūbraz

nō ī sole: ī ollaz repones: supifundesq; mel bene de
fecatū ⁊ tepidū. Hoc modo fere cōdiunt cucurbite:
citra: mala medica: que vulgo narātia vocam⁹: pi-
ra poma: qbus nōnulli arōata inspergi voluerūt: ut
chariophilū: cinamū: gīgiber trita: ⁊ cribrata. Malo
peponū coste: ūde cōditura fieri solet: ī aceto mace-
ratur dies qtuor: postea vero qz in linteo aliqz diu
resederit: mutato aceto iterū cocte: ac rursum ī lin-
teo extense: dōec refrigerit ī ollā reponūtur: super-
fusoq; melle optie seruatur. Hec ī pma msa variis
tēp⁹ iob⁹ cōdi solēt. Hyeme citrū ⁊ narāciū: Esta-
te cucurbita: pepōes: coctōea. Sed coctōeozum hec
vis est: ut ate cibuz sumpta aluū astrigunt: ⁊ cōco-
ctionē ac lubzicitatē vētris tollāt. nisi bifariā diuisa
nucleisq; exhaustis supinfuso saccharo coquantur.
Tūc. n. desideriu edēdi inducūt: ⁊ sumpta caput e-
brietate defendūt. Post cibuz vero stōmachum sigil-
lāt: cōcoctionē adinuāt: ⁊ aluū mouēt: si anidi⁹ de-
sumpta fuerit.

De Citro.

c Iturū vel citreū Cloātiū ⁊ malū persicū a
prouicia vocauit: At Virgili⁹ Nōerū imita-
tus lōga periphrazi citrū circumscripsit. Feliciū
mali quo non pstanti⁹ ullū pocula si quando sene
infecere nouerce: Misceuerūtq; herbas: ⁊ nō innoxia
verba. Nō. n. dubitat hoc de citro dictū: cui⁹ varia
hntur gēra. Alia enī sunt: que sylua pfinis mauri-
tanie pducit. Alia q in Italia ⁊ media nascunt. Om-
niū tū magnitudie poti⁹ qz genere differētūz eadē
fere vis est. Odoratissima. n. sunt: et vestib⁹ iterie-
ctas tineas necāt. Unde ⁊ odorata vestis citrosa a
Neuio vocat. Sērantur autē in perside ōni tēpore
alia enī pcarpūtur: alia interī maturescūt. Putat

enā i venēis p̄traria q̄ trita cū vīo purgatiōe viriū
 suaz bibētes seruāt. Nō tñ una eadēqz virt⁹ i oib⁹
 citri partib⁹ est. Putamīa enī calida sunt: qđ intus
 ē sei aciduz: ac p hoc stipticā vīni h̄re māifestuz est.
 Assis 7 calidis obsoniis adhibētur ōni tēpore. esta
 re tñ p̄cipue: q̄ bilē repimunt: sitiz extingunt: 7 deside
 riū edēdi i ducūt. Multis egritudib⁹ citrea vis me
 detur. nā 7 p̄gnātes mulieres a nausea vēdicant. et
 trituz i portione vīni datū: lieni ac q̄relis corpōis me
 detur. Sunt q̄ citrū tessalati p̄cisuz ex sale oleo et
 aceto cōedant. De malis citreis v̄l medicis: q̄ vul
 go narācia vocam⁹: eadē fere dici p̄nt. Veruz quia
 quedā dulcia: quedā acida sunt: v̄lescēdi ratio ex su
 periorib⁹ p̄ceptis repetat. Dulcia añ cibū quo vis
 tēpore sumpta stōacho pueniunt. Nec non acida si
 saccharo fuerit remolita: qđ sit sublato corio: detra
 ctisqz mēbranulis.

De Palmis.

p Alma multis i locis nascit: ut hodie in Italia
 in maritimis hispāie locis: i affrica lz cernere
 Sabulosa ac nitrosa terra gaudet: unde i iude
 a p̄comode nascit: fructūqz uberiorē 7 suauiorē red
 dit. cui a forma oblōga: 7 i medio dorsū quendā q̄si
 nodū assumere dactili nomē iposituz arbitroz: q̄ di
 gito sit p̄sumilis. In aluo media fissura ē: quā n̄nulli
 umbellicuz appeliāt. Inde spargi radicē: cū plātan
 tur asserūt. Sine mare qui haud lōge plātari debz
 infecunda habet. Unde exciso mare statim sterile
 sciunt. Nascūtur autē palmarū fruct⁹ nō iter frōdes
 sed iter surgētes ramos. Palme vis calida ē et hu
 mida: melior alba: q̄z aut nigra aut rubēs. depilāde
 mēbranule sunt: q̄ carnē ab ossē diuidunt. deuozate
 enī grauiorē cōcoctionē faciunt. Ossa itez auferēda

ne Alexandri milites: qui auditis virides palmas
comedentes stragulati sunt imitentur. Dulciores
enī ante cibum sumpti: et si facili⁹ concoquuntur et al-
tius mouent: pleni tamen dentib⁹ atq; epati aduer-
santur: Palma (ut ait Silius) tate generositatis ē:
ut pōderi non cedat: sed sursum vortus nititur. et ob
eam rem victorie signus habet: quoniam huiusce na-
ture est: ut urgētib⁹ opprimētib⁹ue nō cedat.

De Mespilo.

n On fuit mespilus in Italia Catonis euo. Ra-
dices hec arbor p̄funde et late agere dicitur.
Nāc ob rem fere inextirpabilis habet. Gallica me-
spila ceteris p̄statiores sunt: quorū semē austerū qdē
ac folia p̄prietate non carent. Ante cibum sumpta
mespila vehemēter dissolutum stōachū astrigunt
fluxus alui in modicos fortissime reprimūt: ob fri-
giditatem et siccitatem. dentium dolorib⁹ medēt. fo-
lia quoq; ei⁹ et cortex: itēq; radices tunse et iposite
feruori ac tumori subueniunt: sicca et trita cum melle
ad cicatricē vuln⁹ adducunt. Eorū succ⁹ cum vino
haust⁹: veneficis potionib⁹ repugnat.

De Sorbis.

f Orbis triplex differētia test. Alia. n: ut mala
rotunda sunt. Alia turbinatiores: ut pira. Alia
ouorū figurā obtinēt. Laudant a medicis sorba me-
dicamētorū poti⁹ q̄z cibi grā. Et ut alba adhuc et se-
micruda. stōachū p̄grauāt: ita matura fastidiū pel-
lūt. vulnera ī traneis innata deliniūt. Aqua vero in
qua decocta sunt sorba potui data: cum vini austeri
fere cū sapore naturam imitēt: dysentericiis mede-
tur. Sorba sole macerata ac in sapa cōdita: ut co-
ctōea et pira secundū Catonē diu durant.

De Lornis:

e Dena que Vir. lapidosa vocat: q̄ foris paruz
carnis: ⁊ intus plurimū ossis habeāt: in eer aci
na numerata sumpta ī cibuz paruz alunt: tarde cō
coquūtur: ⁊ aluuz astrīgunt. **De Persico.**

p Ersica tota asia nascunt: maxie vero ī persi
de: vnde ad nos trāslata nomē hñt.: sero id q̄
dez factū ē ⁊ cū difficultate. Uex postea ubiqz
fere spōte pueniunt: fabulas mihi narrare vidēt:
qui scribunt vñata cuz cruciatu apud persas gigni
⁊ ob eā rē a Lyro inde ad Egyptios translata: ut
quos armis vīcere nō poterat: venēo saltē necaret.
Cōfingunt itē quo res verisilior videat egyptio so
le ⁊ celo mitigata fuisse: Nāc autē opionē inuit Co
lumella his carmib⁹. Et pomis que barbara persis
Miserat (ut fama ē) patriis armata venēis. At nūc
expositi paruo discrīe leti Ambrosios p̄bēt succos
oblita nocēdi. Addidit tñ ut phana ē: ne oīno rē fa
bulosaz p̄ historia credidisse videret. Gallica ⁊ asi
tica persica: q̄ nationū cognoīa hñt autūno mature
scunt: estate precocia habētur. Dyrachina ī precio
āte alia sunt: Recētia seruari hac ratione poterunt.
Optima eligito et mitte ī muriā: postera die exime
et p̄nrgabis diligēter: ac collocabis in vas fundens
salē acetuz saturegiā. Persicoz cib⁹ pp̄ hūiditatē
et frigiditatē stōaeho iūtilis habet. cito eī inacescit:
atqz ī pblematicos vertitur humores. Forū usus
quē negāt medici mēbra nutriri ad ephimeras iter
facit. Matura tñ āte cibuz sumpta appetētiā indu
cūt. urinā mouēt: aluū lubricāt: fetozes oris medē
tur. Sicca post cibum mādūcata: ⁊ si nihil nutriunt
stomachi tamen sigilla habentur: quod astrīgunt.

Sunt q dicant: statim p^o persica ante cibū sumpta: vī-
nū optimūz bibendum esse: ne continuo putrescant.
Nō iprobāt ēt eoz opinio q asserunt post cibūz co-
medenda persica te fletū concisa: 7 in optimo me-
ro remolita: q os stōachi 7 superiora orificia refri-
gerant. Hoc at fieri debet ubi ex assis cena precessit.
Folia persici trita 7 imposita vētri lūbricos aut expel-
lunt aut perimunt. Eadem sicca 7 in pluerēz tunfa
recētes plagas cruētoz vulnez claudūt. Nucle^o pfi-
coz cūz oleo trit^o capitis dolori medet.

De Oleo.

e Xigeret nūc mensaz ordo: ut de conficiendis
ac coquēdis pulmentis ratio preberet. Verūz
cum omnia fere obsonia mixta sint de qbusdā
simplicib⁹ ad hāc rē ptinētib⁹ p^{ri}^o dicēdū est: ac p^{mi}^u
de olea atqz oleo. Oleaz genera sunt plura. Con-
ditiva: paulea: radi^o: borchites: q d oluitate optie
condit: ut ait Varro) salentina: termucia: cōditiva
grādiōz est 7 esui optima: ut nunc bononiensis: 7 pi-
centina: acerbā scindit vtrūqz gladiolo: 7 in frigida
aq tandū macerat: donec amaritudo cū pinguedi-
ne euanuerit. In seram deinde aut in lignēū vas
reposita superfusa aq cū sale 7 feniculis decocta ad
temp^o seruat. Comedit cū piscib⁹ 7 carnibz assis:
ut vel fastidiū leuet: vel desiderū inducat. Diffici-
lis concoctionis est: ac parū alimenti: hūiores ge-
uerat crassos 7 glutinosos. Sumpta externa mē-
sa exalationes ad caput reprimūt. De reliqs com-
modi⁹ fiet oleum: trāmpeto vt a qbusdā solz vel
mola: qd vtili⁹ est: vel solea qd difficili⁹. In facie re-
ponit olua. plerūqz subiciit exprimiturqz tādiū: do-
nec sēple aride nūl aplū pstat. Id oleū qd p^{ri}^u

epic: si nō ex fracescētib⁹ oleis ⁊ nimīū matris ac p̄a
lesactis fuerit: suau⁹ esui ē. H^o Oli. omphacinū vo
cat. Enī uiam imaturā greci appellāt: qđ ge
nns olei ad frigitatē ⁊ siccitatein tēdit. Seruare oli
uas virides: ut quouis tempore oleum facias: hoc
modo poteris. Oliuas de arboze sublata: i mel de
merges: auferesq; tales quo vis tēpore q̄si mox de
arboze redēptas: de qb⁹ si uoles oleū viride facies
At qđ ex maturis exp̄mitur: ⁊ si pinguis ⁊ gūioris
odoris ē: tñ utli⁹ omphacio ppter tēptas q̄litates
habet. Ad caliditatē. n. et hūiditatē tēdit. Uendicari
tñ a nimia p̄guedie oleū sale illicitū potest: grati⁹ qz
fiet subtracta e fundo uolui amurca. Om̄s enī feces
olei ac vini ad fundū tēdunt: ut mellis ad summū.
unde ⁊ oleū meli⁹ i summo: qz exalatōes amat. vi
nū i medio: mel i fundo ē pcul ōni fece. Olei vis est
corp⁹ tepefacere: qua re cognita: Hānibal i rōanos
ducturus acies: ad trebiā frigida hyeme corpōa mi
litū ad lenitatē ⁊ robur iunxit ⁊ vicit. Lōtra algōes
oleū mirifice iunat. Potū ieiuno stōacho: aut lūbri
cos iterficat: aut e vētre pellit. P̄teea vero ptra ve
nenū p̄ antidoto habet. Ex aqua. n. calida potū: vōi
tu venēa fugat: Sūt ⁊ alia plura gēra ficticii olei: q̄
cōsulio p̄tēmittūtur: quia nihil ad rē nr̄am faciūt.

De Melle.

m Eligna apib⁹ cura ⁊ sollicitudo p̄ficiēdi mellis:
⁊ cere iest. maior p̄seruādi. Unde Maro recte
eas parcas appellat. Nō. n. liguriūt ut musce Castis
sime p̄terea hntur. Ingnatis enī locis: aut q̄ male
oleāt nulla apuz assidet. Tā qui olet unguēta q̄ vō
lētia ⁊ recēti cōcubitu fetet. qz q̄ aleū: redolētia sapit
pūgitur: ⁊ ab aluearibz q̄ ab aluo secūduz Varronē

sunt dicta: facto agmine fugat. Legē hūc ad similitudi-
nē optimi p̄ncipis: ad quē oīa deferūtur. Hoc p̄ce-
dēte aut delato se neq̄ volare: de loco ad locū p̄fi-
ciscunt. Castra h̄o est alnearia ponūt. Alpib⁹ natu-
rale pabulū est rosa: serpillū: apiastrū: papauer:
saba: lens: pisum: ocimū: cytisus. Ex his. n. rosē ma-
iutinū: unde mel ⁊ florē: unde cera p̄fici colligunt.
Optimū tñ mellificiū ē: qđ ex thymo fit: et ob hāc
rē siculū mel ⁊ atticiū palmā fert: p̄p̄r thymi abū-
dātiā ⁊ suauitatē. De melle pōtico ⁊ hispāo: ī quo
veneni oī inesse qđ auctores scribūt: nō attiet di-
cere. Id. n. q̄rim⁹: qđ ad voluptatē facit. Mel solū
ē: qđ ī summo fecē expuit. hoc quo q̄ui⁹ eo meli⁹ ē.
Mel p̄tra vinū laudat: hoc qđ ver⁹ ⁊ hūectū: illū
qđ recēs ⁊ calidū ī p̄cio ē. Decoctū crudo melius
habēt: neq̄. n. adeo inflat: aut p̄cordioꝝ dolores ac-
bilē augeat. Estiuū autumnali meli⁹ ē. Corporibus
frigidis ⁊ hūidis p̄uēit. multis egritudib⁹ medetur
Corpora putrescere nō sinit. In cōditura malorū:
cucurbitaz. citroz: ⁊ nucū optimū habēt. Oīs de
sideriis ⁊ ī multis obsoniis facit satis. Ex h̄o oxyāl
⁊ hydrōel: quā eādez v̄l aquā mulsaz licet appella-
re p̄fici: que tussitib⁹ p̄comode dat. Mulsū ego
fieri etiā ex vino ⁊ melle teste Plinio crediderim.

1 Alchaz fert nō arabia De Saccharo.
solū ⁊ idia: s̄ creta ⁊ sicilia: qđ Plī. mel ex ha-
rūdib⁹ collectū vocat. Fragile id qđ dū terit
aut subiciit dētib⁹. h̄o certe q̄nto cādidi⁹: tāto meli⁹.
qđ p̄fecto ex lōga deputatōe fieri p̄suenit: unde p̄ba-
bili⁹ ter aut eo āpli⁹ īcoctum dici⁹. Calida est eius
vis ⁊ humida: hoc fit ut bñ nutriat. stomacho pro-
sit: eius exasperationes (si qua insint) leniat.

Hoc ut arbitror veteres ad medicine usus tantummodo utebantur. Et ob hanc rem nulla in obsoniis eorum de saccharo fit mentio. Carnere illi quidem magna voluptate cum nihil ex his quod esui datur tam insipidum sit quod saccharum non producat. Hinc natum est illud crebra usurpatio puerbum. Nullum genus edulii addito saccharo insipidum reddi. Liqfacto hoc amigdalas remolitas aqua mundas nucleos pineos auellanas coriandrum anesum cinnamiam atque alia plura in bellaria redigimus. Transsit tum saccharum fere in eorum qualitates: quibus in confectione adbeferit.

De lacte.

Ille ego qui derivatum puto: primum quod ex fetis animalibus mulgetur colustum appellatur. Id autem ideo abicit: quia lactentibus non nocet. Sunt qui vi lactis temperata putent: quod ad frigiditatem et humiditatem parum declinet. Et ob hanc rem lac bene nutrit multum sanguis generatur: cum sanguis sit ex vberibus et matris expressus: cerebrum fouet: stomachum et pulmonem prodesse: genituram augere inter omnes medicos constat. Non idem tamen ex omnibus animalibus mulgetur lac. Omitto muliebrem: quo in medicina tamen utimur. Tale prope uis lac habet: quale animal: unde mulgetur. Optimum caprinum habet: quod stomachum adiunget: epatis oppilationes tollat: aluum lubricet. In secundo loco erit ouillum. In tertio bubulum. Melius vere quod estate: rursum estate quod autumno: aut hyeme. Stomacho ieiuno ut exit ab ubere vel tepidum bibendum est: et tandem a reliquo cibo abstinendum donec in stomacho resederit. Coagulatum ac prius mensa haustum uere et estate minus nocet. Nam post cibum sumptum ut fere solemus aut statim putrescit: aut secus alterum cibum incoctum ad imum trahit. Quiescendum est item post quod disruptum est: ne in stomacho quod ex agitatione fit coalescat

Inbibitum aut cum saccharo aut melle: a putrescē-
tia phibet. repurgato ⁊ ieiuno stōacho bibedū dixi:
qz in eos humores: quos pncipes i cibi receptaclo
dephendēt: facile pueri solet. Ad nimio lactis usu ca-
uēdum tñ est. nam ⁊ aciē oclorū hebetiorē reddit: ⁊
calculos i renib⁹ et vesica generat. Sero capno qđ
ex lacte sublato caseo fit: p medicīa utiur: q par
⁊ sanguīez refrigerat: q pharmatis viā ad purgan-
dū corpus faciat.

De Caseo.

e T si caseo i tertia mēsa vscimur: tñ hoc loco
eius vis explicāda fuit. cū ex lacte: de quo nūc
dictū est: fiat. In multis ēt eduliis pficiendis
hoc crebro coqui utāt. Coagulatū lac nō mltō coa-
gulo: ne case⁹ (ut fere semp ptingit) acorē pncipiat ma-
nu factoris. ⁊ qdez nō macilēta ⁊ calida: s3 sub pin-
gui ⁊ tēperata i pilā: redactū ex abeno i formas vř
calathos vel fiscellos spōatur: expmāq3 tādiu: do-
nec sepe pēit⁹ exierit. Salit⁹ case⁹ i locū fumo aliqn
culū obnoxū spōatur. ubi salē pcepit: ⁊ etatis aliqd
adept⁹ erit: esui nō incōgrue dabī. Caseo dignitas
a locis ⁊ pecorib⁹ accessit: ut de lacte dictū est. Duo
sunt hodie casei gēra i Italia: q de pncipatu pten-
dūt: ut marceolin⁹: ita enī betrusci vocāt: q mense
martii factus sit i hetruria. ⁊ parmēsis in cisalpinis
quē eūdem maialez a mense maio licet appellare.
Qualitas casei ex etate dephendit. Recēs algidus
est ⁊ humectus: salitus ⁊ durns calid⁹ ⁊ siccus. Re-
cens case⁹ bñ ac multū nutrit: calorē stōachi repri-
mit: sanguīem excreātes adiunat. phlematicis om-
nino nocet. Uet⁹ difficile pcoquitur: paz nutrit: stōa-
cho ac vētri aduersat: bilē facit: podagrā: dolorē la-
tez: harēulas ⁊ calculos gērat. sumptū post cibum

quantum vis patet: cum os stœchi sigillet: et fastidium
pinguium eduliorum tollere: et coctio ac capiti pdesse
aiunt.

De recocta.

I Ablato ex aheno caseo: sex tadium leto igitur pca-
lesaciis: donec ad summum id pignudinis nata
uerit: quod reliquum casei fuit. recocta id rustici vocant
quod ex lacte secundo pcalefacto colligat. Cãdida est: nec
gustui isuauius Insalubrior receti ac medie etatis ca-
seo hetur. melior tamen hetur vetere: et nimium salito. co-
cta siue eadez recocta libz appellare: multis pulmen-
tariis herbaceis precipue coq admiscet. De butyro.

B Utyrum ex lacte hoc modo fit. Emulctum lac ex mil-
tralibus in vas eneum: quod ab imo coarctatum sursum
vorsum in latitudinem capane surgit diligenter per-
colat. Ex gete et humiditate nocturna in superficie pignitum
do lactis natat: hanc rustici panum vocant: qua leniter
rocleare satis magno in vas oblongum invergunt: rutabu-
loque tadium miscet: donec in massam redegerit: qua ab-
lata et in seruis repõta ad tempus: adipis aut olei vice: in
quibusdam obsoniis utuntur: fere omnes qui septentrialem et
occidentalem plagam incolunt: quod oleo indigeant: quo calide et
temperate regiones abundare persueverunt. Butyrum calidum est
et humidum: corpora admodum nutrit et obefat. Eius tamen
frequenti usu et stœchi ledit: et fometa phlematice et
gritudini preparat. Datum in cibum cum mundis amigdal-
et saccharo: pituita digerit. et tussis frigidam ac siccam
tollit: Illitum vulneribus ex venæosis animalibus potiusque
atidoni et tyriace vices prestat.

De ouo.

O Uum quod greci dicunt multiplex est: et ex volati-
libus fere omnibus nascitur: quod oua pariat esui accommo-
data: sunt aseres anates paucos struchii et gal-
lie: sed galliarum meliora ac salubriora sunt. maxime si ex

gallo p̄cepiunt. que v̄o aut ex v̄eto zephyro: ut quidā
volūt: aut ex p̄pria libidīe p̄cepta: ea min⁹ sapiūt: ac
feture oīo iūtilia sunt. Quorū vis tēpata ē: ⁊ ob hāc
rē bñ ac multū nutrire medici asserūt. Quū bifariā
dīdī: ī alboz ⁊ vitellū. alboz ad frigiditatē: vitelluz
ad caliditatē tēdit. Alboz ī purgādis vulnerib⁹: in
p̄strigēdis q̄ laxa sunt: ut ī p̄dituris quorū dā edulio
rū: ac bellarioz utiur. Et vitella maxīe v̄o f̄centia:
⁊ q̄ ex gallia p̄dice phasiāo sumūt nō nīniū īcocta
(sorbilis. n. debēt esse oua) cor fouēt ac mēbra nutri
unt. In sanguīez. n. purū: ⁊ q̄ coardeat p̄uertūt. q̄re
q̄ mātate laborāt: hoc cibo repurgato p̄us stōachoz:
q̄ facillie ī alios hūozes p̄uertūt: crebro ī p̄ma mē
sa utātur. Medet ⁊ hic cib⁹ tussī: exaspatis arteriis:
vocis rauedini: ⁊ sanguīez excreātib⁹. Qua ex ace
to d̄cocta: cū magis tēpata sint: stipticaq; fiāt: v̄etrē
p̄strigunt: ardores v̄ine: renū ulcera: ac vesicē mī
rifice tollūt. Et q̄ m̄to magis si nup̄ nata: ac cruda
excusso albamēto deglutieris. Sapiditōa eo magis
sunt oua: quo ex gallis p̄guib⁹: nō macilētis. ex ve
pastis triticū: hoz deū: miliū: p̄anicū: q̄z herbas sunt
nata. Hyeme paleis: estate fursurib⁹ oua p̄cōmode
seruāt. Que ī aceto macerata sunt: ut ait Plī. facile
illefa p̄ anulos trāsmittūtur. Dura cellus affirmat
valētissime mātīe ēē: ⁊ ob hāc rē tarde q̄coq. Quib⁹
ī edulus coqui ouis utātur: suo loco postea dicitur
¶ Uilla caro adeo hūida ē: ut De Succidia.
seruari nō nisi m̄to sale possit. Alīal h̄ edacis
simū ē. ⁊ hāc ob rē sanguīe m̄tū ac calore abū
dat. ulgīosa loca: ubi volutēs libēter icolit ad repri
mendū calozes: quo maxīe lupozum dentes exagi
tantur: dum suillam carnem semi-viuam lacerant.

Ad flumina igitur tale animal deferunt: quo feruor ille ex-
tinguatur. Ad nullo brutorum pinguedine supatur. Ad fir-
mat Varro se in arcadia uidisse suem: quae praepingue-
die: non modo surgere non possit: sed ne amouere quidem
soricem: qui exesa eius carne: nidum fecisset: ac mures pe-
pisset. Sus ubi ancilla est: quatuor mensibus ventrem fere
binis nutrit. Porcelli adhuc lactentes ne frēdes vi-
cuntur: ab eo quod nondum fabam frondere possunt: id est frangerē
Ad animum ubi uerit: porci saliture non incongruit. pri-
die quoque occidat: postea prohibere oportet: quo sit eius
caro siccior. deinde diligenter salire: ne frascet et vi-
etum sapiat. neve tineae et vermibus ledat. Dum salu-
ra facis: in fundo dolii aut serie sale sternito: frustra
deinde posito: cutis deorsum spectet. Tadiu caro in
doliis remaneat: quoad sale coepit. In carnario de-
inde: quo fumus penetret suspēdat. hic sumes laridum
pro tempore: hic pernam: hic petasone: hinc sumen: hic
gladium. quare non immerito rustici salaturam succidam
vocitarunt: quod inde succidi ad esum multa possunt:
ut ex horeo fit: quae eundem secundam succidi diem ru-
stici appellauere. Colliguntur item multa ad pulmenta-
ria ex porco nuper ceto: ut adeps. Caro suilla tam re-
cta quam salita: et si gustum titillat: pniciosa tamen omnino est
ac mali succi: (ut ait celsus.)

De Liquamine.

I. Iquamen ex adipe porci: atque anseris hoc modo
fit. coctum minutim ad carbones ignitos in caca-
bo pones: ne si ad flammam suspēderis fumum recipiat.
tatumque salis indes: quantum satis esse putabis. Lique-
factum antequam refrigit in ollam repositoria colabis:
reponesque ad usum: ut ubi uoles eo uti liceat. Fit item
liquamen ex anserina et gallinacea adipe.

De Omento.

o Mentū adipem illū esse ānuit Celsus: q̄ inte-
stinis adheret. Testiculi īquit simile quiddāz
medullis hñt: carēt sanguīe 7 ōni sensu. Tunice eoz
p̄seferūt. Eo deuoluūt plerūqz aut omentū aut
intestīnūz. Hoc gen⁹ morbi greci
vocant apud nos indecorūz: s; comūe his hīrnie nō
mē est. Affert dolozeṃ 7 scroto: 7 īguīnib⁹ 7 ab-
domini. fuere itē q̄ dicerēt omentum esse pingue
durū. Macrobi⁹ vero omētum carthilagini persi-
mīle esse dicit: qđ quidē impositum ossi cruciatum:
dum sectionē importat sentit. Quod cerebrū inquit
tactu suo hōiem torquet: vel frēq̄nter interinuit non
suo sensu sed vestitus sui: id est omēti hunc portat
dolozēz. Ex hoc sit gen⁹ pulmētī: qđ omētūz vocat.

De Abdomine

a Bdomen qđ greci vocāt: ven-
tris pars illa ē: que ab umbilico ad īguīna in-
ter carthilagīnē 7 pellem ducit. Dīngue id qđez est
Satyro teste. Mōtani quoqz vēter adest abdomīe
tardus. Celsi verba hec sunt. Interdū. n. vel ictu
aliquo vel retento diut⁹ spiritu: vel sub graui fasce
interior abdominis mēbrana supioze cute integra
perrūpitur. Erit igr̄ abdomen: ex quo lumen fit: qđ
idē vulua appellat. nec obstat id etiā turgētib⁹ por-
ce papillis fieri: cū circa abdomē māmē sunt. De lu-
canicis 7 reliqs pulpmētis: que ex suilla carne fiūt
suo loco dicet.

De Aceto.

a Letū ex vino fit: si vas fuerit vacuū 7 nō clau-
sūz. Aer. n. ex vacuo elicit potētiā ei⁹. Nā cū
vinū semīa calozis ī se habeat: ac vapidū fiat:
trāsīt ī viciū: qđ accitūz dicit̄ adeo frigidum: ut ante

omnes humores flammam extinguat. Et quod nitrū
videri potest: saxa q̄ ignis nō coxit infusum: statim
rumpit. Quod Hānibal ad taurinos saltus ī diffi-
li alpium trāsitu fecisse legī. Varie sunt auctoz sen-
tētie de aceti qualitate. Ex calidis enī ⁊ acutis par-
tibus quidā acetū p̄stare dicunt: quod ex intensa ip-
sius siccitate dephenditur. Quidā vero pl⁹ frigiditatis ī se q̄ calor h̄e hac ratiōe p̄firmāt: q̄ bilem
q̄ sanguinē reprimūt: q̄q̄ etiā pituitā vehemētī a-
core incidit. Aceti variā vim ex hoc dephendimus
q̄ reb⁹ frigidis mediocrit̄ additū: frigidioris eas rē-
dit. si calidis calidiores. penetrādo. n. quod ei⁹ ma-
xime p̄p̄riū est qualitates ī reb⁹ (ut dixi) auget. Al-
cetū ⁊ si melācholicis: lippitib⁹: ac dolore articulo-
rū laborātib⁹: paraliticis: spasmaticis p̄pter viam:
q̄z malis humorib⁹ ad nervos ⁊ iūcturas facit: ob-
est plurimū. moderate tñ sumptū stōacho prodest:
eius ardores p̄pescendo: ac desiderū edēdi instau-
rādo. hinc fit: ut ī cibis p̄ime mēse eo plurimuz u-
tanr. Potū ac sup̄infusum morsui venēatoz aīaliuz
mirifice adiuvat. Pestilēti anno: hoc uti in obsoni-
is ac odoratoz vice id pulsib⁹ ac narib⁹ admonere
domiciliaq̄z hūectare iubemur. Tollitur aceti fri-
giditas ⁊ vis nimia: si cum passulis decoctū fuerit.
Liberatū acerrimo podacre dolore. M. Algrippam
sup̄remis suis annis ferūt demersis ī acetū calidū
pedib⁹. Ex aceto ⁊ melle oximel fit: ut alia multa.

De Alcore.

q̄ Uod agrestā vulgo dicūt ⁊ omphaciū Plinū:
et acozem Macrobiū auctoritate dixerī. Om-
phax. n. (ut dixi) unā adhuc acerbā significat. Quār-
igr̄ magis appellē oleum ex bacca īmatura ompha-

ciuz q̄z agrestā: que ab omphace sit: nō satis video.
Alcorē vero ita Macrobinus exprimit: Acetū acer-
bi⁹ acoze est: cui⁹ vim acresta vehementiorem esse
constat: que temperatus stomachi compescat ar-
dores: nec ita corpus emaciat: et dissoluat: ut acetū
solet. Alcor residenti stomacho et estuanti ac sitibū-
do epati mire prodest. Hoc et contra venena: et i cō-
diendis obsoniis commode et salubriter vtimur.

Liber tertius.

Uces eas esse: que foris duro tegūt cor-
tice: intus habet quod esui est: satis cū de
pomis loqueremur diximus. De generi-
bus tantū nunc dicendum videtur: ac primū de iu-
glande: que vlt a iuuando et glāde dicta ē: vel q̄ sit
iouis glans: eandēz greci basilicam vocant. Habet
eniz hoc genus arboris nuces: que sūt suauioris sa-
pore: q̄z glans est. Unde p exochen nuces tantū epi-
theto adiecto pronunciamus. Affirmat Plini⁹ gre-
cos nuces iuglandes a grauedine capitis vocitasse
Alit eniz arborū ipsarū foliorūqz uirus in cerebri pe-
netrare: sed ad cibūz nuclei faciunt. Sunt autēz re-
centes tu ssientibus inimice. Edē presumpite cū ruta
et sale: contra venena et pestilentez aerē Mythrida-
tis auctoritate mirifice iuuant. Valent itēz nuclei a
ieiūo psumpti et rabiosi canis morsus. Putamē nu-
cis cōbustū tritūqz: ac ex oleo aut vino capiti infan-
tis illitū: alopeciā tollit et capillūz nutrit. Musce (ut
ait Columella) ab auribus canū arcēt: si aures ama-
ris nucū corticibus illite fuerint. Ex nucleis multa
edulia fiunt: precipue vero aliatū: quo vna cum an-
nosis ac pinguibz carnibus ad tollēdū fastidium:

ad excitādū desiderīū vescimur. Ad hoc tundendū
desudat. f. noster rusticell⁹: adeo ē aleati cupidus.

De Amigdalīs.

a Migdalū p fructu variare gen⁹ repperi. nā
et generis feminini ⁊ neutri leg^r. Neut^r ego
analogia mor⁹ pnūciaueri. Amigdal⁹ que greca
nux ⁊ lōga nris appellat circa calendas februiarias
feri debz: qz pma gemascit. Ei⁹ fruct⁹: qd amigda
lū vocat. qz prim⁹ ē auide nimīū a plerisqz cū folli
culo deuorat. hīc crebri dolores capitis ac graue
dines oriūtur. Sicca vero ptra ebrietatē valent: si
ante vinum qnqz sumātur. Ex his īflāmātoes oriri
illo argumēto dephēditur: quod vulpes deuoratis
amygdalis moriūtur: nisi aquā ī primo habuerit.
Oleuz in quo decocta sunt infusuz capiti: caducos
et lethargicos excitat. Ulcerib⁹ ī veteratis ac cani
nis morib⁹ trita cum melle subueniunt. Renuz do
lores ex aqua pota extingūt admixto modico pas
so: quod solet potiōis amaritudiē lenire. Amara
enī medicīe magis: qz esui sunt accōmodata. Dulci
oribz ⁊ pfectis: ⁊ seorsuz in secunda ⁊ tertia mensa
vescimur.

De Auellana.

n Ucem auellanam: seu pnesticaz: quā greci pō
ticā vocāt: ex corylo nasci manifestum est. Nec in
cibo sumpta ob ei⁹ caliditatē cōmixtaz siccitati: ca
piti dolorē iniiciunt: inflāmatione p̄stomachū exagi
tant: corpus tamē maxime nutriunt. Coste distilla
tionibus mitigandis vtilissime sūt. Trite ac ex aq̄
mulsa pote ēt vetustissime tussis molestiam sedant
ex axungia uel adipe contrite: ⁊ alopecis illite ca
pilloz danina restitunt.

De Nucibus

e Nucibus p̄neis: que resinaz habent distra

etis pinei nuclei eliciuntur: qui in cibū sumpti humo-
res optimos gignunt: sitim sedāt: stomachi dyscra-
siam tollunt: urinā purgant. Nuclei cuz viuis passis
frequentius sumpti venerem etiā iacentes excitare
creduntur: eandē viz habent ⁊ cuz saccharo condi-
ti. His crebro nobiliores: ac diuites tempore ieiun-
ni in prima ⁊ vltima mensa vescūtur. Liquatur sac-
carum cui pinei inuoluti cuz trulla in pastilli formā
rediguntur. His addūtur bractee auree ad magni-
ficentiaz credo ⁊ voluptatez.

De Castaneis.

c Castaneā: que heradeonica vocatur iter nuces
Virgilius numerat vno carmine. Castaneaqz
nuces mea quas amarillis amabat. Generat
⁊ hec ex oibus que esui dantur robur in membris ⁊
viz: sed difficillime coquantur: maxime vero a phle-
gmaticis: nisi cuz saccharo: ⁊ melle fuerint in cibuz
sumpte. Elige vero ⁊ adhuc calide mane ante cibū
cum melle date tussientibus prosunt. Torent item
ad flāmaz in patella perforata: nec eius suauitatis
sunt: nec nutrimenti: cuius habentur sub carbonib⁹
lento igne decocte. Has suauius edemus cum ca-
seo i tertia mensa. Interior castanee: membrana q̄
corticez fructūqz determinant ad tertias i aqua de-
cocta ac potui oblata: mire aluum fluentem refre-
nāt.

De Siliquis.

f Siliques qz duz hnt corticē: nō īmerito nucib⁹
ānumerāt. Hoc nomē eas adeptas puto: qz si
liqs fabe ⁊ lupini: ⁊ si maior sit p̄lis apparet:
carobis vulgo appellamus: Que si recentes fuerit
stomachum ledunt: aluuz solunt. Edē siccate i cō-
trariuz agunt. Lib⁹ eaz urinaz ciet: ⁊ ad stomachi

dolorē non leue p̄sidiū est: si terne in sextario aque
ad dimidias coquātur: isq; succus p̄ dies quinq;
cōtinuo hauriat. Salien⁹ tñ de siligs pessime sentit
q̄ uix coquātur: 7 vētrem strīgant: 7 humores no-
p̄ios augeant. Affirmat valeri⁹ flaccus viterbiēsis
medicus nostra etate egregi⁹ siliquas in tertia mē-
sa sumptas vetare: q̄ minus vapores antecepti cibi
caput petant.

De pistachiis.

p Istacia auellanis silia sunt: his medici i phar-
macis vtūtur. Eosde; fere vsus hñt: quos nu-
clei pinei: p̄terq; ad serpētū ice⁹. Austere .n.
7 stiptice virtutis sūt. Ideoq; ēt stōacho acōmoda-
ta creduntur: maxime tñ cōstat ea 7 thoracis: itēq;
pulmōis ac iecoris vicia purgare.

De Pipere.

a Romata: qbus i pulmētariis utimur: mltifari-
am hñtur: 7 oīa qdem prius ab externis i no-
strā puīciā importata. Ex arborib; hec fere
colligūtur: ut piper qđ i frōte caucasi loco solib; op-
posito ex arboze iunipis nostris assimili nascit. Di-
stāt autē piperis semia a iunipo paruulis siligs: qua-
les i ip̄is fasceolis videm⁹. Ne p̄usq; desiccāt de-
cerpē ad solēq; toste: faciūt qđ piper lōguz vocat.
Paulatiz vero dehiscētes ob maturitatē ostendunt
cādidū piper: qđ deīde tostū solib; calore magisq;
mutatur. Est 7 quoddā gen⁹ piperis: quod pp̄ celi
intēperiem carbūculat. Id ex oib; asprimū ē leuissi-
mūq; 7 pallidū. Brati⁹ quidē nigrū habetur. Leui⁹
utroq; cādidum. Nascit piperis arbor in arabia so-
lū: 7 troglodytica. v̄ez hodie quoq; i Italia myr-
to nec ab similis amaritudie: fructū facit min⁹ deco-
ctuz: Est at piper calidū 7 siccū: 7 ob hāc rē stōachū
7 hepar calefacit. Bilosis nocet: v̄etuz ex aluo re-

soluit ⁊ pellit. urinam ciet. Ei⁹ vero usus in hyeme
magis q̄z i estate laudat. De Lariophilo.

c Lariophilū fortassis dicitur

In india nascitur: granis pipis assimile videt:
nisi q̄ grādius aliquātulū ⁊ fragili⁹ ē. Arbor
eius folia hīs parua dēsaqz: in ramos triū cubitoz
consurgit: cortice pallido: radice lata lignosaqz. In
virtute etiā ferme idē cū pipere est. hepati tamē mi
nus nocet: q̄z piper. ac vñ cōtra venena habet.

De Cinnamomo.

d Cinnamomo: que Herodotus narrat fabulo
sa sunt ac falsa. Nascitur autē i ethiopia: cuius
frutex situ brevis est: ramo humili ac represso: cum
nunq̄z ultra duas ulnas ascēdat. Quatuor digitoz
crassitudiez hz. Nascit autē i vepib⁹ dumisqz: ⁊ ob
eā rē nō sine molestia colligit. Cinnamomū virgul
ti cortex est: cui⁹ p̄cipue bonitas i summo ad lōgitu
dinē palmi tenuissimis partib⁹ habetur. Secundas
partes tenet: sed breuior mēsurā: que hñc p̄p̄qua.
Uilissimū: qđ radicib⁹ primis. Radicē ei⁹ magni
pōderis dicataz in templo capitolini Iouis ⁊ pacis:
a Uespasiano impatore vidisse se asserit Plinius.
Cinnamomi natura calida est ⁊ sicca: cōcoctionem
facit: stōachum atqz hepar vi ⁊ odore iuuat. Cinnā
mū idē esse cinnamomo crediderim. In illo enī
meo iudicio facta est ut metrū syncope.

De Zingiberi.

g Zingiberis virt⁹ calida est ⁊ sicca: licet aliqua
ex parte ad corruptionē tendat: cū putrescat:
ut lignuz tinea corrosuz: stōacho frigidus succurrit.
ei⁹ nimia uliginē ex esu fructuū viridiū p̄tractā de
siccādo. Cōtra venēatoz morsus p̄ antidoto habet.

De Nuce Moscata.

n Ue quā pigmētarii moscatā appellāt: calida ē
7 sicca. Corp⁹ hūanuz vi sua 7 odore adiuuat
ocloz acie hebetatā acuit. vomitū sedat. appetētiā
inducit: stōachū atqz epar fouendo. Nec omīa que
aromaticā vim hnt: integra 7 conssa seorsum aut mī
xtim esui hoīum vehemēter sunt accōmodata.

De Croco.

a Romaticis nō iūria crocum(qd gen⁹ variat)
addiderim: cū eoz virtutes colore: quo sepi⁹
ornātur: 7 sapore: i quo nō parūz viriū inest auge
at. Crocū siluestre: 7 satiuū habem⁹. Radices habz
bulbo assimiles. eiusdē tñ vbertatis 7 grē nō ubiqz
est: Prima nobilitas cilicio ascribitur: 7 ibi in tauro
mōte: 7 in timolo: secūda lycio: tertia italico. Adul
terat tamē ubiqz. Optimū crocū ubi manu tangitur
ac si fragile esset crepitat. Altera probatio. si manu
prolatū ad ora fuerit: leniter faciē atqz oculos mor
det. Optimū ubiqz qd pinguiissimū: qd qz statim re
dolet. floret vergiliāz occasu: paucis dieb⁹ flore et
folio viret. Bruna colligitur: siccatur umbra. Croci
moderat⁹ usus: cui⁹ vis calida 7 sicca est pulmoni:
pectori: epatu: cordi pdest. Dotū cū vino: qz vehe
mētis odoris est: ebrietatē facit. Crocū adolescētes
in florē sui noīs mutatum: poetāz narrant fabule.
Sūt tñ q crocū dictū putāt a corioco cilicie oppido.

De Scrimoniis: 7 primū de alio.

a Lium quo plures hz nucleos: eo asperius est.
Valitum ut cepa: porrus: ascaloniūz: ac bulbi
oēs insuauiorē facit. Sūt tñ radicē bete sub prunis
tostā: ac sup aliū deuoratā: tetrū ei⁹ odorē extingue
re. Extat 7 aliū siluestre: qd greci scorodon vocant.

Domestico certe magna vis uest 7 utilitas. quippe
pncipiosus hoīuz malis vehemēter resistit. serpētes 7
scorpiones: itēq3 alias latētes bestiolas odore solo
fugat. Morsui canino cū melle succurrit. Ei⁹ succ⁹
cuz oleo mixtus: 7 venenatos ict⁹. 7 ulcera ī corpo-
rib⁹ sanat. Fuere etiā qui aliū elixum freneticis da-
rent. Coctū in faba tussim 7 suspirationem pectoris
mitigat. Utili⁹ tamē coctuz 7 viride: q3 crudum et
siccum existiat: cuz multa sunt edulia p̄cipue ve-
ro mozetum 7 aliatum: qb⁹ urbani raro: rustici q3
sepissime utūtur. Seritur liratum spacio palmari.

De Lepis.

c Epax genera greci plura fecere: ut sardam:
samothezaciā: ascaloniā ab ascalanio iudee op-
pido notatam. Unde 7 quidā ascaloniū mutato ge-
nere scripsere: Omib⁹ odor lacrimosus uest. Mi-
nus tñ tusculana vehemens: imo ppe dulcis. Le-
pa ruffa acrior q3 candida. sicca q3 viridis. 7 cruda
q3 cocta. sicca q3 cōdita. Frigida hūida ac sabulosa
amāt loca. Seruātur bñ ad fumū suspense: optime
paleis: mense martii 7 aprilis cepā: februario ascalo-
niam serunt rustici. De cepis idē medici ferrie sen-
tiunt. His videlicet īflāmatōes incēdi: caput p̄gra-
uari: cerebz ac mēoziam ledi: somnū pregrauē in-
duci: hūozes phlēaticos nūc generari: nunc rescidi.
Quidā tñ eas tēperate sumptas salubres putarunt.
q3 aluū molliāt: q3 somnū īducāt: q3 appetētiā faciāt
Uētreū p̄terea excitāt: 7 eius fomēta salaci hūidi-
tate augent. Cōtusa sepa ac emozoidib⁹ sup̄posita
ras aperit. cōtra venena 7 corruptelam aquaz alio
assimilis oīo. Lepullā a cepa diminutiū fecit Ap-
tius. hoc gen⁹ bulbi aliā a cetis sortiri natāz videt.

Soluz. n. crescēte luna decreuit: rursuz decrescēte
crescit. Alcalonia eiusdeꝝ ppe vis ē: cui⁹ sepa: q̄z q̄z
mīor sit ⁊ min⁹ orbicularis. Surgit cepa uno capi-
te unoq; caule: obsoniis apitiani admodū celebris

b **Ulbi megarici a. M. Cato De Bulbis.**
ne p̄cipue laudātur. Uex nobilissima iter hos
habet squilla: ⁊ si magis ad medicinaz faciet.
Bulboꝝ gēra grecis noib⁹ explicata: odore suauita-
te: sapore: magnitudie differūt. Oīa tñ feruide sunt
nature. ⁊ ob hāc rez mouere libidine dicūt. Bulbos
inuit Celsus oīa olera capitata: vñ quoz radices
esui dātur appellari. Nā cuz de q̄litate ciboz lo-
quereī: ⁊ valētissimū cibuz dixissz: i quo plurimum
alimenti inesset. In media inqt mātia nūerari eas
ex holerib⁹ debere: quoz radices vñ bulbos assuiz⁹
ac paulo infra. Ex legumib⁹ inqt valētior faba: vel
lenticla: q̄z pisuz. Ex holerib⁹ valētior rapa napiq;
⁊ oīs bulbi: i qbus cepā qnoq; ⁊ alliū numero: que
pastiacha: vñ que specialī radícula appellat. Tanti
fecit Pythagoras bulbos megarenses: ut de eozū
nata volumē pposuerit. Scribit Varro bulbos ven-
trem excitare. et ob hāc rem in nuptiis edēdos. Idē
sentit ⁊ Apiti⁹: sed his addit nucleos pineos: eruce
succum: ⁊ piperis vim. Bulbos Martialis salaces
vocat: q̄ etiā demortuā venerem excitent.

De Porro.

p Ori duo sunt genera. sectum ⁊ capitatū. Se-
ctiuo Nero Cesar auctoritateꝝ dedit edēs sin-
gulis dieb⁹ cū oleo: p̄seruāde vocis grā. Cātare. n.
nō modo puate: verū etiā publice: ⁊ in scena gaude-
bat. Debere etiā porro se plurimuz: cuz bñ cantauit
professus est. Post satietē desecat: quo fiat capite

crassi⁹. Laudatissimuz: qđ in egipto nascitur. Mor-
bostiēse 7 aretinū in p̄cio fuere. Porro capitato ad
multa corporis vicia Hipocrates usus ē. Ei⁹. n. suc-
cus p̄fluuiū sanguis sistit. cōtra etiā venēatos mor-
sus cū mero v̄l aqua mulsa potusqz plurimū valef
credit. Sanat 7 cū lacte mulieris sumpt⁹ veterē tus-
sim: ac pulmōis ulcera. Cōmāducatū p̄tra venena
fungoz valef putat. fracturas etiā alligat: duriciez
relaxat. Vulnēra recētia cuz sale appōit⁹ statī clau-
dit. ebrietates discutit. venerē stimulat. aluū mollit.
Ei⁹ tū nīmī⁹ usus capitis dolores facit. mala som-
nia p̄ponit. dētes 7 gignas corrūpit. visui nocet. E-
dere porriū p⁹ lactucas portulacas: atqz olea frigi-
da nō ē isalubre. Veriere qdam e poro succo flau-
dioris porri: ut Melis eques Rōan⁹ i carcerē con-
tect⁹ Ti. Celsaris iussu.

De feniculo.

i In hortis holitoris nascūtur herbe qđaz sati-
ue: quaz tūm semie: tūm caule p̄ cōditura ob-
soniorū utimur: he magna ex parte odorifere
sunt. De his vero quēadmodū v̄l minutal v̄l edū-
linz p̄fici: suo loco dicetur. Feniculum ferulaceum
Plini⁹ vocat: q̄ e ferulis: ut m̄lta alia nascat. cali-
dā vim habz 7 siccā: nō tamen simplicē. Admixtam
ei austeritatem esse gust⁹ ipse ostēdit. Tradituz est
serpētes: q̄b⁹ feniculū gratissimum est: senectutem
huius holeris gustatione deponere: et oculorum ca-
liginem: quam longa in subterraneis locis moram
contraxere: confricando caput inter ipsas ferulas
deponere. Utimur ergo hoc holere et crudo et co-
cto non sine causa. Bonos. n. huōres gērat. pectori
cōfert: 7 iterclusos v̄ēaz meatus apit. coctum cum
cicere urinā ciet. Pulmōis 7 iecionis iūrias abigit

Valent ⁊ eius folia ex aceto trita ac pota aduersus
scorpionum ictus. Preterea praeter serpentes oportune
semine ei⁹ ex mero sumunt. Satū feiculum cū ficu sic-
ca suauiore esui deprehendes. Sūt qui ei⁹ ferulas su-
perueniente hyeme usqz ad terrā abradant: fimoqz
bubulo aut hūano stercoze integāt. quo sequenti anno
dulci⁹ feiculuz faciat.

De Lumino.

c Uminū colūbo gratissimū est: in superficie terre
uix herēs nascit⁹: ⁊ in sublie tendit. Putrida a-
mat ⁊ calida loca: medio serēduz vere. Est et
altex gen⁹ siluestre: qd rusticū vocant: alii tbebaicū
hui⁹ tñ ferule ī ethiopico ⁊ aphzico solo mirum in
modū crescūt. Nascit⁹ ⁊ in regiōe nrī orbis. Caliduz
et siccū habet: Ventris tormia repmit. urinā prouo-
cat. Eius nimi⁹ usus pallorē iducit. Hoc hypocrite
quoz magna copia ob aucupiū ⁊ ambitioz ubiqz
est: ad fallendū utūtur.

De Aneso.

a Anesuz ⁊ crudū et coctuz a Pythagora inter
panca laudat. Viride itē atqz ariduz omibus
qbus concōdit⁹: gratissimū usuz pstat. Lauda-
tissimū est creticuz: proximuz egyptum. Eius usus
appetētiā pstat. cōditum cū saccharo turgidas al-
uos exponerat. edetur tñ pmodi⁹ ī tertia mēsa. Va-
porēs. n. caput petētes reprimit. oris halitum iucū
diorem facit: fetoremqz tollit. Ciet urinam: dolori
capitis medetur: neruis pdest: venerem excitat.

De Papanere.

p Apauier qd greci vocant ⁊ satiniū
et spōte nascēs repitur. Hui⁹ duo sunt genera
albu ⁊ nigrū. E nigro sopor pcepit: albi casalis tri-
tus: et ex vino potus: elephantis medet. Satini tria
genera. candiduz: cui⁹ semē tostum ī secūda mensa

cum melle apud ueteres dabatur. Enigro inciso fru-
ctus exprimitur: quo medici in curandis egrotis utun-
tur. Est et tertium genus: erraticum vocant: quod cum or-
deo nascatur. Eruce hoc quidem simile. Succus pa-
paueris medici opion vocant: quo et curas tollunt.
Si nimie fuerint: et somnum indigentibus faciunt.
Hoc eodem opio sumpto. P. Licinius pretorium vi-
rum: in hispania tedio vite interemptum legi.

De Coriandro.

c Coriandrum egyptium ut precipuum habetur in-
ter siluestria non inuenitur. Tritum ac potui da-
tum magnam habet vim ad refrigerandos ardores. Non
est edendum simplex propter innatas malicias: sed ut
cum melle: vel cum uina passa: vel nostro more: quod
suauius est: ac salubrius aceto preparatum: ac saccha-
ro inuolutum. Hoc in tertia mensa commodius uti-
mur ad reprimendos vapores caput petentes stipti-
ca illa in qua plurimum valet. Reiz miramur tradit Xe-
nocrates si vera est: menstrua contineri uno die: si
unum granum tritum biberit femina: Biduo si duo:
et totidem diebus: quot grana fuerint. M. Varro co-
riandro subtrito cum aceto carnem incorruptam esta-
te seruari putat.

De Mentha.

m Enta suauissimi odoris herba est: hanc fuisse pu-
ellam a Plutone amatam ferunt poete: variamque in
herbarum sui nominis a Proserpina cuius pellex erat
hic preterea mentulam dictam: quasi donum amoris: vel
quasi meritum: vel quod mensa grato odore percurrat.
Excitat enim hec verba propter inflammationem: et hu-
miditatem demortuam venerem. Hanc ob reiz crediderunt
veteres exercitum duces vetuisse militem: quem ca-
stus volebant. Unde et castra sunt dicta: hac herba

vesci. Alppetentiā inducit mentha: ⁊ obesos a mar-
cescentia cōseruat: letū cor reddit: stomachū iuuat:
lūbricos interficit. Contra morsū canis rabiosi valz
plurimū. Serit mentha egnocio verno: melius ta-
mē surculo venit q̄z semine: humido minus gaudet
Estate viret hyeme flauescit: semel sata diuina eta-
te durat. Est ⁊ mentast ⁊ siluestre genus: quod ut
vitis propagatur.

De Alpio.

I Eritur ⁊ apium eo tēpore quo mentha. Dictū
est apiū: q̄ apex hoc est caput in achaia victo-
rū sacri certaminis eo coronaret: aut q̄ ei⁹ flo-
res apes libenter pascunt. Aliunt Hercule apio: po-
pulo: oleastro i coronis vsuz. Alpii radices in vene-
na mirifice agunt: ⁊ qz amax ē: medicie magis q̄z
esui conuenit. Sūt qui hanc herbam ambrosianam
vocent.

De Serpillo.

I Erpiliū a sspendo dicit̄ taz apud nos: q̄z apud
grecos. In montibus. n. eadez ratione: qua si-
simbz lōge ac late scatet. Satiunz minus ser-
pit. Aduersus serpentes efficax ē: capitis dolores ⁊
coctū in aceto: ⁊ illitū tēpori nire tollit.

De Pulegio.

P Ulegii duo genera satiuuz ⁊ siluestre. Satiū
ad recreandos aīos labore defatigatos plimū
valet. Maxime si eius surculi i āpullis vitre-
is cū aceto detineant: qua de cā corona vatū ex pu-
legio magis: q̄ capitis dolores leuet: q̄z ex rosa fit.
Tuetur ⁊ capita olfatu: q̄ frigorū estusqz iniuriā.
Neqz eos estuare: q̄ duos e pulegio surculos iposi-
tos auribus in sole habeant legimus. flos recentis
incensus pulices odore necat. Siluestri pulegii ea-
dem vis: quod quidem origano persimile habetur.

De Cardis.

e Alidos precipuos h3 Carthago magna: Cori
dubaq3. Venuunt cardi duobus modis autum
no plāta: semine autē nonas martias: stercozi in lo
cis frigidis amant. Condūmr ad vsuz cardi ex ace
to 7 melle diluto laseris addita radice 7 cumini ne
qs dies sine cardo sit: sunt 7 cardoz siluestriū duo
genera: vnū fructicosius altero: qđ imo caule crassi
us est. Utriq3 folia pauca 7 spinosa: atq3 aspis acu
minib9: florē purpureū 7 cito canescentē facientia.
Illud satiniuz esui dat. Hoc pp sub austerā morda
citātē stōachū iacētē: si nō auidi9 sumat erigit 7 ppo
nit. Si9 radix ex aq cocta cupiditatē bibendi potori
bus subministrat. Matrīci vtilissimus hic est cib9
hic ē q adeo a femis appetūt cardi. De saluia.

s Aluia calida 7 sicca i mltis pdimētis vrimur:
nec miz cū herba salutaris sit. Nā 7 p paraly
siz valet: 7 dentib9 illita pdest: 7 spētū vēno
sos morsus sedat. De Ocymo.

q Uod greci nos quoq3 pzia longa ocymū
dicem9. Id ē meo iudicio: qđ vulgo basili
con vocāt. Vere feri9: estate plātāt: q2 melius
surculo crescit. Inferi9 pzio deide sup9 floret: ut ait
Teophrast9 7 diu i floz durat. Chrysipp9 medic9
ocymū uicio dedit: q obsit stōacho: q oculos hebe
tet: q infantiā facit: q iecori obsistat: 7 ideo capzani
hoc genus herbe nūq3 ptingere. Preterea si tritū la
pide ptegāt scorpiones gigni. Cōmāducatū: et in so
le positū uermes creare: pediculos nutrire. Alphris
quoq3 putant hoc esse persuasum. si quis eo die:
quo ocymum sumpserit a scorpione feriat: nullo
modo posse saluari. Verum hec omnia usu falsa

deprehenduntur. Cum 7 ocymum capre edant nec mens ol-
fantium hominum immutetur: 7 scorpionum terrestrium: ma-
rinorumque ictibus addito vini aceti que exiguo medetur
Usum quoque copertum est: deficientibus ex aceto odo-
ratum salubre esse. Affirmat Gal. scorpiones odore
ocymi mire delectari: 7 ob hanc rem ad eius caulem
libenter accedere. mediocriter tamen sumendum est pro-
pter eius vim nimiam: que ex caliditate provenit.

De Ruta.

Rem odit ruta: apricis ac siccis gaudet locis
cinericia terra vult nutriri. Amicicia ei est cum fi-
cu: adeo ut nusquam letior proveniat: quam sub hac arbo-
re. Seritur furculo melius in perforata faba ocymo
difficilius arefcit. Durata rucam non sine difficultate.
Ulcerum. n. pruritiua: ut urtica manibus indit. Condun-
tur eius folia servanturque ad usum fasciculis quibusdam.
Ruta valde hominibus salutare testatur tot antido-
ta medicorum: huius herbe nomen extollentium: e quibus
illud dioscoli preclarum: quod stomachum excitat: prococtio-
nem iuvat: alium mollit: biles extenuat: vicia pectoris
lateris iecuris ac renum mitigat. De Mythridatico
illa preclaro: quod cum ruta sit satis superius dictum est.
Rute duo genera sativae 7 agrestis: ac sumpta in cibum
mustella contra serpentem: quo cuius dimicatura est
se armat.

De Eruca.

Erucica calida est 7 sicca: 7 ob eam rem dicta est quasi
eruca: ignee. n. vis est: 7 crebro in cibum sumpta
venere mirum in modum excitat. nascitur eru-
ca facillime estate 7 hyeme: precipue autem frigoris con-
temperatrix est. Lactuce crude esui date ad temperamen-
tum frigiditatis additur. Sunt qui scribant erucam ca-
lidam quod est esse: non tamen nimium ignis virtutis.

Radix eius i aqua decocta extrahit ossa: que fracta
sunt. semē e uino potū i scorpionū venena valet pli
mū. In condiendis obsoniis tanta ē huius herbe su
auitas: ut ea greci appellauerint.

De Nasturcio.

n Nasturciū nomen accepit a narium tormento:
inde quoqz vigoris significatio deprehendit.
In arabia mire amplitudinis gigni ducitur. Hoc ut
peculiari cibo perse illi utebantur: (ut ait Xenophō)
q sub Cyro militarūt. Nasturciū vis ignea est: vsū
tū venereū videtur habere. Nimi⁹ ei⁹ vsus ut eruce
nocet: moderat⁹ pdest. Nā z animū exacuit z aluū
purgat: ac bilez detrahit. Valet itē ad plimos medi
cinarū vsus.

De Thymbra.

t Thymbra Plinio teste apud nos satureia dici
tur: herba est aromatica: z grauiter spirās: qd
z Virgilius carmine explicat. Et grauiter spi
rans copia thymbre. Serit hec herba origāo emu
la mense ianuario. Satureia urinaz mouet: z ex vi
no pota lethargicos in morte dormientes excitat.
Contra aīalia quoqz: q aculeis seuiunt non inutilit
adhibet. Uenerē facit hec herba: vnde bene a satura
tate: i q libido iest nomē accepit.

De Nepita.

n Epitaz greci: calniten nostro vulgo dici affir
māt: magne virtutis est: ac vehemens in calo
re: vnde etiam nobilissimis antidotis meruit
ascribi. Stomacho enim ac precordiis utilis habet:
pituitas capitis thoracisqz soluit ac purgat. Jecori
medetur: duriciem lienis resoluit: calculū pellit: uri
nam ciet. Tam simplex qz cum aliis herbis: ad hec
que diximus facientibus tūsa cribrata pinsita mul
tum prodest.

De Anitho.

I Eritur anithuz non minus coquoruz q̄z medi-
corū gratia. Huic calida vis inesse tradit nec
oīno austerā. In se. n. habet aliquā molliendi pote-
statē: 7 si grecis auctoribus credimus: ita nutrit vt
athletaruz cibū sine anitho ludoz magistri eē nullo
mō paterēt. Egrotātib⁹ prodest cū oleo tepefactum
ac cerebro ifusuz. Credit ē dare illis aliquas ex fe-
bre indutias. Dolores capitis mitigat: neruoz ten-
sura relaxat: nō dormientes ad spez quietis inuitat
Coctum in aqua cyathis tribus ac potui datuz sto-
machi querelas miro modo releuat. Ructus pre-
terea mouet: qz cōcoctionē adiuuat. Tormentia sedat:
aliuz sistit: semen eius seruefactuz 7 admotum na-
ribus singultu sedat.

De Thymo.

t Hym⁹ herba dīcissima ē: apib⁹ (ut ait Maro)
amicissima: ut Nerme galathea thymo miki
dulci⁹ hyble. Sumptū hoc nomē a redolētia
videt. Florē epithymū hec herba generat: q collect⁹
in vmbra siccat. Sūt at ei⁹ duo genera candidū ra-
dice lignosa: i collib⁹ nascens: qd ē pferē. Alterū ni-
grius florisqz nigri: vtrūqz cibo 7 medicamēto con-
uenit. Est calide simul austereqz virtutis. Thym⁹
sumptus in cibū caliginez discutit: lūbricos iterimit
vriaz ipellit: mēstrua feminis puocat: part⁹ emor-
tuos exhit. Tritus cū melle 7 i cibo datus pituitas
soluit. Mixtus polente 7 in vino maceratus coxen-
diciqz feruens superpositus schiaticis salutaris est.

De Origano.

I Unē qui grece origanuz dictuz putent: qz vinū
coloret: vtz si sic esset: origenuz punciari de-
beret. facta ē in noīe huius herbe magna mutatio
cū ex eradium 7 ensten greci vocauerint. Efficax

est originū in medicina magis q̄z i cibo. Nec min⁹
satiūz q̄z siluestre. Tritū ex vino albo ac potui sū
ptū: scorpionū z arachneoz venenis resistit: crudi-
tates discutit: morsus stomachi ex aqua calida da-
tum lenit.

De Ceripholio.

c Ceripholio ignea vis z acerrima inest: tritūz z
haustū cū vīo lateres mitigat: ex aq̄ mulsā pi-
tuitā resoluit. Ex aceto lumbricos z tineas pe-
rimit: vrinā ciet: mēstrua pellit. Tritū cū cera z apū
gia parotidas soluit. Est. n. parotida morbus silis
glādulis: q̄ circa aurē nasci solent: vnde z parotida
dicitur: q̄ iuxta aurem: quam greci vocant na-
scatur:

De Amaraco.

q Uod egyptus z syria sansucū appellauere: vi-
ocles z sicula gēs amaracū vocauit. Narrat ī
fabulis hunc fuisse puerū regiū: qui dū precio-
sa ferret vnguenta: casuqz prolapsus: fracto vase:
vehementi illo ac suauissimo odore afflaretur: ī odo-
riferā herbā puerus ē. Hāc Dioscorides dicit a ro-
manis persā appellari. seritur vtroqz mō seie z sur-
culo: sed hec inuatioz z odore melioz. Calidus est
amaracus z siccus: nariū meat⁹ aperit: hūiores glu-
tinosos a capite deicit. Trit⁹ ex aceto ac ictu scor-
pionis supposit⁹ egroto: medet. De Ennula.

e Ennule calida vis z sicca est. Radice eius in q̄
busdā pulmentis vtimur: hyeme presertī q̄ sa-
lubrioz habet. cor. n. mirifice iuuat: pulmonē a
malis hūoribus defendit. schiaticis z articuloz vo-
lore laborātibz: ac egritudibz a frigidityate natis p-
dest. Eius succus pot⁹ fugare lumbricos putatur:
z venenatorum morsus abbigere. Alieiuino sūpta
dētes confirmat.

De Sisymbrio.

Inter qui sisymbrium tymbreum appellent. Surgit hec herba pedali altitudine. Quod in irriguis locis nascitur simile nasturcio est: sativum et silvestre reperitur. Utrumque adversus aculeata animalia: ut crabrones: vespas: et similia efficax est: capitis dolores sedat: vomitus: singultus: ac tormina reprimunt. Somachi dissolutiones cohibet: siue in cibo sumptum: siue in succum potum.

De Marubio.

Marubium est: quod greci propter amaritudinem vocant: a quibus et iter primas herbas connumerat: cuius semina foliaque trita contra spiritus prosunt. Pectoris et lateris dolores: tum siue sedant. Castor marubii duo genera traduntur: quod magis probat: et candidum. Ex utroque minuta et conciso: et farina subacto: sunt offelle: quibus ex oleo in patella frictis in prima mensa ad salubritatem vescimur: lumbricos fugare credunt: et ob hanc rem pueris apponi solent.

De Abrotano.

Abrotanum iucundi odoris ac grauis herba est: dicunt hoc nomen ab abrotonio femina in herbis conuersa sumptum. Flos eius aurei coloris est: sponte puenit: et in cacumine suo seipsius propagat. Serit autem semine melius quam radice aut surculo. Et seie non sine negotio plantaria transferunt. Ledit abrotanum nimio sole. Ubi ex temperie pualuit uicium ritum fructicat.

De Hyssopo.

Opaca et humida loca amat hyssopus. Sunt quod et hyssopus neutro genere pronunciant. Heret et saxis radice: ac caule. Sustatu feruens est. In oleo contritum phthiriasi: hoc est morbo pediculari resistit: et capitis puriginem tollit. Optimum

est cilicium e tauro monte: deinde pamphilium.
Sumptum euz fico: farina: melle: sale: et cumino pe-
ctus et stomachum iuuat: simplex omnino contrari-
um est.

De Petrosellino.

¶ Quod greci petroselinon: nos petrapiuz possu-
mus appellare. Hoc et Columella holus atruz
vocat: sunt et tamen qui dicant holus atruz idem
esse: quod hiposelinon. Ad macerias feri gaudet:
umbra enim fouetur. Si non radicitus euellitur:
euo durat: et caules ad usum obsoniorum submini-
strat. Macedonicus a gustu suauitate et odore aro-
matico mirifice laudatur. Nam improbatur etiam
alexandrinum: et sinirneum. Aduersatur hec her-
ba scorpiionibus: poto semine torminibus intraneis
medetur. Idem semen decoctum: et mulso potius dif-
ficultates vrine tollit. Radix eius in vino cocta cal-
culos pellit: lumborum ac lateris dolores: canis rabio-
si moribus pota et illita medetur. Est et aliud genus
quod orthoselinon vocatur: hoc surgit recto fructi-
ce: semen habet cumino simile: menstruis et vrine
efficax. Addidere quidam oposelinon diffrens ab
aliis generibus breuitate: caule satiuo: et radicis co-
lore ruffo: eiusdem tamen virtutis est: cuius et pri-
mum illud genus. Nam et scorpiionum ictibus: et mor-
su canis semen huius: quod et holus atrum licet ap-
pellare, ex vino datum occurrit. In mulso decoctum
ac potui datum difficultatibus vrine medetur. Tor-
mina venteris: et ceteras intestinorum querelas eodem modo sa-
nat. Radix in vino cocta calculo lateris ac lumbo-
rum doloribus eadem portione succurrit. Succus
argenti propinatus exoptatum calorem per mem-
bra diffundit.

De Absinthio.

Absinthium sicce ac calide virtutis est: ob amaritudinem eius sumptum in cibis valitudinis causa: et stomachum valentiorē facit: et epatis fibras aperit. Febres quoque longas utpote quartanas minuit. Est et absinthium romanum: quod magis esui accommodatum credideris. Ex hoc enim conditum facit Alpitius.

Liber Quartus.

Tribere quedam prius necesse fuit: ne cum de obsoniis loqueremur earundem vium et naturam explicare longum: et a te ipsa fortasse alienum videretur. Dicendum erit deinceps de his herbis et oleribus: quibus vel cum supradictis: vel seorsum conditis in prima mensa si fructus absint vescimur. Neque enim consilium esset: post cerasa pruna ac cetera poma ad quam appetentia ferimur. Lactucas inthybum ac reliquam oleæ herbarum perditum esse. Facillime enim ob frigiditatem et humiditatem tot simul diuersarum rerum ingestarum omnis concoctio tolleretur: quo nihil potest esse hominis perniciosius. Si ergo poma abfuerint non inuicendum erit: estate tamen magis quam hyeme et cena magis quam prandio lactucas hoc modo edere.

De Lactucis Conditis.

Lactucam a lactis. id est humoris abundantia: vel quod lacte nutrientes feminas implet dictam putat Apulegius. Huius oleris plura sunt genera. Verum ante omnia lacticaulis: sessilis et crispa laudantur. Seruntur toto anno letis et irriguis: et stercoreatisque locis legitimus tamen est a bruma semen iacere. Plantarum fauonio transferre: aut semen fauonio: plantarum equinoctio verno. Albe in primis hyemem tolerant. Est quidem natura omnibus refrigeratrix: frigide enim

et humide habetur: et ob hanc rem estate ab stomacho
fastidius auferunt: cibusque appetentiam inducunt. Fe-
runt diuini augustus in egritudine usu lactuce con-
seruatum. Nec mirum cur et concoctione adiunget et me-
liore quam cetera olera sanguinem generet. Cocte ac cru-
de eduntur. Lactucas crudas si lotionem non indige-
bunt: sic cotidie sunt enim salubriores: quam quae aqua lauantur:
in patinam impones: sale contritum isparges: olei parum plu-
sculum aceti infundes: ac statim deuorabis. sunt qui huic
condito parum mentae et petrosellini addant: ne omnino insi-
pidum videatur: neque nimia lactuce frigiditas stomacho
noceat. Coctas expressa aqua in patinam indes: sale oleo et
aceto paritas conuiuiis appones. sunt qui huic ispar-
gant modicum cinnami vel pipis bene triti et cribra-
ti. somnus hic cibus inducit: tussis ex calido humo-
re generata mitigat: urinam ciet: uenere retardat: al-
uius mouet. Et tamen frequens usus maxime uero recen-
tium oculorum aciem hebetat. Est et aliud genus lactuce
quam caprinam vocant: hac tunsa et in mare deiecta pi-
scis: quae sunt in proximo statim necant: idem faciunt et flu-
uiales. serratam lactucam: et eam quidem agrestem: quae appel-
lauere a serra: quam in dorso habet dictam putarunt. Nec
fortassis endiuia est.

Conditura Endiuie.

e Adiuia ego inter lactucas connumeraueri: quam-
uis de hoc nomine nulla apud veteres mentio si-
at. satina extat et agrestis: et utraque salubris. Ama-
rior siluestris: iucundior satina: et ea maxime: quam cau-
le surgit crispo. Condunt et hec eodem modo: quo lactu-
ca tam cruda quam elixa. Endiuia in cibum sumpta estuan-
tia praecordia refrigerat: hepatis fibras et ueterum meatus
agit. Habet haec peculiarem endiuia: quae estuantia refrigerat
et algentia calefacit. Trita haec herba cum propria radice ac

scorpionum ⁊ reliquoz aialiu: q̄ aculeo nocent ictui
ip̄osita laboranti subuenit: Eiusdem quoq; succus
potui dat⁹ i eiusmōi venēa agit. Cōditā buglossi.

¶ Uaz greci buglossum vocant: nos quod idem
sonat linguā bubulā ab asperitate appellabi-
mus. Calida est buglossus ⁊ humida: tā sati-
ua q̄ siluestris. Sumpta in cibuz quouis modo: sā
guiuez purgat: hilaritatē inducit: cardiacū pellēdo.
Cocta ex aqua ⁊ melle: vlceribus oris: tussi ⁊ rau-
cedini auxiliuz prestat. In melancholiā agit opti-
mi sanguis copia. Condit⁹ ⁊ cruda ⁊ elixa. Cruda
bene lotam atq; expressā reticulo ad id apte facto:
cum nepita mentha ⁊ petrosellino in patinā indes.
Sale ⁊ oleū insparges: inuoluesq; quoad oleum i-
bibat: ⁊ remolescat eius asperitas. Acetū postremo
infundes: ac conuiuis statiz appones. Elixa condit⁹
ut lactuca. Condituz Pandodopum.

¶ It item p̄ditū p̄adodopū ex lactuca: buglossi:
mētha: nepita feniculo: petrosellio: sisymbrio:
origano: ceripholio: cicerbita: quā teraxicō: lā-
ceda: quā arnaglossaz medici vocant: morella: feni-
culi flore: ac plerisq; aliis odoriferis herbis: bene lo-
tis: expressisq; patinaz amplaz regrūt: sale multo i-
spargi: atq; oleo inungi debent: aceto deinde super-
fuso ubi paululū resederit: eaz siluatica duricies co-
medenda: ac bene dentibus p̄terenda sunt. Hoc p̄di-
tū plusculū olei ⁊ min⁹ aceti regrit. Hyeme magis
q̄z estate p̄uēit: qz plus p̄coctiōis: que hyeme vali-
da est requirit. Conditura portulace.

¶ It bene lota portulaca: secretaq; a p̄duro cau-
le i patinā reposita: cū cepa minutatī p̄cisa. sa-
le oleo: aceto p̄diat. Sūt q ad p̄primēdā frigiditatē

portulace pip tritū: ac cynamomū ispargāt. Portulaca. n. quā poplī licet appellare frigida ē ⁊ humida: ⁊ ob hanc rez nō multū nutrire extimatur. Nī mios tñ stōachi renū ac vesice ardores extinguere putatur. Plurim⁹ eius vsus oculos hebetat: venerē ihibet: venerisqz somnia. Māducata itē cū polenta: itestinoꝝ vomitūdes sistit: aliū refrigerat: laborātes podacra calida sanat. Si⁹ radix suspēsa filo gestata ad colluz vne morbū expellit. Quod accidisse p̄torio viro scribit Plī. Recēs postremo masticata stuporē dentū ex esu acerboꝝ fructū cōtractū diminuit ac tollit.

Rosmarini Conditura.

q. Uī lautius ac salubrius eē consueuerint: e flo-
rib⁹ rosmarini cōditurā faciunt. Huius fructū
cis duo sunt genera: alteꝝ sterile: satiuū alteꝝ: ⁊ cui
caulis flos ac semē resinaceū iest. Folia odorē thū-
ris p̄seferūt. Eius radix viridis adhuc vulnerib⁹
īposita corpora sanat. Succ⁹ fructū ⁊ radicis re-
giū morbū pellit. Oculorū aciē exacuit. Semē ad
vellenda pectoris vicia potui datur. Flores ei⁹ ma-
ne collecti: ac illoti oīno ne vīz amittant: cū sale be-
ne trito oleo ⁊ aceto cōditi ad voluptatē ⁊ salubritā-
tē faciunt. Nas ⁊ stomachū concalefaciunt: ⁊ reu-
matismos tollunt: ⁊ asmaticis prosunt.

De conditura Malue.

m. Irabuntur fortasse qui naturā malue igno-
rāt: me hanc herbam iter edulia posuisse. Sꝫ
desinant mirari: ⁊ quantis laudib⁹ extollenda sit
aīaduertāt. Malue duo genera satiuā ⁊ siluestris:
⁊ vtraqz laudanda: q̄ altea dicit: q̄ alte surgat: am-
plitudinē foliū discernātur. Satiua minor. Hāc gre-
ci a molliendo pentre vocauere.

Domine solū in quo serit malua piguescit. Valet hec
herba ꝑ oēs aculeatos ictus: ꝑcipue vero scorpionū
vespaz: apū: muris: arachnei. Quin ꝛ trita cū oleo
cutiqꝫ extensa: hominē ab iniuria talū bestiolarū ꝛ
fendit. Cruda illita vulnere aculeos oēs exhit. fērt
hoīez oībꝫ morbis carituz: si q̄libꝫ die ex succo mal
ue aliqd sorbeat. Valet itē hic succus quāqꝫ stoma
cho aliquantulū iūtilis ꝫ bilē atrā: ꝛ eā maxie: q̄ iaz
ad insaniā ducit. Elixat tenelle malue caulis ablata
rima: ꝛ i patinā more asparagi positus cū sale oleo
ꝛ aceto comedit. Condiuntur ꝛ eodē modo flores.
Nec insalubre hoc genus cōditure habet: cū ꝛ calcu
losis: ꝛ inflationi: ꝛ torminibꝫ: ꝛ sacris ignibꝫ mede
tur.

De Conditura Intybi.

i. Intiba ipatientiora frigoris habent: caule fo
liis ac radice optima ad restaurādū fastiditū
palatū sūt. Est ꝛ erraticū: quod egyptii cycori
uz: nostri ābulā vocant: siluestre hoc qdē habet. Ue
re caules: estate folia: hyeme radices bene lotas ꝛ
excavatas ꝑpter duriciē ꝛ amaritudinē: cum sale
oleo ꝛ aceto salubriter edimꝫ. Quā ꝛ stōachū cōcale
factū ꝛ dissolutū astringūt ac refrigerant: alium si
stunt: dysentericis ꝑsunt. Coctū intybū venerē sol
uit: iecinozi: renibꝫ ac stōacho ꝑdest: maxie at si cū
aceto: cū passulis decocto comederis: aut aliqd de
fruti patine idideris: cynamiqꝫ triti quātū vis mo
dicū isparseris. Cycoriū qdā ob singularē salubrita
tē chreston appellarūt. Quidā vō ꝑacratō: qđ oīa
bona cōplectatur. Huius vsus ꝛ vesicaz adiunat ꝛ
geniturā effluentē morbo valitudinis sistit: ꝛ vene
nis ac peste laborantibus ꝑdest. Ad hepar ta
men refrigerandū ante omnia natum ꝑdetur.

Eius flores nequaquā a caule degenerantes: eodem modo condiantur quo et supradicti. sunt qui et intybus ut Cornelius celsus mas. genere pronuncient.

De Conditura saxifragie.

a Ppellatā saxifragia Alpuleius asserit: quod lapillos in vesica frangat atque comminuat. Eius radix petrosellio assimilis est: quā ablata lota atque in frustra concisa cum sale oleo et aceto comesta: ob eius caliditatem et siccitatem lapides: ut diximus frangit. Renes et vesicā purgat: concoquit tarde propter siccitatem: que profectioni contraria est: quā contra humidum et calidum adiuvat.

De conditura pimpinelle.

p Pimpinelle: quā et bibnella grece dicitur vis calida et sicca inest. Ob hanc rem tarde concoquitur: voluptatem edentibus affert. Collecta ac lota in patinā ac suomet caule si tenera est reponi debet: sale oleo et aceto condiri: si p̄dura fuerit folia tantum sument. Aperit hic cibus iecinoris fibras: urinam prouocat: ac lapides ut saxifragia: non tamē adeo comminuit.

De Conditura Alcetose.

a Alcetosa ab acore nomen trahens in quatuor genera diuiditur: duobus in cibis non vescimur lapacio. scilicet et rumice. Alia duo in conditurā veniunt quorum alter: quod oxylapacium vocari potest: arenosa et lapidosa amat loca. Folia habet acutiora: et similitudinē unguis ex pollice imitantia: crescendo in sole ac caule in folia quosdam fibras ducit. Hec herba mea vernacula salina: quod salis imitetur saporē vocatur: alter quod hypolapacium dicitur in fecundioribus oritur locis: similitudinē hoc habet cum tripholio. Hec vulgo acetosella dicitur. Habent hec duo genera acetose frigiditatem et austeritatem in se: humores gerant nequaquam improbandos:

fastidiū tollunt: appetentiam inducūt: siti extīgūt:
viz cordis corroborāt: aliuꝫ fluentē sistunt cholera
reprimūt. Pota earū decoctio scabies ⁊ pruritiū ex
tinguit. Sunt q acetosā illotā ēt statiz prima mensa
cuz pane sine vllō condimēto comedant: quod ego
persepe facio Enne nostri consilio. Addunt qdam
acetū: nonnulli oleū: quouis modo comederis sala
bris ē: estate presertiz ⁊ pestilenti celo. Hac herba
medici in multis pharinciis precipue vero in poti
onibus vtuntur. De Asparago condito.

a Sparagi duo genera hortēse ⁊ acreste. Incul
tuz gratius est: quod alii chorudaz: alii libycō
appellant. Asparagū dictuz q i locis asperis
nascatur asserit Varro. Sunt qui dicant lingua cal
dea caulez asparagū vocari. Nec.n. herba semper
in caulē crescit. Elixī asparagi in patinā extēduntur
sal oleū ⁊ acetū inferē. Sunt q eos aromatibus con
spargant. In prima mensa comesti inflatiōes stōa
chi discutiūt: oculis diluciditatez afferunt: aliuꝫ le
niter molliūt: pectoris ⁊ spine dolorib⁹: itestinoꝝqz
viciis prosunt. Sunt q eos addito vino coquāt: qđ
eo modo efficaciores sint. Eius vsus si minus fue
rit non parz iterdū nocet: cū vrinā citā emittat: vesi
cāqz: qđ pnciosuz ē exulcerat. Radix asparagi trita
⁊ in vino albo pota: calculos fugat. Quidā vero suc
cuz ei⁹ ex vino datuz: ptra venena vtilē credidere.

De conditura lupuloꝝ.

l Upuli quoꝝ vis calida ē ⁊ hūida i sepib⁹ ac ma
ceriis nascūt: quos ego aut a colore lupio: aut
ab asprite sic appellatos puto. Asprimi.n. sunt: ⁊ co
lorem lupi caule: ⁊ foliis imitantur. Loquuntur hi
⁊ conduntur eo modo quo ⁊ asparagi. Frigi quoqz

in oleo ⁊ liquamine non incōmode possunt: sed sa-
lubres sunt. Elixī ⁊ si parū nutriunt: sanguīnez ta-
men purgant: epatis fibrās aperiunt: urīnā ciet: bo-
nū ⁊ viuīdum colorem inducūt.

De conditura capparis.

c Apparis siccis in locis serit: area circūquaqz
effossa: structis vndiqz aut natura ripis: aut
artificio lapidū ne luxuriari permittatur. Fructice
surgit firmiore: vnde vna cū semine caulīs plerūqz
decerpitur. Eius genera ⁊ maxime peregrina: (ut
ait plinius) fugiēda sunt. Nā ⁊ arabicū pestilens est
⁊ apulū vōitus facit: stomachū ⁊ aluū violenter mo-
uet. Verū nūc (ut mihi videt) mutata natura est. In
precio. n. peregrinus ē: ⁊ maxime egyptiacus: nec
iprobāt apulus. Capparis fructicē cynosbaton qdā
nosbatū alii: nōnulli staphilē vocarunt. Siccā ⁊ calī
dā p̄sefert. Neqz paralyſi periclitari eos ferunt:
q cappari quotidie vtunt: non lienis doloribus: nō
epate cū fibrās vitaliū ⁊ p̄cordioz aperiāt: humo-
resqz glutinosos: ac melancholicos in p̄mis a sple-
ne abigat: urīnā ciet: lūbricos interficit: venerē exci-
tat: ac contra venenū tyriace vīz optinet. Conditur
āt hoc modo. Indes in cacabuz aque non feruētis
sed appzime calide: ubi tādīu sines: donec abundan-
tē salsedinez dimiserit. Transferto inde in aquā re-
cētē: iqz eā tādīu finito: quoad refrigerat. Inde po-
stremo auferens exp̄ssum ī patinā repones: īfun-
desqz oleū ⁊ acetū nō multū. Sunt q mentham hu-
ic edulio addant: nec incōgrue id quidem: cuz ⁊ ad
voluptatez ⁊ valitudinem faciat.

De Cariota ⁊ pastinaca.

p *Alstinace: cuius vis omnis in radice ⁊ semine
est: duo sunt genera: ⁊ quod sponte venit: ⁊ qđ
feritur. Primo vere vel autumnino solo qđ altissime
refosso. Annicula utilis esse incipit: bruma utilior
gratior autūno. Pastinacā albā esse: cariotam ve-
ro rubeam: vel subnigrāz asserunt medici. Nec me-
lior in horto: ac maxime in viterbiano solo: illa feli-
cior siluestri terreno nascitur. Ambe sunt difficilis
concoctionis: pauci ⁊ grossi alimenti. Lis elixanda
est pastinaca: prima decoctio abiicitur: secundo cuꝝ
lactuca incoquit. Inde in patinam translata cū sale
aceto: coriandro: pipere condita: esui percommode
datur. Naz ⁊ tussis ⁊ pleuresis: ⁊ hydropsis sedat:
ac venerem excitat. Frugi etiam excavata post pri-
mā concoctionē: in oleo ⁊ liquamine farina inuolu-
ta solet. Condit ⁊ cariota eo modo: quo ⁊ pastinaca
sed suavior habet: qđ sub calido cinere ⁊ carbonibus
coquit. Subtracta ubi paululū refrigerit: opilanda
est ⁊ omnino abstergend⁹ cinis: tesselatim conciden-
da: in patinaqꝫ trasferenda: addendū sal: irrorādū
oleū atqꝫ acctū: ex defruto vel sapa nommīl addē-
dū: inspargendo aromata dīcia. Hoc nihil esui sua-
ui⁹. Duab⁹ in reb⁹ homī prodest: Nā ⁊ bilem repri-
mit: ⁊ urinam ciet. In reliqs vero ut epati: stōacho
ac spleni aduersat. *De Conditura Lepaz.**

c *Oquit ⁊ cepa sub cinere ⁊ carbonib⁹ tādū do-
nec omne crudū exhalauerit: ubi refrigerit mi-
nutatiz concisa patine indit sale oleo defruto:
vel sapa inuoluit. Sūt q ⁊ cepe piper aut cynamū
inspargant.*

De Conditura Porri.

e *Lixat porz: aut sub cinere coquit patineqꝫ in*

missū ad secūdā veterem tussis cū modico sale ac
pluſculo melle in prima mensa comedit. Condiūt
et hec q̄ antea cōmemorauī aliis modis: de q̄b⁹ ubi
ordo mensarū regret dicit.

Patina ex capitib⁹ et intraneis ca-
ponū et gallinarū.

S Allinaz atq; auū iocusecula: pulmōes: pedes:
capita et colla: bene lauabis. lota: et elixa: in pa-
tinam sine iure transferes. Indes acetū: men-
tham: petroselinon: inspargesq; piper aut cymna-
mū: ac statim conuiuiis appones.

Patina de Linguis aut Luganicis.

C Quānt in aq̄ lingue salite: coctas test. latini
pides: ac in patinam indes: addesq; d petro-
selino: mentha: salua: et aromatib⁹ quantū saterit:
ultimo infusa acetū. Idem fiet de luganicis ma-
iorib⁹: hyeme tamen magis q̄ estate: plus enī con-
coctiois: q̄ melior hyeme q̄ estate sit huiusce modi
cibus requirit.

De Carniū differentia et quo tēpore queq; co-
quenda edendaue.

Ed iam tempus est transire ad mensas: quam
ego secūdā: et potiorē appello. Ibi enī de car-
nibus agitur: q̄ meli⁹ ac salubri⁹ q̄ qd uis aliū edu-
liū nutriūt. Uerū cū varia sint aīantia tā terrestria
q̄ volatilia q̄ hoīes nutriūt: varias quoq; esse q̄lita-
tes necesse ē. Nec ī sexū min⁹ et etatē et partes eorū q̄
in specie differentiā cadit. Meliores siq; dem galli-
ne q̄ galli. rursum si necessitas cogit capre q̄ hirci
castrati. mares q̄ femine. iuniores q̄ vetuli. Fal-
lit in porcis qui semestres vel anniculi esui melio-
res habent. uerueci q̄ agni. Enutrita ī mōtib⁹ q̄

in planicie aut palustribus locis. Depasta glandez
castaneā: triticū: hordeū: fabam: pannicū: millin: :
q̄z vel furfures: vel herbā: ut ī porcis ac galinis gu
stu deprehēdimus. Laudabiliora sunt itez q̄ media
inter macilentia z nimia obesitate sunt: q̄z q̄ aut pre
pinguia: aut macra nimis habentur. Pinguia. n. ap
petentia remouent: concoctionē disturbāt: ac stoma
chū laxāt. Nāc ob rē ex obesa carne macrā: rursū
ex macra pingue tutius comedenis. Preterea ut
hyeme calidis: ita estate frigidis vascemur: ut edu
lo: pullastra: acidis ac frigidis estate: hyeme pipio
nibus: calidis z siccis: autūno cōturnicibus ficedulif
vere auiculis e nido postea q̄z pēnas emiserit subla
tis: hyeme itē turdis ac merulis. Est itē in coctura
magna differentia. Pinguior caro melior assa q̄z
elixa ē. Rursū strigosa: vel macra: melior elixa q̄z
assa: q̄ mediū tenet quouis modo apte coquet. Ma
gis ē nutrit assūz z si difficilius concoquitur q̄z eli
xūz: rursū iurulentūz: q̄z frictū. Verū ne in his diu
tius q̄z satis est cōmoremur ad explicandam viz z
naturam animalium: quibus tum ad necessitatez:
tum ad luxum z lauticiem humana consuetudo ve
scitur transcamus.

De Boue.

b Quem: cuius appellatione taurū z vaccam ac
vitulos voco: magno vsui esse mortalibus ne
mo est qui ambigat. Al ratione: vectura: lacte:
caseo: corio ad calceorū vsū. Nūc ē q̄ apud veteres
raz capitalis habebat q̄ bouē sine causa q̄z q̄ hoīem
occidisset. Quosdā ē apud romanos ī exiliū actos
legim⁹: q̄ bouē tāq̄z colonū interfecissent. Coluere
quoq̄z egiptii peculiariter numinis vice bouē: quez
Alpim vocabāt summum apud illam gentem deū:

q hoc animal ob eius vsus ⁊ innocentiaz honore di-
uino dignum videret. Init feminā taurus vno ictu
q mense decimo parit vel gregi vel vsui hominum.
Lactentes adhuc vitulos appellamus: hos lani ad
cultū emūt. Occidunt ⁊ boues nonnūqꝫ ac vacces
he dū sterilefcunt: illi dū aratz ⁊ plaustrz renuunt.
Caro bubula frigide ac sicce nature est difficillime
⁊ coquit ⁊ concoquit: crassū turbidū ac melancholi-
cum prestat alimentuz. Ad quartanas scabiē ⁊ le-
pra hominē impellit. At vitulina tutius comeditur
tēperati. n. alimēti fere existit: hāc itaqꝫ nō iniuria
mēse nobiliū crebro repetūt.

De Que Agno ⁊ Veruece.

o Uis agno: veruece: lana: pelle: lacte: caseo: ster-
core: hoibꝫ vsui est. Ariete vt marito ad ppa-
gandū genus vit: Qui quo senior ē eo melior ad in-
eundas oues habet. Agnas fastidit: vetulas sectat.
Fert ventrē ouis quinos menses: mares deinde vel
femellas parit. Femellas in spez gregis si volet re-
tineat pastor. Ex maribus arietem gregis marituz
dligat: rliquos dū adhuc lactēt laniis vēdat. Quos
in numez veruecū referri volunt: eosdem non mi-
nores quinqꝫ mēsiū castrare oportet. Noꝝ caro sa-
lubris est: ⁊ agnina melior. Calida. n. ⁊ hūda habe-
tur ad tēperamentū tēdēs: illa vero plus humidita-
tis qꝫ caliditatis habet. Quē arietē dentibꝫ ne attin-
gas: non modo enim eiꝫ caro nō pdest: verꝫ etiā ve-
hementer obest.

De Capra ⁊ Hedo.

c Capra hedo lacte qꝫ salubri: caseo: pelle in ca-
stroꝝ vsū hoiez inuat. Unde ⁊ hyemē pūat
sub pellibꝫ maiores dicebāt. his ēt naute vtebāt: uil-
lis. n. aqꝫ pluuiā reiciūt. Cyphe capelle oli i pꝫcio

erant: qz maiores mense quinto pariunt. In qbus
dā: lactis magna vbertas. Ex his hedi lactētes esui
sunt optimi. Capellas auribus spirare nō naribus:
nec vnqz febre carere: Archelaus auctor est. Ideo
qz fortassis aīa his qz ouibus ardentior. Hāc ē ob
rē in concubitu calidiores tradunt. Noctu ē nō mi.
n⁹ qz die cernere credūt. Depēdet oīuz mēto vill⁹:
quē arūcū vocāt. Hoc sigs vnā ex grege trahat: ce
tere stuprētes intuent. Morsus eaz arbori exitialis
oliuaz lābendo sterilē quoqz faciūt: eaqz ex cā Mi
nerue immolant. Capelle atqz hirci fetidi carnē ne
degustato. Hedmā q nulla inter domestica aīa lia
porior habet edito. Pāz. n. incrementi in se habet:
facillime concoquit: bene alit: sanguinem bonū ge
nerat: calido 7 frigido contemperatus. Hic cibus cō
uenit laute uiuentibus: ut Augusto 7 Pl. osphoro:
Lucretio non item: qui pitagoreoz pietatē laudat:
7 rem rusticam sectatur.

De Ceruo.

c. Ervus: quē dictū putāt
latrat⁹ ac morsus canū perhorrescēs ad hoīez
confugit. Min⁹ item fugiūt humana vestigia
qz ferina. Conceptus femellaz ē post arcturi syd⁹
Octonis mensibus partū ferūt. Semellos iterduz
edūt. Simplex nimiz aīa ē: ac rez oīum miraculo
stupens: sagittas eniz 7 arcū venenatis cū admira
tione intuent. Transnatant flumina quātū vis lata
ac maria cerui gregatim capita clunibus preceden
tiū iponentes vicemqz reddentes donec olfatu ter
rā: quā nusqz vident addiere. Soli mares cornua
habent: qb⁹ vsqz ad ānos sex singulos ramos adii
ciūt. Mutat aliquando his color in cādīdū: qlē fuit.
se. Q. Sertoriū ceruā tradūt: quā ēē fatidicā hispāie

gentibus imperator nobilissim⁹ persuaserat : habent
hec animalia cum serpentibus pugnare : eosque e cavernis spi-
ritu narium effundunt : ac pedibus conterunt. Ideo cerui cor-
nua in abigendis serpentibus singulare remedium ha-
bent. Vivere ceruos post centum annos ex aliquibus
captis cum torquis et quibusdam aureis ac cute propter obe-
sitate operis : quos Alexander magnus indide-
rat deprehensum est. febrilium morbos non sentit hoc
animal : hanc ob rem quidam principes omnibus matutinis die-
bus ex hac carne degustare soliti : longo evas febrilibus
caruere. Ceruina vero bubule fere assilis est. Tar-
de enim concoquitur : parum alit : ac bilem atram au-
get. Esui tamen estate : precipue vero mense augu-
sto quam hyeme suavior est : hanc non edat nostret Bru-
tus et Caelius : ne omnino melancholia obzuantur.

De Ursis

i Initio hyemis vrsa concipit : nec vulgari qua-
drupedum more : sed cubante secum mare compres-
sit. Trigesimo die parit carnis frustrum : unde vni-
gues tantum prominent. hoc labendo paulatim figurat.
Hyeme quaternis mensibus latent. Primis diebus
bis septenis tam graui somno premuntur : ut vulneribus
vix excitentur. Tunc. n. mirum in modum veterano pi-
grescunt. Illi adipem medicamentibus sunt apti : con-
traque de fluuium capilli tenaces. Post hos dies prio-
rum pedum fructum viuunt. Credit Theophrastus eodem
quoque tempore coctas vrsorum carnes si asserventur incre-
scere. Inualidissimum urso caput : quod contra leoni
fortissimum est. Tauros supra cetera animalia infe-
stat. Lapides laqueis et falcibus. Eius caro tarde con-
coquitur : spleni atque epati obest. Multa recrementa ge-
nerat : appetentiam tollit : ac fastidio edentes afficit.

De Danis.

d Alma: quā ēt greci dorcada vocāt: capree ge-
n^o ē: raro mansa fieri potest. Lū capreolis fēt
in qualitib⁹ cōuenit. Bonū nāqz alimentū eius ca-
ro vefcentibus p̄stat. Modici recrementi est: san-
guinem tamen ad atram bilem quoquo modo ten-
dentem efficit.

De Leporib⁹ et Cuniculis.

q U Leporem a leuitate pedū fūmpfiffe nomen
dixerunt fallūt: (ut ait Varro:) q̄ antiquuz sit
vocabulū et grecū. leporū duo fūnt genera: ma-
ius et minus. Mai⁹ id ē: qđ in alpib⁹: in collib⁹: ī pla-
nicie fūbdio viuit: quodqz voluptatē venādi hoīb⁹
p̄stat Min⁹ quod fūb terra in cuniculis: vnde no-
mē accepit vitā magna ex parte ducit. Hoc capi nī
fī fūperne eiectū nō potest. Alpini lepōib⁹ et qđē ma-
gnis: pro cibatu hyeme vefcuntur. Cuniculis adeo
baleares infule exundauere: vt certū fit baleāricos
ipfos p̄ innumeram eorū turbā ab Augufto milita-
re auxiliū petiiffe. Cuniculi caro melius ac facili⁹
alit q̄z leporina: que qđez frigide ac ficce nature est
et ob eā rē bilē atrā facit.

De Hiftrice et Ericio.

i India et aphrica hiftrix peculiariter gene-
rat. Ericio vel ut ait Plī. erinaceo fimilis spi-
nis terg⁹ hispidū habz: q̄s tēfa cute plerūqz la-
xatas voluntaria iaculatione in hora canūz vrgen-
tiū iacit. Latet ut vrfus quatuor hibernis mēfibus.
Huius caro vt erinacea licet nō admodū iter efcul-
lenta comedat. Stomachū tamē adiūuat: aluū fol-
uit: leprā: ac fcabiē diminuit. Salitā hydropifiz mi-
tigat: mingentes in lecto: quo minus id faciāt adiū-
uat. Sūt q et taxos et glires cenis addāt: q̄ aīalia in
qualitatib⁹: hiftrici haud mltū diffimilia fūnt. De

glire hoc annotatū est: non congregari nisi plures i
eadem sylua. Et si misceantur alienigene dimi-
cando aut vincere aut interire. Seniores pre-
terea suos senecta fessos insigni pietate alunt. Hy-
berna quieta gaudent. Recōditi. n. et hi cubāt. Rur-
sus estate iuuenescunt. Similis et mustelis quies.

Liber Quintus.

De Anib⁹ Esculentis.

q^u Ai pauones et aues esculentas ad patinas
transfere: illi quidē nequaquā mihi dissipe-
visi sunt: cū ex his obsonia fiant ceteris sua-
uioza: et regū ac principū mensis quā humiliū: et mini-
mū census hominū magis conuenientia. Laueāt igitur
tur plebei et populares: et quib⁹ (ut ait Satyrus) res
legi non sufficit tale aliquid delinguant ne dū come-
dant. Lautoz hec erunt obsonia: et eoz maxime:
quos non virtus et industria: sed fortuna atq; hōiū
temeritas ex infima sorte: utpote e ganeis et stabu-
lis et popina non ad diuitias: quod esset ferendū: sed
ad summos dignitatis gradus erepere. Hi sunt qui
rū gratia pauones ac phasiani nati aut capti viden-
tur. His preciosa vestis: preciosa suppellex: et quic-
quid preclaz natura extulit debet. Lepā et aliū mecū
deuoret Pomponi⁹: Adsit Septimi⁹: et Septimu-
leius Campan⁹: Nec extra tridiū pernoctet Cosmi-
cus: hunc sequat Parthēi⁹: et Podagrosus Scau-
rus: Fabium Narniensez: Antoniū ruffuz et Mece-
natē non reicio: paupertatez sponte amplectunt.
Et ne mihi succenseat Lincinnatus: hūc quoq; De-
metri⁹ ad cenam holitariā vocet: quandoquidem
ita fortune placet: que relictis industriis ignauie
fauet.

De Pauone.

o Eniat ante omnes aues ad patinā pauo: 7 qñ
viu? gloria delectat: mortuus quoq; eiusdem
sit particeps. Quod gloria capiatu pauo ex hoc dī
prehendimus. Laudatus. n. gemmatas alas ex ad
uerso sole: quo melius videat cū iactatione expan
dit. Idem annuis vicib? cauda amissa dōec subcre
scit pudibūd? querit latebras. Viuit ānis quinq; ac
viginti. Colozes incipit in trimatu fundere: ab au
ctoribus non gloriofus modo hoc animal traditur:
veruz etiam maleuolū. Pauonē prim? orator No
tensi? occidit in sacerdotii cena. Saginare eos. M.
Aufidi? Lurco prim? instituit: ex eoq; questus pro
uent? suos mix in modū auxit. Sunt qui velint pa
uonis carnem crassi 7 modici alimentis: ac difficilis
concoctionis esse: melācholiāq; augere. Eiusdēq;
nature strutii caro habet: quez aphrica peculiariter
nutrit.

De Anserē 7 Anate.

a Anserem tam siluestrem qz domesticū cane vi
gilantiozem esse testata est capitolū galloz
tempore acerrima per. M. Malliū e langore
excitū dēfensio. Hanc ob rem cibaria ansezz Lenso
res in primis locabant. Anser mortalib? plurib? in
reb? vsui est. Custodia de q dixerim: plūma q gbus
dam in locis bis in anno vulla culcitrās facim?: ut
delicatoz ceruices molli? recumbant. Carne quā 7
recentem 7 salitam comedimus: adipe quo plura ci
baria condiuntur. Jecore in quo maxime excellit: si
lac pri? vel mulsam imbiberit. Messalinus Cocta
Messale oratoris fili? pedes anserinos tostos 7 de
pilatos ēt cū cristis gallinaceis in patinam addebat
quasi rem inter obsonia preclarā. Ego vero hāc at
atq; qz Columella

hoc ē terra 7 aqua

victum querentes vocat: mali nutrimenti credide-
rim esse. Turtius enim et alia et pectore vescimur.
Non multum ab his differunt anates. Que pectoris
tantum: ut Martialis affirmat et ceruice valet: cete-
ra redde coquo. Anatis caro anserina calidiorē vix
habet.

De Gruce

a B mari eo veniunt grues: longa quidem pere-
grinatione: ducem quem sequantur deligunt. Ha-
bent et in extremo agmine qui gregez voce con-
tineant. Excubias noctu faciunt lapillum elato altero
pede continentes: ut relaxatus ob somnum: ac decidens
negligentiam custodis coarguat. Ceteri dormiunt
capite subter alam condito: alternis pedibus insiste-
tes. Dux erecto prouidet collo: ac predicit. Ad nos
venientes indutias tantisper pygmeis: quibus cum
dimicare consueuerunt relinquunt. Lacte vel pe-
dica vel retibus ad mensas transferunt. Ex his ci-
baria quouis modo cocta tarde coquunt: atrā bilem
augent: et recrementi in se quā alimenti plus habent.

De Liconiis.

c Iconiam in cibariis: gruibus anteferendaz:
Cornelius nepos: qui diui Augusti principa-
tu obijt affirmat: quam pauci nunc velint tan-
gere ne dum esse: ob pastum credo: quem et ser-
pentibus et luridis bestiolis colligunt. Unde veni-
ant ciconie et quo se transferant incertum est: et lo-
gino venire nulli dubium: et eo quo grues mo-
do. Sed he vere: ille hieme sunt aduene. Albi-
tute congregant in loco certo: ita gregatim: ut nulla
sui generis relinquatur: nisi captiua et serua.
Predicta vie discedunt ita occulte: ut nemo videat

discedentiū agmen: cūz tamen discessuras appa-
reat nec venire prius q̄z venisse cernimus. Utrūq;
sit nocturnis temporibus. Locus in asia est phito-
nosconiā vocāt patentibus campis: ubi congregate
inter se cōmurmurāt: edēq; nouissima vēit lacerāt:
Sunt q; ciconiis non inesse linguā affirmant: ob ser-
pentū exitiū: tātus his honos habet: ut apud thessa-
los capitale sit ciconiaz occidisse. Nui⁹ auis caro ea
dem fere que gruis est. De Olorib⁹.

De Hirundine.

B Trundo que grece dicitur a nobis: hy bernis mensib⁹ ad aphros aduolat: vere redit. Ex his auib⁹ que ad uncōs ungues non habent so la bestioliis quibusdam volando vescitur. Thebarū tecta subire negantur: quoniam vrbs illa sepius ca pta sit. Nec atria introeunt propter scelera Terei regis. Lecinna equestri ordinis vir comprehen sas in vrbe secum ferēs victorie nūcias amicis mit tebat: in eundem nidum remeantes cuz victorie co loze. Scripsisse Fabiū pictorem in annalibus suis fe runt: cum obsideretur presidium Romanum a Lygurib⁹ hirūdinū pedib⁹ epistolā allatā līeo fūctā significātē q^o die aduētātē auxilio eruptō fieri dberz

Tante celeritatis in volatu hirundo est: vt ceterarum
alium minus obnoxia sit.

De Merulis, Turdis et sturnis.

a Beunt merule turdi similiter ac sturni: sed in
vicina loca. Occultantur hec animalia sepibus
ibiq; hiberno tempore pabulum querunt. In germania
hyeme turdi maxime: estate in nostris motanis lo-
cis: autumno in plano et collibus inueniunt. Hyeme pre-
terea loca maritima: et iuniperis ac myrtis abundan-
tia etiam apud nos frequentant. Merularum caro
tarde concoquitur: pauci alimenti est: et melancholi-
am auget. Turdi vero hyeme presertim bene: ac in-
timum alunt: pauci recrementi sunt: ab his solum ca-
uendum est: ubi lapsanum: quod greci no-
stri napellum vocant comedunt. Sturni: quos vul-
go diabolicam carnem habere dicimus omnino ab
obsoniis lautorum reiiciantur: hos comedat Uacer-
ra noster: qui massupio magis quam vite consultum
vult. Sturnorum hoc proprium est cateruatim vo-
lare: et quodam pile orbe circum agi omnibus in me-
dium agmen tendentibus.

De Turture.

v Ere turtur occultatur: pennasq; amittit: loca
sabulosa libenter frequentat: capitur rete: sagi-
nat. In cibum sumpta alium astrigit: et ob hanc rem
dysentericis datur. Alium turturem femellam amisso
marito arborescens viridem non attingere volatu.

De Gallinis.

g Allina hominibus ovo: pullastra: capo: gallo: usus
est: siue illa sit magna: quales patauensis siue ex pu-
milionum genere. Galli gallinacei: qui salacissimi sunt pu-
lis magis quam gule reseruant. Prosum autem non hac in-
re tantum humano generi: verum et in excitandis ad opus

diurna socordibus. Horas noctis cantu distinguunt.
diem venientem denunciant: gregez gallinarum dili-
gentissime custodiunt. Armatus ungue adunco et
rostro vicini gallus a grege abigit: cui palma conti-
git statim in victoria canit: sequitur ipse principem testa-
tur. victus occultatur silens. Hoc genus avium solum
crebro celum aspicit: predicatque cantu serenitatem ac
futuram pluviam. Castrantur galli dum adhuc tenelli
sunt duobus modis. Lumbis adustis candente ferro
aut genitalibus evulsis: quo facto statim pinguescunt.
Affirmat Plinius gallinaceum in agro ariminensi. M.
Lepido. P. Catullo consulibus semel locutum: Ca-
pos et gallias saginare liguritores ipsi iuenerunt: quo
unctius: ac lautius denotarent: hinc alules dicte: quod
sagina alte et enutrite sint. Aviaria ubi cicurces atque
omnia genera avium segregata farcirentur. M. Lesius
Strabo primus instituit: hisque farctores: qui rem cu-
rarerent addidit: descripsitque quid cuique avi ad farctu-
ram apponendum esset. Deberetur huic merito statua
in comicio: hanc Arviragus: hanc. P. Gallus: hanc
et germanicus noster proprio aere faciundae curaret:
cum hi tamque adoptivi iure hereditario popinariam offi-
cinam frequentent. Hyeme tamen melius quam estate sa-
ginatio fiet: probabiliorque erit farctura. Galline et
eo tempore anni meliores: quia tum minus sunt ex-
hauriuntur. Pulli: qui nondum aut coire: aut ovum
peperere estate dum tritura: dumque adhuc de vite
omphacium pendet: esui meliores habentur: masculi
tamen magis quam femelle. Verum ut tandem pau-
cis absolvam: omnium avium laudes quantum ad
obsonia pertinet una caro gallinacea compressa est:
quid enim popinus afferunt relique alules: quod non

onus capus in se habeat: siue elixum: siue assum ve-
lis: Huius auis patina stomachum iuuat: pectus le-
nit: vocem sonoram facit: corpus obesat.

De Columbis.

e Columbi pudicitia omnes aues antistat. Plu-
res enim in eodem colubario mixtim degunt
neq; tamen quis alterius connubia violat. Amorem
mutuum querulo gutture ictuq; rostri ostendunt.
In venerem crebro ruunt: frequenti pedum orbe sa-
eti adulatione. Idem faciunt et palumbes: verum qz
semiferi sunt rarius fetant. Vivere palumbes ad tri-
gesimum annum Aristoteles auctor est. Columbi autem
et turtures vix octauum attingunt annum. Ex his
pipiones minus peniti calide sunt et humide plusq;
satis est nature: et ob hanc rem tarde concoctionis ha-
bentur. multum alimenti: ac plus sanguinis gene-
rant: unde inflammationes: et febres oriuntur. Qui te-
tare iam volatum incipiunt: salubriores nimirum
habentur: maxime vero si cocti ex agresta fuerint:
ne bilosis ob caliditate obsint. Hic cibus pituita labo-
rantibus non incongruit. Absu veterum omnino ab-
stineas: durioris enim alimentum sunt: et improbandi.

De Ficedulis: et Passere.

f Ficedularum carduelinum reliquarumq; auis
um minutarum caro: si pingues sint modo
non nidificent: boni alimenti est. Absit a patinis no-
stris passer: qui esui sumptus ob nimiam calidi-
tatem male alit: difficulter concoquit: et libidinem excitat.
Hec auis ut minime vite est: ita salacissime. Mares ne-
gant anno diutius durat. femina longior aliquantulum vita.

Nollē carduellos deuorari: plus. n. voce q̄z patina
hominē delectant. Imperata enim faciunt: 7 pedi-
bus: atq; ore pro manibus vtunt: ut is quē in cubi-
culo francisci Gonziaci Cardinalis cibū ac potuz
duobus vasculis equilibribus funiculo ad se trahen-
tē cū voluptate pariter 7 admiratione cernim⁹. Hu-
ius vice alabdā comedamus 7 carne 7 iure nō iuti-
lis homini est.

De Coturnice.

c Coturnix parua auis est: 7 cū ad nos venit ter-
restris potius habetur q̄z sublimis. Aduolant
he auicule non sine periculo nauigantiū: quip-
pe velis sepe magno agmine incidunt: noctu preser-
tiz nauigiaq; mergunt: austro non volant vento. s.
humido 7 grauiorē. Alura tū veki volūt propter pō-
dus corporū: viresq; paruas: hinc illa volantiū con-
questio labore expressa. Aquilōe ergo maxime uo-
lant ortigomethra duce. Greci. n. coturnicē
vocant. Primū eaz terre appropinquātē accipiter
rapit. Ultero citroq; iture comitatū sollicitāt. Cotur-
nicibus veneni semē gratissimus cibus. Hāc ob cāz
quibusdā tēporibus: eā besterne dānauere mēse: no-
stre nō itez: quibus autūno Qualea sic. n. vulgares
appellant: in precio ē. Vere cū redit insipida 7 mali
alimenti habetur. In littore Antiaci captas edicuz
Marso meo nihil insipidi⁹.

De Perdicibus.

p Perdicibus in nidificatione mira solertia inest
stipitibus. n. se quasi vallo contra feras muni-
unt. Maritos sepe fallunt transmutatis ouis: quo-
niā intemperātia libidinis earū oua frangunt. Di-
micant inter se mares ob amorem: ut Coturnices
7 galinacei solent. Tante salacitatis hāc auē eē qdā

existimant: ut concipere et solo odore maris: aut ei⁹
voce audita possint. Perdicū vita ad .xvi. annos
durare existimatur. Inter aues huius caro bene ac
facile concoquitur: paucū recrementi: nutrimenti mul-
tū in se habet. Cerebri vim auget: geniturā facit: ac
demortuā venerē excitat. Phasiāi caro mediū qd
dā inter perdices et capū obtinet: licet Aluerrois eū
quantū ad obsonia pertinet: ceteris auibz antefe-
rat. Nec immerito quidez si viz fabule attendimus.
Ity siqdē Terei thracū regis filiū in phasianū
conuersū fabule narrant. Quare quid decētius re-
gū ac lautoz mensis apponatur qz phasianus non
satis video: ut eo tādeē redeat: vnde digressus est.
Hoc tragico scelere caret Pōponii mēsa: qui cepas
atqz alium ascaloniūve pro ity conuiuiis apponit.

Que differentia inter animalū partes sit.

a Animalium capita maxime vero quadrupedū
et si crassi sunt alimenti multum tamen nutri-
unt. ad febres bilosas hominem impellūt. Se-
niturā virilem mirifice augent. Volatilium cerebra
qz quadrupedum salubriora sunt. Verum cum ce-
rebrū vis frigida sit et humida ex frequenti eius vsu
pituite generantur humores: stomacho fastidium
affert: et si post cibum assumitur vomitum. In pzi-
cipio cene non item: maxime autē si mentha: aceto:
atqz aromatibus fuerit conditum. Si concoquitur
natura calidis confert: semen virile auget: ac aliuū
lenit. Aliūt cerebella leporis et cuniculi contra vene-
num plurimum posse. Oculi animalium si tenerri-
mi sunt: et pinguis bestie: cū sint et humidi moderati
alimenti habent. Sic bolus ophthalmia a ligurito-
ribz vocat. Lingua hūiditatē in se habet fere tēperatā

inter durū et molle. Verū si cū glandulosa carne : q̄
ei annexa est : queq; glutinum quoddā i se et hu
miditatem habet coquitur : et cū aromatibus condit : su
auis esui est : nec insalubris habetur. Cor frigidū ē et
siccū : et ob eā rem melancholiam auget : tarde con
coquitur : nō tamē parū alit. De mortuo corde loquor
uiuens enim : caloris receptaculū est. Pulmo uiuens
calide et sicce q̄litas est : mortu⁹ frigide et hūide ob
ei⁹ raram textam et leuitatem modici alimēti ha
bet. Hepar qđ et iecur licet appellare : grossos gene
rat hūores : difficile concoquit : appetentiā tollit. Lactē
tū iecinoza : min⁹ tamen insalubriora putant. Sal
linacea et anserina siue anatina his addūtur. Capra
rū hircorū iecinoza fugito : ne in epilepsiā incurras
quam nostri comicialē morbū appellant. Cōtra ve
ro epar lupi non modo non nocet : verū et hydropi
sim curat. Valet item epar rabiosi canis trituz : et ex
aqua potum cōtra morsū alteri⁹ rabie seuientis vbe
ra qz fibrosa et cartilaginosa sunt frigide vis et sicce
habent. Hinc ē qd crassius prestent alimentū : et quan
to lacte abundantiora sunt : tanto maioris sunt ali
menti. Splen siue lien acozem quendā in se habet :
qd antea receptaculū melancholie fuerat : hinc est qd
stomachū : et appetentiā iuuat. Cito tamen satiat.
Eius frequens vsus bilem nigram facit. Porcinus
splē ceteris min⁹ insalubris habetur. Ale auium in ci
bū sumpte saluberrimi sunt alimenti : precipue autē
gallinarū. Sūt q et anserinas his addant. Frequenti
enim motu siquid mali suci inest purgat. Similiter
quoq; anserina et gallinacea colla ceteraz volatiliū
meliora putant : si sanguine inter cutaneo caruerit.
Suaui saporis renes vrine receptaculū : et q̄si colla

quedam humidorum recrementoꝝ sunt. Difficilli
me item concoquunt: ac in malū vertuntur humore.
Lactentis tamen hedi renes: qꝫ nihil adhuc terre
stre habent: non improbantur. Pessimi sunt alimen
ti: ac bilem atram faciunt: recrementoꝝ omniū rece
ptacula licet obesent. Min⁹ tamen improbāda sunt
autum: precipue autem galline ventricla: ⁊ intesti
na. Junioꝝ animalium testiculi qꝫ vetuloꝝ qꝫ tarde
concoquunt: probabiliore habent. Gallinacei tamē
nūqꝫ improbant. Non displicuit mihi Palelli hospiti
tis nostri patina: qꝫ pedes vitulinos bene lotos: ⁊ co
ctos cū in sculo aromatibus insparfos: in cenā mo
re romano attulit. Inditum quoqꝫ aliqd ex aceto
putari: adeo appetentiam excitabant. Alponi hec
patina prima mensa consuevit. Boni ⁊ facilis extat
alimenti: pectori confert: tussis lenit: meat⁹ urine ex
ulceratos sanat: dysentericis prodest. A medicis
tamen anteriores magis qꝫ posteriores animalium
partes probantur.

De Obsoniis.

Liber Sextus.

Etiam profecto nil hactenus videretur
a explicata earū rerum natura: ⁊ ui: qui
bus humana consuetudo vescit: nisi dein
ceps obsonioꝝ cōficiendorum ratio: qua
⁊ coqui: ⁊ popinariū utuntur: ordine preberentur.
Non enim omnium edulioꝝ eadem est coctu
ra: eadem conditura: eodemve tempore. Eliza
debet eē bubula: ⁊ vaccina caro: elixū vituli pectus.

Dorsū tamē seu spinā malis appellare assaturā re-
quirit. Coras eiusdem in pulpamentū rediges. Tō
tū veruece non iniuria elixabis: licet ex spatula ⁊ co-
ris bona fiat assatura. Suillā carnem quoquo mō
coxeris insalubrē inuenies. Et tū spina ubi recens
est assa ad gulā facit. Sūt q cepas in eius feruenti
adipe coquant: denorentqz. hedi utrūlibz cocti sua-
ues: ⁊ salubres sunt: coxe tū asse meliores habentur
Eadē ⁊ de agni coctura. Caprinaz carnem si voles
mensē ianuario cū aliato comedas. Cerui vero an-
teriorē partē ī iusculo laridario coques: lūbos assa-
bis: ex coris pastillos: aut pulpamēta facies. Eadez
⁊ capreoli: dame: ac capre coctura. Alpē in piperato:
aut in laridario condies. Leporē assū recte cōui-
uis appones: posterior tū pars melior habet. Ante-
riorē non iniuria in piperato vel laridario coqs. Ea-
dē ē ⁊ d cūculo cocta. Sūt q vrsinā carnē ex pastil-
lo comedāt.

Quomō coquēde Aues Liores ⁊ siluaticae.

a Ues amphinias: hoc est terra ⁊ aqua victum
querentes: ut āserē: cygnū: anatē: gruez: cicōiā
ac cetera eiusdē fere nature elixabis. Pauonē vero
phasianū: coturnicē: pdicē: turdos: merulas: ficedu-
las: gallias siluaticas assabis. De quoqz aues elixēt
cū pipe ⁊ salvia nō īsuaves vidbūt. Capos pīgues
assos: medios iter maciē ⁊ pīguēdinē cōedes. Idēz
fiet de gallina ⁊ pullastra. Elixirum.

c Arnē in frustra concisam per horas in qua fri-
gida fines: bene deinde lotā cū aq calida: atqz
iterū recenti in cacabo lato: ne anguste bulliat ad fo-
cū pones: salēqz indes anteqz efferueat. Ubi bulli-
occipiet, bñ dspumabis. Si videris sabulū aut terrā

emixta salis: aque calide cochlearem accipies: huicq;
salem infundes. In fundo sabulū ⁊ quicquid terre-
stre erit residuebit: sal in summo cum aqua natabit.
Hanc colatam cacabo infundes. At si caro annosa
fuerit: eam crebro cochleari eximes: rectiq; aqua
humectabis: idē facies si galline vel capri amniculi
fuerint. Alia hoc modo euz iure caro remanebit.

Assam.

q Essum ex quavis carne hoc modo facies: si an-
nuala erit: ubi modicum ebullierit: ex cacabo
exemptā illaridabis: voluiq; ad ignē iubebis quo
ad bene coquatur. At si tenella fuerit: ut vitulina ⁊
hedina sine elixatura eo modo quo superiorem de-
coques. Capos: phasianos: hedulos: perdices ⁊ qd
qd siluaticū assaturā requirit: bene deplumatos exē-
teratosq; in feruenti aqua lauabis: lotos ac pro ap-
petētia odoriferis herbis pipere ⁊ larido bene con-
ciso refertos ad focū lēto primū igne coqui iubebis
at ubi paululus a coctura abesse videris: salem cum
trito pane circūquaq; asperges: excitato maiore q;
antea igne: iuolutoq; volubilioze manu veru. Un-
de statim exemptā carnem: exhalareq; permissaz:
ad conuiuias deferēs. **Dipatū ex siluaticis.**

p Iperatum cū qua vis carne siluatica hoc mō
facies. In catinū tantū ex vīno nigro austero
indito quantū ex aqua: optimeq; in eo carnes
lanato: loturā dīnde colato: additoq; tātū salis: qn-
tū res exigit. Eandē aquā cū carne ī lebetes ad ignē
ponito. Coctam carnem eximito: in patinasq; diui-
dito: bucellas panis in graticula torreto: tostas in
aceto rīmolesceſ sinito. Ubi acetū satis ibiberit vna
cū libra passulaz eas optie pterito. Hūic oportune

sanguis ipsi⁹ bestie adheret: vñ iocuscula si fieri pos
set cōtrita. Hec deinde cū ipso iure misceto: addito
q3 paz sepe aut defruti cū aceto illo cū quo panem
maceraueras. postea vero p cribz setaceū hec oīa
siml facito transeant. Indita in cacabū aspersa pipe
chariophilo: cynamo: ut voles facito equaliter bl
liant per viniduum hore in carbonibus agitando se
pius cum tudecula vel cochleari. Carnem postreō
cū larido frictam: diuisāq3 in patinas hoc piperato
condito: conuiuisq3 apponito. Multum 7 conimode
alit: stomachū fouet: corp⁹ obesat: bilosis tamen no
cet: calculū facit: plus minusve secundū rez ipsaruz
compositionem.

Ius Laridarium.

i Us laridariū cū quauis carne siluatica h^o mō
facies. carnē in catino ubi tantū ex vino albo: quan
tum ex aqua bene lauabis: loturāq3 (ut par est) co
labis: cum hac lotura: cūq3 larido ac salua minuta
tim concisa carnem in lebetes coques: ubi ppe cocta
fuerit: aromata suffundes. Ut vero crassius aliquā
tulum iusculum fiat: oui vitella duo 7 qdem predu
ra cū qbusdā bucellis panis sicci ne oīo tosti siml cō
teres: contrita cū iure miscebis: infundesq3 in caca
bum. Melius tñ fieret hoc: aut ex sanguine: aut ex
coctis: aut contritis iocusculis eiusdē aīalis. Coctā
carnē in patinas tuo more diuides: puiuisq3 aut mi
nutati: aut i frustra pcisā cū ipso iure appones. M
ti 7 hoc alimenti ē: stomachū tñ crebo descendibus fa
cit. Epar 7 renes pcale facit: bilosis nocet: solis pitui
ta laborantib⁹ puenit.

Libariū ex siluaticis.

c Ibariū: qđ vulgo corrupto vocablo ciuez ap
pellāt sic facito. Carnē siluaticā cuz aq 7 aceto
pari mensura coqto: coctā ex iure eximito: simi

toq3 in pinace: vlt (ut latine dicā) orbe tādū resideat
donec humor exierit: eā deinde ī optimo larido fri
gito. Et si duas patinas condire volueris passulaz
librā: selibrāq3 amygdalaz cuz sua pelle conterito
hisq3 bucellas panis non nimū tostas: ⁊ aceto vino
remolitas ac tunsas addito: permiscetoq3 oīa cum
iure in quo caro cocta ē. Facito postea hec oīa p cri
bz farinaceum in cacabum transeant: ebulliantq3 si
mīl in carbonibꝫ longe a flāma p dimidium hore cu
rato. Si aromatus cupidus aut secus eris: ex gingi
beri aut cinnamo plus minnsue addito. Lepullaz
postremo in ollula cum larido tesselatī ꝑciso bñ co
tā ac tunsā in cacabū dimittito: finitoq3 paululū ef
ferueat: ac deinceps in patinā cuz iusculo diuidito.
Nutrit ⁊ hoc tarde concoqꝫ: fastidiūz monet: caput
ledit ⁊ oculos: epati nocet: ventrē ciet: bilosis obest
⁊ pectori.

Pastillus ex siluaticis.

E ceruo vlt capreolo pastillum sic facies: In
frustra haud magna carnē ꝑcides. Una bulli
tione cuz aq ⁊ aceto saleq3 remolitā ex cacabo
eximes: sinesq3 in quadra dōec vis exinaniet: piper
deinde et cinnamūz ꝑtritūz siml cum larido tunso
in modum placente subiges. carnēq3 additis quibus
dā p longum laridi tessellis hoc quasi foliatō īvol
ues: indesq3 circumqua3 cariophili grana: farīnaz
deinde bene exeretam subiges. ex subacta crustam
grossiorē vnicuiq3 frusto circumuolues: in furnoq3
lento igne optime coques. Alpponi hec statim con
uiuīs: vlt seruari in mensem: aut saltē dies. xv. pos
sunt. parum omnino alit: tarde concoqꝫ: stoma
chū laxat: spleneticis ⁊ epaticis nocet: pectꝫ exaspat.

Pastillus ex Licuribꝫ.

e Jcures appello oia que domi aluntur: ut vitu-
lum capū gallinā ⁊ similia. Ex his pastillū sic
facies. Carnis macre quantum voles sumito
minutatimq; gladiolis concidito. Uiculinū adipem
cū aromatibus huic carni bene misceto: iuoluta cru-
stilis in furno coquito. Cocta ubi ppe fuerint: duo
vitella ab alboze ouoz excreta cū modico acreste ⁊
cūq; iure perpingui bene tudecula agitata in pastil-
lū infundes. Sunt qui modicū croci ad speciem ad-
dant. fieri ⁊ hic pastillus in patilla bene vincta ēt si-
ne crusta potest capum pullastrā: ⁊ quicquid voles
integrū ⁊ in frustra concisū in pastillo pro volupta-
te optime coques. In hoc ⁊ multuz alimenti inest:
tarde concoquit. Pauca recreamēta in se habz. cor-
par ⁊ renes iuuat: obefat: ac ventrē ciet.

Crusta ex Licuribus

f I crustam voles ex pipionib⁹ ⁊ quis aue: pū-
mū facito ebulliant: ubi ad cocturā fere vētuz
erit: ex lebe eximito: exempta ī frustra q; concisa ī
sarthagine cū abundanti larido frigito. Inde in pa-
tellā vī testū bene vinctā: crustaq; in stratū deuolui-
to. Huic pulmento non iniuria pūna ⁊ cerasa vel
austera adde. Acrestā deinde ⁊ oua octo: si plures
conuiuas habebis: vī pauciora: si paucos cū modi-
co iure tudecula agitato: Huic petroselinū: amara.
cū menthā gladio minutatim: qđ fieri potest: cōcisā
admisceto: ad ignēq; ponito: longe tū a flāma. Len-
te. n. e bulliat necesse ē. Cochleari iteri tādū misce-
ri debet: donec cochlearem ob gra situdinē integat.
fundito postremo hoc iusculū in crustā: ad ignēq;
ac si arctocreas esset ponito: coctā cōuinis apponi-
to. Multū alet: tarde cōcoquitur: pauca recreamēta

relinquet: bilē reprimet: corpus exasperabit.

Frictum ex qua vis carne.

f Rictū ex altilibus ⁊ qua vis carne hoc modo facies. Carnē v^t aues bñ exenteratas ⁊ lotas aut minutatū: aut q̄drifariā ꝑcisas in ollā cū larido ad ignē pones: crebroq; cocleari ne lateri serie adhereant ꝑuolues: ubi prope cocturā fuerint: maiorē partem laridi eximes vitellaq; duo cū acresta agitata cūq; iure ⁊ arōatib⁹ mixta ī ollā fundes. Ebulli et tū necesse ē ut recte coquā. Huic patie crocum addunt qdā ut coloratio fiat. Nō erit ēt a voluptate alienus petrosellinus minutatū ꝑcisus patie isꝑger ꝑuiuisq; statim apponere. Alet mltuz: ⁊ si tarde cōcoquitur bilē reprimet: cor epar ⁊ renes iuuabit.

Pastillus In Olla.

p Pastillū in olla sic facito. Carnē vitulinā cū adipe minutatū ꝑcisā ī ollā pōito: pipiōes ⁊ pullos si voles adiucito. Ollā ipsā ad carbones longe a flāma ne concitate efferueat ponito. Ubi ebullire occeperit despumato: passulas deinde īponito. Lepanū postremo minutatū ꝑcisaz cū larido frigito. Frictā in ollā indito: ubi oīa ꝑpe cocta existiaueris: acrescā ⁊ aromata suffundito. Sūt q ⁊ duo vitella ouorum bene agitata cūz acresta infundāt. Multum alet tarde ꝑcoquet: nauseā faciet: stōacho nocebit: epar ⁊ renes concalefaciet: sperma augebit: caput ⁊ oculos ledet.

Mirause Catellonicum.

c Atellani gens qdē lauta: ⁊ q̄ īgenio ac corporū italice solertie haud mltuz dissilis habet obsoniuz: qd mirause illi vocāt: sic ꝑdiunt. Capos aut pullastras: aut pipiōes bene exēteratos ⁊ lotos ī veru collocāt: volūtq; ad focum tantisper quoad

semicocci fuerint. In exēptos ac tessellati diuisos in
ollā indūt. Amygdalas deinde tostas sub ciere cali
do abstersasq; lineo pāno terūt. His bucellas aliqđ
panis subrostri addunt mixtaq; cū aceto ⁊ iure p cri
bz setaceū trāsmittūt. Posita ī ollā hec oīa īsp̄saq;
cynnamo gingiberi ac saccharo mltō tādū efferue
re siml ī carnib⁹ pcul a flāma lēto igne pmittūt: qđ
ad iustā cocturā puenerit miscēdo semp cū cochlea
rio ne serie adhereāt. Hoc nihil suau⁹ cū valischa
ra meo edisse memini. Mlti ē aliūti: tarđ ꝑcoquit
epar ⁊ renes ꝑcalefacit: corp⁹ obusat ventrem ciet.

Ut Pauo coct⁹ viu⁹ videri possit.

n Ecā pauo: aut pēna supne ī cerebz demissa
aut iugulat: ut heduli solēt: quo sāguis exeat.
A gutture deinde vsq; ad caudā pellis leuiter scidi
tur: scissaq; cū ppriis pēnis a toto corpe ad caput
trahit: quo abscisso cū pelle reseruato cruribusq;
pauonē ipsū aromatib⁹ ac odoriferis herbis refer
tū veru a flabis: īfixis tñ pzi⁹ ꝑpect⁹ chariophilis in
uolutoq; collo lineo albo ꝑtinuo aq; hūectato ne oīo
desiccet. Coctū pauonē ex veru exēptū ꝑpria pelle
iteges. ⁊ ut pedib⁹ stare videat: virgulas ferreas ī
fixas tabule ad hoc fabrēfactas: ꝑ crura ne cernant
ꝑ corp⁹ ad caput ⁊ caudā adiges. Sūt q ad ludū ⁊ ri
sū cāphorā cū lana ori idāt ignēq; ubi ad mēsa fert
iniiciāt. Hoc Sellio nō placz: q ignē rformidat. In
aurat ēt pauonē assuz ⁊ arđantib⁹ ꝑspū bractheis au
reis licet ad voluptatē ⁊ magnificentiā: Idē ēt fieri
đphasiāis gruib⁹ āseri b⁹ capis ac ceteris auib⁹ pōt.
Ulex tarde ꝑcoq;: pax alit: atrā bilē auger: epaticis
ac splomaticis nocet.

In porcello asfo.

p Oxellū adhuc lactētē iugulato villosq; oīno

acutē abradito. Per spinā dūde scīdito: eximitoq;
q̄qd ī vētre h̄z: iocūsc̄la ei? cū larido alio: cūq; odo
riferis herbis minutī ꝑcidito: tritū casēū oīa agita
ta: tūfū piper: crocū in puluerē. redactū cū superiori
b⁹ bene misceto. In porcellūq; oīo ita īuersuz: ut qđ
intus erat: foris sit indito: ac claudito ne excidat. Lo
qui ī vern: aut sup̄ craticulā lēto igne nō incōmode
potest: ut oīa pariter esui bona sint. Dū coquit̄ ace
to ꝑze croco sum̄l mixtis cū saluie aut rosmari aut
lauri ramusculis sepe aspgenda ē. Idē ēt fieri ex an
sere anate grue capo pullastra potest. Male hoc ⁊
ꝑaz alit: tarde ꝑcoquit̄: stomacho capiti oculis atq;
epati nocet. Oppilatiōes facit: calculū creat pituitā
auget.

Pullus ī acresta.

p ullū cū salita carne decoquito: ubi semicoctus
fuerit grana vne sublati e medio venaceis in
cacabū feruētē indito. petroselinū ⁊ menthā mi
nutatim condito. piper ⁊ crocum in puluerem con
terito. Nec oīa ī cacabuz: ubi pullastra cocta fuerit
cōnecito: ac patinā statī facito. Hoc obsonio quo nō
abre. **B.** Doggi⁹ me etiam inuitato frequenter ve
scitur nil salubrius. Admodum. n. alit: facile cōcoq
tur: stomacho: cordi: epati: renibus conuenit: ac bi
lem reprimit.

Pullus assus.

p ullum bene depilatum exinanitum ⁊ lotuz as
sabis: asso atq; in patinam imposito anteq;
refrigeat: aut succuz mali medici: aut acrestā
cū aqua rosacea saccharo ac cymnamo bene trito in
fundes: conuiuisq; appones. Hoc bucino non displicet:
q̄ acria: sum̄l ac vlcia appetit: ut bilē repriat q̄ ex
citāt: ⁊ corp⁹ obesat.

In pulpam vitulinā.

e X corā vitulīa carnē macrā abscīdito: abscisa ī

frustra oblonga ⁊ subtilia concidito: battuatoq; euz
gladiolo costa ita ne rescindatur: statimq; sale ⁊ fe
niculo trito suffundito: amaracū deinde ac petrosel
linuz cū larido bene concisum: ⁊ aromatibus spar
suz super pulpas extendito: easq; statim inuolutas
in ueru ad ignē ponito: ne nimium desiccantur caue
to: coctas conuiuis statiz appones. Mulum alet:
corpus soliduz reddet: pauca recreamēta reliquet.

In Pulpam Romanā.

c Arnem uiculinā in frustra nō maiora ouo ita
concidito: ne alterz ab altero rescindatur: salēq;
ac coriādiz: aut feniculū tritū statim ispargito: ispar
sas inter duas tabulas aliquatū opprimito. Ue
ru deinde traiecta cū tessella laridi ne se contingant.
Ne ue nimium desiccantur ad ignē uoluito: donec co
quantur. Multi hoc est ⁊ grossi alimēti: tarde ē cō
roquūt: ⁊ aliū astringit. Efficū ex pulpa.

e X cora vitulīa pulpā accipito: eāq; vel cū adi
pe eiusdem vel cum larido minutatiz pedito:
Amaracum ⁊ petroselinuz contundito: vitellū
oui cū caseo trito tudecula agitato: aromata ispar
gito: corpus unuz facito: ac oīa cū ipsa carne misce
to. In omentū deinde vel porcinū vl vitulinū tessel
latim incisum hoc pulmentū ad oui magnitudinē in
uoluito ad focū in ueru lento igne decoquito: mor
tadellam vulgares hoc exiciū vocant: qđ certe pax
incoctū. qđ nimium suauius est. Tarde ob hanc rez di
geritur: oppilationes facit: calculū creat: cor tamē
⁊ epas iuuat. Efficū ex Jecore.

i Ecinora porcina vel quoz vis aīaliū paulu
lū elixa terito: eo mō quo caseū soles. Porci
nū deinde ventrē pedito ad quātitatē iecinoris:

tantūq; casei veteris: amaraci: petrosellini: passula
rū aromatu contritoꝝ cū duobꝫ ouoꝝ vitellis admi
sceto quantū satis esse putaueris. Ex his ī vnū reda
ctis ad magnitudinē nucis pilas facito: omentoq; ī
uoluto: ac ubi voles in sartagine cū larido frigito.
Lentā ⁊ parūā cocturā regrūt. Tomacula hec vul
gus appellat que fortasse melius omacula cū inuo
luta omento fiant dicerent vel tomacula: ut Martia
li placet. Farcinūna.

P Alpe vituline atq; adipi suille bene tunse tri
tū caseum: tum veterem: tum pingue aroma
ta bene tunsa. Duo aut tria oua tudecula agi
tata: salis tantum quātū res ipsa requiret: croci quo
crocea sint: omīa admiscebis admixtaq; ī intestinū
bene lotū: ⁊ perq; tenuatiz productā iniicies. Coctu
rā in cacabo requirunt. Bona nō nisi biduo durāt.
Seruari tamen in dies. xv. aut plures poterunt: si
plus salis ⁊ aromatu addideris siue ad fumum de
siccaueris. Lucanice.

S I voles bonas lucanicas: carnem macrā ⁊ pi
guē simul ex sue ꝑcidito: ablatiis oībus fibris ac
neruis. Qd si caro scē libraz fuerit salis librā
vnaz: feniculi bene mundi vncias duas: totidē pi
peris semitunsi admisceto: cōfricatoq; per diē hec
in mensula finito. Sequēti in intestinū bene mūdiz
inuito: ⁊ sic ad fundū suspendito.

Selu in Patina

S I voles duas patinas eiꝫ pulmenti: qd vulgo
gelatinā vocamꝫ. xl. pedes verueceos excori
atos exossatosque magna recenti per tres aut qtuō
horas finito: lotos ī cacabū ubi aceti acerrimi albi
metreta vna: vini albi altera: aq̃ due īsint. impones

tantū salis addendo quantum sateſt. ſi acito deinde
efferueat lento igne. Deſpumare ē diligenter me-
mento. ubi ſemicocti fuerint piperis rotūdi: piperis
oblōgi: cynammi: ſpicinar di quantum ſatis erit iſrin-
gito: potius q̄ conteras. In cacabūq; indito: ut vna
tam diu efferueant: donec ad tertias deuenierit. pe-
des tum eximito: uſq; efferuere itez ſinito: decem
ouoz albamenta tudecula tādū agitato: donec ver-
ſa in ſpumam videantur. Ebulire ſimul tantisper
hec debent: quoad ſemel aut bis cochleari inuolue-
ris. Exempta ex cacabo ſtatim ſacco lineo bis aut
ter colato. Tale ius i patinas ubi pulli aut hedi aut
capi bene cocti: ⁊ frustrati diuifi: nec hūecti: caro ſit:
i dito: inq; frigido ⁊ humido loco tādū ſinito: quo-
ad oīa gelu concreta fuerint. Ex hac patina nil co-
medat Uoconius me⁹ ne bilem qua exagitat: cum
ſuo magno malo augeat.

Hedus in Alio.

i Negrū hedū: aut quartā partē teſſellis latidi:
⁊ ſpinacis mundi: alii circūquaque in pactis ve-
ru ad ignē uoluito. Hūectatoq; frequēter cū ramis
ſculis lauri aut roſmarini: ex hoc qđ nūc ſcribā p̄di-
mēto. Lū acreſta cūq; in ſculo p̄gūi duo vitella oui
bñ agitata: duas ſpicas alii bñ tūſas: modicū croci:
paz pipis miſceto: i patellāq; i dito. Inde (ut dixi)
qđ coq; aſpigo. Coctū i patinā p̄ito: partēq; p̄ditu-
re i fundito: ac petroſelinū minutatū p̄ciſū inſpargi-
to. Hoc obſoniū bene coctū cito comedi debz: ne re-
frigeſcat: hoc non edat Lacul⁹: qz oculos hebetat:
venerem etiā demortuam excitat.

Pulmentarium in Carbone.

c Zirnem macram ex coxa viculina i bucellas
nō nimiz ſubiles p̄ciſā cultri coſta contūdito

fale ſide ⁊ feniculi ſeie bñ trito vtriqꝫ aſpſā iter vtr
as tabulas p dimidiū hore pꝑꝛito. Inde craticulas
ad carbōes cogto: i vtrāqꝫ pꝛē crebro vertēdo: addē
doqꝫ teſſellas laridi: ne igne iareſcat. Coq nō admo
dū h° pulmētariū debz: calidū itē i pꝛiuis apponat:
q° magis appetētiā ⁊ deſideriū bibēdi excitet. Hoc
bibul⁹ vtaſ: q ſitiz i ſe dmozūā qꝛit. In iofculus.

i Oſcula aut ſuilla: aut ex quouis aīali ad ma
gnitudinē nucis aperta: inſparſaqꝫ fale fenicu
lor ⁊ aromatib⁹ dulcib⁹ ac bene tritis omēto vi
tulio aut hedio ſepati iuolues: ad focūqꝫ nō nimīū
ſcoqꝫ: ac cocta ſtatī cōedes. Succidia i carnē.

c Arnez ſalitam larido intertextam: in teſſellas
conciides: concifam in ſartagine non admodū
frigeſ: frictā aceto ſaccharo cynnāo petroſelio
minutatim concifo aſperges. Idem etiam fieri de p
na ac ſumine poteſt. Sed hec ſucco citri vſ mala
rancū ſuffundi amant: Clamat in hanc opinionez
Bibulus: ⁊ ſine acredine: quo vehementior exciteſ
ſitis: hec deuoranda affirmat. In turdo.

v Bi turdum aſſaueris: eo modo quo conuenit
amigdalas bene tuſſas ſandaliqꝫ inſperſa: cū
acreſta ⁊ iuſculo miſcebiſ: modicūqꝫ gīgiberiſ
⁊ cynnami inſparges. Mixta hec oīa p cribꝫ ſeta
ceū i cacabū trāſmītes. Ubi modicūqꝫ ebullierint in
ollā i quā turdos aſſos ſpoſueris iſundes. Sūt itē
q ſati⁹ dicunt i aſſos turdos vſ malarācia expꝛime
re aromata vſcia iſpgere. In Vitulinū Caput.

c Aput vitulinū aut bubulinū aq calida ſpilato:
ut ſuē pſueuiſti: ſi elixū voles ubi coctūz fuerit
i aliatūz mergito. ſi aſſūz placuerit: repletūz arōati
b⁹ alio ac pleriqꝫ odoriferis herbiſ i furno ſcoqto.

In Cerebꝝ vitulinū.

e X capite elixo ac cocto cerebꝝ erues: cuiꝝ quo
duo vitella ouoꝝ tudecula bene agitata: modi
cū piperis paz acreste: salis quātum saterit: misce-
bis. Mixta hec omnia in sartagine cū liquamine tā
tis per friges: donec quod breui fiet concreta simul
fuerint. Comedi cito hoc pulmentariuz debet. ubi
refrigerit nil insipidiꝝ. Hinc est quo me Palellus
hospes crebro in cenā vocat: ubi huiuscemodi pati-
nam condit.

In ficedulas.

f Icedulas iplumes ac nullibi cōminutas: aut
exēteratas in folio vitis cū modico salis: feni-
culi: ac laridi inuolues: inuolutaqꝫ cinere ca-
lido: 7 carbonibus integes. Ante dimidiꝝ hore co-
quent. Alias si voles: qternas simul deuuncies cir-
ca veru capite 7 pedibus ne si trāsfixe fuerint nil ha-
beas: qđ cōedas. Sūt q i extrēa coctura. laridū his
instillent.

Patina catellonica in perdices.

p Erdicis asse ac prope cocte alas 7 pulpā circū
quaꝫ abscindes: indeqꝫ in locum modicū sa-
lis: aromatū chariophilorum contusorū suc-
cus citri aut malarancii: quo melius simul hereant
misceri his debet. Inuoluat tum cito necesse est: ac
calida deuoretur oportet. Hoc cibo Sallus noster
frequenter. vescitur: qꝫis catellonicoꝝ acerrimus
sit hostis. Odit enim genus hominū: nō patinas.

Liquamen.

o Mentum suis dum recens est minutꝝ pꝫisuz
ad castanee magnitudinē sale multo aspges
ac pꝫdes. pꝫisuz p diē i tabulato fines: sequēti i abe-
no ad ignē si cētū libraz erit cū duabꝫ aqꝫ metretis 8
coꝫs: lēto igne efferueat necesse ē: dōc bñ liqꝫerit.

9
Colo deinceps colabis: capiesq; qđ in aqua natabit.
Inditum liquamen in seriaz loco subteraneo p̄ añū
conseruabis.

In ventriculum vitulinum.

v Itulnū ventrem ī anglo leniter perforato:
stercusq; ac sordes omnes eximito: in lotū vē
trem hec: que dicam indito. Ex caseo veteri oua q̄
tuor bene fracta: parū piperis leniter tūsi: croci mo
dicum: passulas integras: petroselinum: amaracū:
mentham concisam. Mixta omnia ⁊ in ventriculū
clausa in cacabo bene coquantur.

Perna.

d Igitō cultrum in mediā pernā que ut Uarrōi
placet a pede dicta: olfacituq; si bene olebit bo
na erit perna: sin secus reiicienda est. Bonam
in vino albo: aut aceto decoquito. Sunt q̄ tantūdeꝝ
aque addendū dicant: maxime vero Publius: q̄ vi
nū non bibit: hi certe falluntur. Suauior est ī vino
tantum v̄l aceto ⁊ diutius durat. Non est coquēda
perna: nec est iure eximenda: nisi ubi refrigerit.

Sumen Ex Lingua.

n On sumē admodū pingue: sed rubeū: coquat
eo modo quo perna: sed melius aliquantulū.
Hanc quoq; cocturam vult lingua: quanto pingui
or: tanto melior est. Eadem fere ⁊ de reliqua succi
dia ratio.

In pastillum Ballinaceum.

c Ristas pulloꝝ trifariaz: iocuscula quadrifa
riam diuidito: testiculos ītegrōs reliqto: laridū
tessellati ꝑcidito: nec tūdito. Duas aut tres uncias
vituline adipis minutatiz cōcidito: aut loco adipis
medullam bubulā aut vitulinā addito. Singiberis
cynnāi sacchari q̄stū satis erit sūito. Necq; oīa cū

serafis acribus ac siccis ad .xl. misceto: iditoq; i pa
stillū ad id apte ex farina subacta factum. In fur-
no aut sub textu in foco decoqui potest. Semicoctū
ubi fuerit duo vitella ouoz disfracta: modicū cro-
ci ⁊ acreste superfundes.

In pipionem exossatum.

p Ipipionem exinanitum ⁊ bene lotum: per diez
ac noctē in aceto acri sines: lotum deinde ac
repletum ⁊ aromatibus ⁊ herbis: elixum pro libidi-
ne: aut assum facies: Utrouis modo sine ossibus in-
uenies.

Ex solo pipione duo fiunt.

p Ipionem sine aqua ita apposite depumato ne
pellem frangas. Exenterato deinde cutem in-
tegrā auertes ac diriges: directā optimo far-
cimine replebis. Integer tum omnino videbitur.
Uerum pipionem hoc modo assum: frictum: elixuz
facies. Assum semicoctum sale ac trito pane asper-
ges: iniungesq; lēiter vitello oui: ut crustam pro cu-
te faciat. Ubi incoctus omīo fuerit uehementi igne
statim correto: quo coloratioꝝ fiat: inde conuiuiū ap-
pones.

Libaria Alba.

c Ibarium album: qđ aptius leucophagum vi-
cetur: hoc modo pro duodecim conuiuiis con-
dies. Amygdalaz libras .2. p noctē aqua ma-
ceratas: ac depilatas in mortario bene tūdes: ī spar-
gendo modicum aque: ne oleum faciāt. Deinde ca-
pi pectus exossatum in eodem mortario conteres:
indesq; excauatum panem acresta prius: aut iure
macro remolitur. Singiberis preterea vnciam ac
sacchari selibzā addes: miscebisq; hec omnia simul:
mixtaq; per excretorium farinaceum in ollam mi-
dā transmittes. Efferveat deinde in carbonibꝝ lēto

igne facies: cochleariq; sepe agitabis: ne serie adhe
reat. Coctum ubi fuerit aque rosacee uncias tres in
fundes. Ad mensamq; aut in patinis ubi caro fue
rit: aut seorsuz: sed minoribus mittes. Quod si i ca
pos fundere institueris: quo lautius uideatur: mali
punici grana superinspargito. At vero si in duplicē
conditurā diuisum uoles: partem vitello oui ac cro
co simul cum modico acreste cōfuso colorabis: quā
quidē a colore genestina appellō. Reliquam par
tem 7 alba est: ita cōiunis ut dixi appones. Hoc ego
condimentis apitianis ante posuerim semper. Ne
q; ulla ratio est cur gule maioꝝ nostri preferātur.
Et si. n. ab illis i omnibus fere artibus superamur:
vna tamen gula non vincimur. Nullū. n. in orbe ter
raz irritamentum gule est: qđ nō huc tāq; ad gym
nasium popinariū translatum sit: ubi acerrime de
conditura obsoniorum omnium diferitur. Quē co
quum dii immortales Martino meo comensi con
feres: a quo hec que scribo magna ex parte sunt ha
bita. Carneadem alterum dices: si de rebus propo
sitis ex tempore diferentem audieris.

Libarium album catellionieuz.

f Arrinaz optimi risi cum duabus metretis la
ctis capzini in cacabo ad ignē ponito pcul flā
maz: ne fumum concipiat. Pectus deinde capi eo
dem die mortui: ac semicocti in quadaꝝ quasi subti
lissima fila diuidito: in ditaq; in mortarium duobꝝ
eo amplius tribus ictibus pistillo contundito. Ubi
lac dimidium hore efferuerit: huc idem pectus in fi
la redactuz euz libza sacchari indes: efferuereq; ho
ras quatuor patieris agitando semper cōditurā co
chleari: cui herebit: ut terebīthia ubi decoctū fuerit.

Aquā postremo rosaceā ut in superiore infundes:
patinasq; facies. Nec erit ab re si sacchari aliquid i
spges. Nulli enī cibarioꝝ: (ut aiūt) sacchar aduer
sat. Ad hoc Balbes noster Rizonem ⁊ me sepi
us inuitavit. Alderat ⁊ tridento: q se nil vnq; lauti⁹
comesse a fterit. **Ius Consumptum.**

f Feri ius consumptuz: aut ex capo: aut ex pha
siano: aut perdice: aut ex capzeolo: aut pipiōi
b⁹: aut ex colūbis siluaticis potest. Si ex capo
boles: cacabū sumes: qđ aq metretas qtuor pteat.
Hūc capuz fractis ac cūminutis ossib⁹ indes cū vn
cia succide macre. pipis granis. xxx. cinnamo pan
co nec niniū tūso: trib⁹ vlt quatuor chariophilis: sal
uie lacere trifariā foliis quīq; lanri duob⁹. Sinito
hec efferueāt horis septē: vlt dōec ad duas scutulas
vlt minus redigāt. Laue salē idas: aut salita si egro
tantiū cā fiet. paz aromatū nil vetabit: quo minus
egroto ēt apponat. Senib⁹ hoc ⁊ valitudinariis de
tur. **Iusculum crocenm.**

v Itella ouoꝝ triginta: ac restā: ius vituli: aut ca
pi: paz croci: modicū cinnami i catinū simul
frāgito: ac misceto. Mixta p cribz excretoriū
facito in ollā trāseāt. In hac curato ut i carbonibus
procul flāma ne sumū concipiat decoquant. Misce
toq; semp cū cochleari donec crassuz fieri incipiat.
Tunc. n. a foco ablatū cōuiuis decez percommode
apponitur. Spargi aromatib⁹ dū in patinis ē hoc
iusculum debet. **Iusculum album.**

a Mygdalaz libzā depilabis ac tūdes aquā in
spgēdo: ne oleū faciāt: his dīnde albainta ouo
rū. xx. panis albi ac fmoliti paz: modicū acreste ac
gigiberis albi: iuris quātū saterit addes: ac pūdes.

oīa simul bene miscebis. Mixta per cribz setaceuz
facies in cacabum transeant: coquāturq; eo modo
quo superiora.

Iusculum Viride.

c Alpito illa oīa: que in primo iusculo continēt
preter crocum: hisq; betas 7 modicum petro
selini aliquot tritici folia: si tum viridia erunt
tinsa addes: per cribz transacta coques eo mō quo
superiora.

Libariū: qđ vulgo zāzarellas vocāt.

o Ua septem: selibrā casei triti: panem item tri
tum tundens simul misceto: inditoq; i cacabū:
ubi fiet ius croceū: quādo ferueſ occipiet. Ubi
bis terue cochleari conuolueris patinas facies: cito
enim coquitur.

Libariū Viride.

c Ibarium viride eo modo: quo ante dictuz cō
dies: sed pro croco herbas indes: quas i iuscu
lo viridi p̄memorauī.

Libariū i Bolis.

q Ue antea dixi sumes: eadez vti voles aut al
ba aut crocea: aut viridia facies. Duriora sūt
hec aliquātulū 7 i cacabū feruere occipietē co
chleari paruo sigillatī d̄pōaſ.

Libariū albū.

a Lbozem ouoz: panē albū 7 tritū: casei modicū
cū lacte amygdalino misceto: inditoq; i caca
bū feruere occipietē: ex iure vitulino: aut capi
p̄pinguis: ac eo modo quo superiora coquito.

Liber Septimus.

n Ullā idustriā nō altilia solū: ac siluatica aīa
lia: v̄ez ēt inaninata quedā fecerunt legu
mina: boleti: tubera: Herbe enim non nulle
tum hortenses: tum siluestres: que a philosophis i
ter vegeta reponuntur. Ūez prius meo instituto d̄
vi 7 natura istaz rez mihi dicenduz est: qđ de ciba
riis q̄ ex eisdez fiunt dicere incipiā. Neq; certe a re

ipfa alienum putari: precipue euz ordo eficioz hoc requirat & eo farre & hordeo aliqd dicere: quo in cibariis utimur: quãq; cū & pane diceremus breuiter eoz genera sunt explicata.

De Ordeo.

o Rdeum frumenti genus esse satis in primo libro diximus: cuius vis temperata habet.

Hinc ē qđ pax alit. Alqua cū eo decocta addito vel melle vel glycyrriza p̄ egritudines a nimio calore proueniētes plurimū facit. Hoc ē frequēter ut ī fra apparebit ī cibariis vescimur. Hamilū itē ex h^o factū pectori nō icōgruit.

De farre.

f Alr: quo aliqui adozeū: aliqui adorei gen^o dixerunt temperatum est. Facile concoquitur: abstergit: refrigerat. Eius frequēs vsus epatis ac splēis fibras laborātib⁹ ex calculo: vesice & renib⁹ nocet.

De Hamilo.

h Amiluz: qđ iter frumēta boni succi Celsus cōmemorat: id eē putari: qđ medici nostroz tēporū mutata littera hamidū vocāt. Cōditū in amygdalis & saccharo: epilotū lēit & pect⁹: tussis sedat: sāguinē tñ nō bonū generat.

De Simula.

f Simulaz fieri e tritico loto sicco ac leniter mola diffracto dicūt medici. Alferūtq; cibaria ex h^o meliora fieri q̄z q̄ ex hamilo sūt. Calorē. n. & sitim sedāt: epar refrigerāt.

de Halica.

h Alicam Celsus inter fruges boni succi cōmemorat: ut triticū siliginē: orizā: amilū: q̄ qđē & pāficia appellat. Ex alica tñ oriza & pūfana fieri optimas sorbitiones & pulcriculas dicit: ut Colu melle placet ex ordeo: ut Celsus ex oriza: qđ deriuatū videt. Sūt tñ q hoc latinuz & nō externū putent.

de Riso.

r **I**sum: qđ ego antiquo vocabulo orizā appel-
latum pinto: calide ac sicce vis ē. Et ob hāc rez
multū alit: maxime si cum amygdalis tunsis la-
cte ⁊ saccharo: (ut postea dicet) p̄ditū fuerit. deco-
ctū in aqua pura vētrē constringit. Nocet tamē fre-
quens eius vsus dolore alui laborare solitis.

De Pannico.

t **A**li succi habentur pannicū milliu: ac legūina
fere oīa. Pannicū ut ait Plinius) dictū est:
qđ pāniculis inuoluat. Pannico precipue aquitania
vtit. Pontica gens nullū panniceo preferunt cibis.
Abundat ⁊ hoc circūpadana regio. Pānicū tritū ⁊
pro cibario sumptū: simplex vētrē astringit: cū la-
cte coctū multum alit.

De Millio.

m **I**lliū ⁊ pannicū terrā emaciant: ⁊ ob eā rē in-
ter vites ⁊ arbores frugiferas serenda non
sunt. Ethiopeſ nō aliā frugē q̄z millii ordeiq̄z
mouere. Saudet ⁊ millio cāpania. Purgat morta-
rio ⁊ pistillo: ut alia mltā. Purgamēta appludā ru-
stici vocant. Ex millio fit puls: ⁊ panis p̄dulcis: quo
cisalpini ac maxie insubres vtūt. Millii e m̄sto su-
bacti precipu⁹ vsus ad fermenta est: ī anū siqđē du-
rat. Millii vsus pānico d̄terio habet. Siccū. n. ⁊ fri-
gidū ē: ac tarde p̄cogit: ⁊ male alit.

De faba

f **F**abe inter legumina: q̄ a legēdo sunt dicta ma-
xim⁹ honos habet. Quippe ex qua ⁊ p̄tis ⁊ lo-
mētū fit a faba ī sacrificiis. Al pulmētario fa-
baceo Pythagoras abstiniuit: vel q̄ his mortuoz
aīe: ut ipse asserbat p̄ domiciliis vterent: vl̄ q̄ his
cib⁹ ī flatidē sua trāqlitatē mētis q̄rētib⁹ mixt in mo-
dū p̄ri⁹ sit: ac libidinē incitet: quā greci
h̄ ē in testiculis fabis silib⁹ esse dicebāt. Sola faba

inter fruges exelas et crescente luna replet. Ad ma-
rina aliaque salsa non percoquit. Prima leguminum
ante hyemem seritur. Quamvis Maro vere serenda dicat:
Alia in flore maxime percipiscit: ubi defloruit exiguas
desiderat. Faba in egypto spinoso caule nascitur: pro co-
codrilli edacitate. Fabe vis frigida est: viridis ad hu-
miditatem tendit: quam stomacho nocet: sicca tamen per se est. In-
somnia quovis modo in cibum sumpta vel mala facit. Aro-
matibus perspicua: minus ledere putatur. De Licere.

c Cicer salis laginosus est ideo solum urit: nec nisi
madefactus per die seritur debet. Plures habet differenti-
as magnitudine: colore: figura: sapore. Arieti-
no capiti perspicue est. Rubrum nigro et albo calidioris vis
est. Tepidius nigrum habet. Eorum iura quibus et remolita sunt
pectori persunt: splenis atque epatis oppillationes tol-
lunt: calculum frangunt: renes ac vesicam purgant: vocem cla-
riori reddunt: venerem citius lubricos et ventre abigunt. Re-
cens cicer stomacho ac intestinis nocet: et os male
olere facit. De Licercula.

e Est et cicerula minutum cicer: inequales angulos
habens veluti pisum. Dulcissima quam eruo silis est.
firmiorque nigra et ruffa quam quae alba. Virtute in
quibusdam cicero silis est. De Piso.

i Impatientissimum frigoris pisum habet: ideo in
apricis feri gaudet: ad austrum verno tempore fa-
cili ac soluta terra. Dulce est et minus: (ut ait Cel-
sus) quam faba: inflat ac nocet. De Phaseolo.

p Phaseolum vel phasellum: quem villi Maro appel-
lat: hanc denominationem a phasello insula: non percul-
more olympo posita accepisse scribit Apule-
gius. Ut calida et humidum habent phaseoli: quorum usus al-
tius lubricat et obesat: urinam movet. Pectori ac plimo

ni prodest. Caput tñ crassius ⁊ pñitiosius hūorib⁹ replet. Insomnia ⁊ ea qdē grauiā inducit. Eius frigiditas ⁊ malicia leniri aliq ex parte potest: origano ⁊ pipe sinapi insparso. Vinū mez post phaseolos bibēdū oīno est.

De Lente.

¶ Ens ut pisum mouere serit. Amat lēs solum tēue magis q̄z pīgue: celū utiqz siccū. Ei⁹ duo sunt genera. Altez rotūdū nigriusqz. Alterū sua figura ī lēticule nomē trāsīēs: frigide ac sicce naturā habet. Cortex aluū soluit: medulla astrigit. Difficulter p̄coq̄: atrā bilē generat: ⁊ leprā facit. Inflatur p̄dēsatur: cerebro ac pectori nocet: oculos hebetat: uenerē reprimit. Corrige eius malicia hoc modo potest. Primā cocturā abiicito. Secūde acetū ⁊ arōmata addito: nō erit ēē insalubre farinā ordei lenti ī cabo miscere: ut bñ ac mltū alat.

De vicia ⁊ eruō.

Edica vicia cicercula eruū farrago: pecorū magis q̄z hominū cā sunt iūcta. Ei⁹ tñ vsus vīm medicamēti habuisse litteris suis Diu⁹ august⁹ ostēdit. Ei⁹. n. vis tu sūz lenit: ac pectori p̄dest. Hoc rotiliū vulgo appellāt.

De Lupino.

¶ Upini satio terras letiores facit. ubi caule surrexit: ac florē emisit ad solē p̄tūo heliotropiū more vertit. Hoc vice clepsidre nubilo celo rustici vñt. Nullo ip̄edio p̄stat lupin⁹: neqz. n. sationem aut runcationē exigit. Prim⁹ oīum serit: vltim⁹ tollit. Utrūqz fere septēbri mense. ter in anno floret: lectum condi ad fumū amat. Eius vis calida est ⁊ sicca. Maceratus frigida aq̄ salutusqz homini in cibo ē. Amarus medicamēti vicē prestat. Imposit⁹. n. puerorū ventrib⁹ ⁊ lūbricos p̄ medicamēto habet.

Ualet itē contra omnem oppilationem: egre tamen
proquit: humores ēt crudos ⁊ malos efficit.

De Canabi.

¶ Eritur ⁊ canabis ipsa ut linuz: ꝑcorticata post
vindemiam funes ad vsum prestat. Aliunt ca
nabiz in alabandica ferulaz vicem in plagaz vsuz
prebere: adeo magna in regione nascitur. Ex semi
ne canabis tūso cibaria quedā fiūt: que ⁊ stomacho
⁊ capiti: ac deniqz membris omnibꝫ plurimū nocēt.

De Sambuco.

¶ Sambucus alteꝝ genus habz magis siluestre:
qđ alii thamiatem: alii ebulum vocant. Flos
eius in cibariis sumptus: epaticis: hydropicis: car
diacis: atqz hydropicis prodest. Alcinum vero quo
⁊ capilli cani tinguntur: potū ex aqua urinā mouet.
Folia in vino pota: serpentum ictibus resistūt. Alq
i qua folia macerata fuerint sparsa per domū: puli
ces necat. Decoctio itē folioꝝ sparsa muscas necat.

De Cucurbita.

¶ Cucurbita in ventrem plerūqz crescit: nonnūqz
vero i in anguineam formam. In locis hume
ctis nascitur. Libertate pensili gaudet. In longitudi
nē nouē pedū creuisse quādā lectū ē. Veteres medi
ci diffiniuere cucurbitā esse congelatā aquā. Est. n.
humide ac frigide virtutis. Nam in cibum sumpta
⁊ stomachum relaxat: ⁊ bibendi desiderū extinguit:
ac aluiꝝ mollit: intestina ledit: quo lōgiores sunt eo
salubriores habent: Que in vētrē creuere desiccate
ad fumū euacuateqz orei vsuz rusticis in condēdis
hortensioꝝ seminibꝫ prestant. Cucurbite ēt vbi te
nelle sunt abraza leniter superiore cute: conciseqz in
anguineā formā: ac ꝑsiccate rusticis hyeme cibaria

prestant.

De atriplice.

a Triplicem esse putariz ego quod rustici spinachium vocant: a spinis credo quas i semine facit. Est enim holus frigide et humide substantie: amplius tamen ab humoribus possidet. Sunt qui velint atriplicem non esse quod spinachium vocant: licet similitudine habeat: et eandem prope viz. Na et alium mollit: et hictericis hoc est auriginosis ab auri similitudine: ob sparsus fel (ut ait Varro) prodest. Calidum epas refrigerat: bilem incensam reprimat.

De Rapo.

r Apum quod variare genus lectus est: a Democrito tamquam humano corpori contrarium dicitur natur. Ex eo enim putat inflationes stomachi excitari contra Diocles. Itemque Dionisius propter eius virtutes etiam necessarium existimat. Cum enim calidum sit et humidum multum alere: et obefare putatur. Senituram augere: maxime vero si sub cinere et carbonibus coxeris. Non erit etiam insalubre: si prima abiecta decoctione secundo elixaueris. Additis aromatibus: que eius inflationem tollunt. Bene cocta urinam cient: ardorem tollunt: sitim extinguunt. Contra vero incocta inflationem et opilationes generant. Rapi costum cum adipe tunsam articuloz dolori medetur et frigus a pedibus abigit. Aqua in qua discocata fuerit frigidis podagris salubre fomentum prestat. Lauendum est dum rapa colligimus ne vruce bestiole quedam venenose insint: quas greci vocant. Has necare mulierem menstruo laborentem asserit Columella: si solutis crinibus et nudo pede unumquemque horum ter circum eat.

De Napis

n Apoz plura sunt genera: neqz vna eadēqz in omnibus virtus est. Napi in altitudinez tēdentes: qui et corynthii dicuntur terre maiore ex parte prominent. Hi feri in locis dueris et siccis amāt. Liothasii vero frigoris patiētissimi sunt. Apud italos oliz amiterminis palma dabatur: idē maris: tertia ut ait Plinius nostratibus: idēst cisalpinis. Napi omnes alius tamen alio min⁹ et maius calidi habentur. Suttur et pectus in cibum sumpti leniunt. Aluu⁹ instant: ac venerem cient. Generare eorum frequens vsus pituitam putatur.

De Blito et Bleta.

b Litum inter hortensia: holeris leuissimum genus est. Hoc ego bifariam diuidi crediderim: cum et nigrum sit et candidum. Nigrum capite fere exit: ut bulbus: caule: ut lactuca. Neqz vlla fere hortensis herba latitudine maior. Quidam bliti uaturā inertem: et sine vi putarunt: et si aluum vsqz ad bilē plerūqz conturbet. Nimia feminaz menstrua in cibo sumptum sedat. Et Bleta que alba ē: queqz medium temperamentū sortitur. Hepaticis atqz splenicis cum aromatibus dulcibus: que falsedinem eius leniant: vtilissime datur. Ardores itez estatis releuat. Fastidio languidos ad cibum renocat. Nutrientes feminas plurimo lacte implet. Esa cum iur proprio aluu⁹ mouet: eo vero abiecto sola esui sumpta constringit.

De Brasica.

b Rasica: quā eandē et cauliculū et caulē licet appellare: qd caule qui vulgo tyrsus dicitur p ceteris crescat: oibus holeribus ut Latoni placet anti-

stat: maxime vero lotio qđ pluribus in reb⁹ salubre
esse ostendit. Sexcentis fere annis medicina brasice
vsus populū romanū idem Lato tradit. Nōdum
enim in vrbem conuenerant medici: qui sanandi fa-
cultatem peregrinam quidem in artem postea redi-
gere. Inuenta tum pigmenta sunt: et his precia ad-
dita: que vellent. Ceterū rustici illi ac militares viri
gloriosas cicatrices gratuito holere curabant: horū
colētes ad salutē et cibū. Genera brasice tria facit ca-
to. Unā ex centis foliis caule magno: q̄ pythagorica
dī. Altera crispo folio: quā appianā vocant. Huic
ego zeuianā: q̄ ī agro veronēsi nascit^r: et caprāicēse
ptuleri. Tertiā minutis caulib⁹ lenē tenerā: q̄ mini-
me probat. Serit^r brassica toto anno: egnoctio et au-
tumno transfertur. Linam vere prestat: quā quia
Drusus fastidiuit a Tyberio patre increpit⁹ ē. Sūt
et estiuū autūnalesq; mox hiberni. Itēq; cime. Nō
lū genus holerū eque fertile ē: sua se fertilitate cōsu-
mit. Est et brassica siluestris triū folioz Diui Iulii
carmib⁹ militarib⁹ iocis precipue celebrata qua mi-
lites in obsidione dyrachiana: ut ī militaribus ex p-
brationib⁹ apparet vsos credideriz. Lapsana. n. h^o
genus brasice ipsi appellabant. Calide et sicce natur^a
brasicā eē pstat: et ob hanc rem atrā bilē auget. Ma-
la insōmnia facit. Pax alit: stomacho paruz: capiti
atq; oculis ppter exalationē multū nocet. Hyeme
si cū carne pingui coquātur q̄z estate tollerabilio-
res. purgare tamen pituitaz aiunt: guttur lenire: vo-
cē clariorē facere: si cū primo iure editur. Albiecto
primo: si secundo coquatur: astringit ut bleta. Affir-
mat aristoteles in problematia⁹ nil eq̄ ebrietati me-
deri q̄z brassica: vel semen: que sua vi diuretica

vinum altiora petens ad meatus vrine pducit. Va-
let ⁊ succ^{us} ei^{us} cū vino potus contra morsum rabiosi
canis.

De fare in iure.

d E simplicibus quibusdā satis dictum est: ad eō
dita nunc tandē me reuocant coqui. far mun-
dū ⁊ lotū in iure pulli diu coquito: cocti partē in ca-
tino trāsferto. Huic ouoz vitella tria aliqñtūlū refri-
perit cum croco dissoluta indes: rursumq; in cacabuz
transfere: ⁊ aromatibus consparges.

Risuz in quouis iure.

r Isum condies eo modo quo far. Qua quidez
subtrahunt. Hoc in tuo sit arbitrati.

Milium in patina.

m Ilium cum aqua calida bene lotuz: cum iure
carnium lento igne diu coquito: cochleariq;
sepe misceto procul fumo: indito deinde croco: quo
coloratius fiat ad mensam mittito.

Libarius ex pane trito.

p Anez tritū efferuere in iure carniuz paruz ad
modū finito: ubi ex igne paululū refrigerit: mo-
dicuz triti casei ei^{us} aliquod remoliti in eūdez cacabū
indito ac misceto: colore croceo grati^{us} hoc cibariuz
fiet

Iusculū: Qd Uersusū vocant.

o Uoz recentū vitella quatuor: semunciā cyn-
nami: sacchari uncias quatuor: ex succo mala-
ranci uncias totidē: aque rosacee uncias du-
as: tudacula siml^{iter} confusa ac in vnū corpus redacta
eo mō coques: quo iusculū croceū coquēdū dixim^{us}.
Nō erit ēt ab re crocū addere: quo grati^{us} fiat. Hoc
gen^{us} cibarii estate p̄cipue salubre habet. Multū eniz
ac bene alit: par refrigerat: ⁊ bilem reprimi.

Puls fabacia ex faba fracta.

f Albas disfractas bene mūdaz ac lotā ad focū
pones. Ubi effervere ocepit primā aquā ex
pries: indesqz tantū aque recentis: vñ duobus digi
tulis emineat addendo tantū salis quantūz satest.
Procul flāma propter fumū: 7 operta tā diu ebulli
at necesse ē: donec cocta in pulvē redigatur. Agita
ri deinde in mortario 7 tā diu misceri debet: donec
vnū corpus pficiat. Rursū in cacabum positaz ca
calefiat: cū transferre in patinas voles hoc modo
condies. Cepam minutiz concisam in olla feruenti
oleo coques: indesqz modicūz saluie: aut ficoz: aut
pomoz tessellatim concisorum. Nec quidez feruen
tia adhuc: patinis fabaciis ifundi debent. Sunt qui
7 aromata inspargant.

Faba in frixorio.

f Albas coctas 7 resolutas cū cepis ficis saluia:
atqz aliis plerisqz holitorii herbis in frixorio
adipe: vel oleo bene vincto friges: in pinacaz vñ oz
bez extensas in placente forma atqz aromatib⁹ sus
fundes: *Libarium ex Piso.*

p Isum cūz siliqua semel ebulliat facito. Exem
ptū aqua frixoriū cūz tessellis carnis salite: 7
ei⁹ maxime: que macro pinguiqz distingui
tur indes. Velim tamen ipsas tessellas modicūz pri
us efrixisse. Addito deinde parūz acreste: modicūz
sape: aut sacchari cinnami non nihil. Hoc itez mo
do 7 faseolos coquito.

Libarium ex carne.

c Arnē macrā elixā minutī pcidito: cōcisā i iur
pīgui itez p vñidiū hore coquito addēdo pri
us excauatū panē ac tritum. Modicū piperis: croci

paz: Ubi paululaz refrigerit: oua dissoluta caseum
tritū: petroselinū amaracū mentham concisā minu-
ti: cū modico acreste. Mixta ⁊ siml agitata ī eūdez
cacabuz indes. cochleari lente agitando ne conglo-
bentur. Idem etiā fieri ex ioculculis ⁊ pulmonibus
potest.

Libarium ex intestinis.

l Ota bene sint ac munda intestina recremēto-
rū omniuz receptacula: ad focum dīnde in ca-
cabuz cū osse succidie: quo sapidiora sint poni-
to: salē indes caueto. Ubi cocta fuerint exēpta ī fru-
stra non magna concidito. Menche pzeterea saluie
salis quantū saterit: tātū addito: facitoqz rursum cū
hoc additamento paululum ebulliant. Coctis ⁊ ī pa-
tinas positis aromata insparges. Sunt qui caseum
tritum sup fundāt:

Libariū ex ītestis Trute.

i Intestina trute bene lota: ac semicocta: paulu-
lū piperis petroselini menthe ac saluie minuti
pcise indes. Patinas ubi feceris aromata in-
sparges.

Dua Trute pdita: ut pisa credā.

o Ua trute semicocta: ac ex cacabo exēpta: ī fru-
stula diuidito: ⁊ ut ius turbidum videatur pa-
nē excauatum cum eodem per cribz setaceuz
transagito: aut ex iure pisorz: si pro tempore haberi
poterit quantum saterit sumito: euz hoc additis aro-
matibus: croco: petrosellino: ac mentha concisa:
rursum ipsa oua coquito. pisa edere te dices.

Libarium ex Lactuca.

r Ursum lactuce mediū pzetertū cū ouo cu-
curbite acresta coquito.

Libarium ex malo Roseo.

10
m Alla rosea a colore utputo sit appellata: cū iure
carniū coquito. Ubi prope cocturā fuerit:
in eundem cacabum paululum petroselini ac men-
te concise indito. Spissari ius cum excuato pane:
ut in truta diximus facillime potest. Patinis ubi in-
ditū fuerit aromata insparges. De Simila.

f Similam in ius pingue ⁊ feruens agitata con-
tinuo cochleari vel tudecula imponeo. Ad de-
midium hore ebulliat in carbonibus necesse est
pecul flāma: ne fumū concipiat. In scutellas deinde
ipositam caseo trito ⁊ aromatibus psparges. Tēpo-
re ieiunii cū saccharo succo amygdalino ⁊ aqua ro-
sacea condiri potest. Hoc Marso proderit: qui tūs-
si ⁊ quidē concitata laborat. Patina ex Rapis.

r Alpa bene lota ⁊ i frustra concisa optie i iure
aliq^o pigui decocto. Cocta ac tūsa itez ad ignē
cū melioze q̄z antea si fieri poterit iure: cūqz
frustro succidie pipere ac croco ponito: ubi semel ef-
feruerint: inde exempta puiuis apponito. Hoc non
comedat Salba noster: qui urinā agere continet.

Patina ex Feniculis.

c Dquūtur feniculi eodem fere modo quo bra-
sica: p̄cidi tñ meli⁹ ac coq̄ debet. Pip amāt: ⁊ suc-
cidie aut olei p̄limentū requirūt. Esciū romaniciū.

f Urinā optime a fursurib⁹ excretā cū aq̄ subigi-
to: subactā in tabulatuz extēdito: inuolutoz ei
ligno tēti qdē ⁊ oblōgo: q^o vti i tali misterio
pistozes solent. Inde extractā in latitudinē vni⁹ di-
gituli p̄cidito. Vittā dices adeo longa est. in iure pi-
gui ac continuo feruenti coq̄ debet. At si in aq̄ p̄ tē-
po⁹ coq̄ oportuerit: butyr ⁊ salē idito. Coctū i pari-
nā cū caseo butyro saccharo: ⁊ aromatib⁹ dulcibus

trāfferri debet.

Esicium frumentinū.

e *Sicium frumentinū eodem fere modo fit quo
7 romaniciū. fit tamē aliquādo grossius: 7 mi-
nutim magis cōciditur. Conditura eadēqz su-
perior.*

Libariū ex radice Petroselini.

r *Adices petroselini bene lotas 7 excauatas: si p-
dure fuerint in iure carniū percoquito. Lo-
ctas ac minuti p̄cisas cū pipe 7 croco ī alio iur-
non min⁹ bono itez ad focū pōito. ubi paululū efer-
buerint in patinas idito.*

Cucurbita fricta.

c *Utē cucurbite abradito: eadēqz ex transuerso ī
tessellas tenues cōcidito. Ubi semel ebullierit
ex cacabo in tabulā transferto: ubiqz finito: do-
nec paululū disicceat. Inuolutā deinde in sale 7 fari-
na admodū alba in oleo frigito. frictam 7 in patinā
trāslatā moxeto ex alio feniculi excauato ac mace-
rato pane cū acresta ita dissoluto: ut raz potius qz
spissum videat suffundito. Nō erit ab re moxetum
ipsum per setaceum transigere. Sunt etiaz qui acre-
stā tantum cum flore feniculi infundant. Croceam
si voles: crocum addito.*

Libarium ex Lotoneis.

c *Otonea in iure macilento cocta tūdes. Tinsa
cum succo amygdalino: cumqz iure vitulino
aut pullino dissolues: ac in cacabū per setaceū tran-
sferes. Addito deinde gingiberi cinnamo saccha-
ro ac croco: rursum in carbonibus procul flāma oci-
ose ebulliat facies: agitando semper cochleari. Sūt
qui butyrum aut adipem recentem īstillent. Cocta
7 in patinas trāslata: aromatibus 7 saccharo asper-
ges.*

Faba fracta.

f *Albam tam diu in aqua fines: donec bene hu-*

meeta fuerit: eam deinde e regione nigredinis apte
ita scindes: ne quod intus continuatur: In vacuos
cortices amygdalas cum aqua rosacea: ac saccharo
tunfas indes: ad ignem in ollula vel patella sine aqua
torrebis: cauendo semper ne comburant. Costas ac
scutellas traslatas iure optimo suffundes: in quod
petroselinum et aromata isparges. Sunt qui et cepas
addant.

Libarium canabinum.

c Libarium canabinum pro duodecim quibus hoc
modo facito: libram canabis bene mundi tamen diu
coquito: donec scindat. Coctam et una cum libra
amygdalarum addito: et excauato pane in mortario tam
san iure macro dissoluto: trasagitoque in cacabum per
cribrum setaceum: ad focum deinde positum cochleari cre
bro agitato. Postremo vero ubi prope coctura fue
rit: selibram sacchari semiunciam gingiberis: par
ci cum aqua rosacea indito. Coctum et scutellas di
uisum: aromatibus dulcioribus aspargito. Hoc ego
baricocolis senensium persimile puto: ex multis enim
probabilibus rebus improbabile edulium est factum.
Nam et difficulter concoquitur: et fastidium ac do
lorem facit.

Elicium ex Carne.

p Ro decem quibus libram abdominis porcini: aut
vituli bene elixato: coctam ac perisam cum selibra casei
veteris pauco et pingui addito: cumque herbis odori
feris bene peris: pipe gigeria chariophilo misceto. Sunt
et qui pectus capi tursi non incommode addant. Nec omnia faria
bene subacta ac iterum sumum folium redacta ad castaneae ma
gnitudinem involuto: involuta in infusum pingui ac croco colo
rato decocto. Parum coctae frugum. In patinas traducta
caseo trito et aromatibus dulcioribus aspargito. fieri et hoc
edulium ex pectore phasiarum pedicis aliarumve altilium potest.

Esicium siculum.

arinā albam ac bene excretā cum alboze ouis
f aqua rosacea: ac cōmuni bene subigito. Sub-
bacta ī pastillos ī modū palee subtiles semissemqz
oblongos extēdito. Hinc stilo ferreo admodū tenui
excauato. Inde ferreū extrahēs vacuuz relinques.
Desiccata ad solē huiusmodi exicia: annos duos
ac triis durabunt. Maxime vero si mensis augusti
luna fuerint pinsita. In iure pingui decoctas ac ī pa-
tinas fusa trito caseo butyro nouo ac recēti: aroma-
tibus dulcibus aspergi debent. Hoc esicium duaz
horaz cocturā requirit.

In vernuculos.
f Arinā eo modo quo superiorē subigito: subac-
ta in frustra digitis rescindito: permiculos vi-
ces. Ad solē deīn pōito ut sint bñ sicci: biennio:
et eo amplius durabūt. Coctos p horā ī iure pīgui: pa-
tineqz inditos caseo trito et aromatibz cōdito. Et si
dies ieiunii fuerit cū succo amygdalino ac lacte ca-
prino coques. vtz qz lac non tantū cocture requirit:
facito prius aliquātulū in aq ebulliant: deinde lac ipsū
addito. Coctos saccharo inspergere nemento. Ea-
dē omniuz ex farina esicioz coctura est: croco colo-
rationes fiant nisi in lacte decocti fuerint.

Minutal Herbaceum.

f Olia vitū ac buglosse in cacabū dū feruet aq
indito: ac statiz eruito: eruta in tabula cuz pe-
troselino ac mentha cruda gladiolo concidito. Cōci-
ta ac in mortario tinsa in cacabū cū iure pingui īdi-
to. Pz ebulliāt facito. Coctum pipere spargito.

Risum in Amygdalis.

p Ro decez cōiuio: selibrā risi bis aut ter aq re-
pida lanabis. Lotū ac coctū ī tabulaz extēdes

donec aqua exierit. Inditū deinde in mortario cum
libra amygdalarū depilatarū tundes: ac cū aqua re
centi in cacabum per setacū trāfferes. Selibrā sac
chari addes. Procul flāma in carbonibus: agitatū
cochleari propter fumū: ebulliat necesse est semi
horā. Loqui ⁊ eodem modo risum in lacte caprino
potest. Verū quia esiciū cito fumum concipit: si id
acciderit: hoc modo a fumo liberabis. Risum ita ex
cacabo in ollā mūdā transferes: ut ex eo qđ fundo
aut laterib⁹ adheret nihil attinges. Lineum deinde
pannum ⁊ id quidem album in plicas tris aut qua
tuor redactū humectūve recenti ac expressa aq̄ su
pra os olle apte collocabis. Post paululū idez ēt fa
cies. Hoc ad extrahendū fumū nullū efficacius re
mediū. Idez in farre ac ceteris fiet.

Serculum amygdalinū.

I Ibrā amygdalarum albicantiū ea ratiōe: quā
dixim⁹ cum pane excuato ac remolito con
tundens. Tunsas ac dissoluta recenti aqua in caca
bum per setaceum fundes: coquesq; eo modo quo
superiorem: sacchari selibrā addes. Parum coctu
re amat. Liquidū enī magis q̄z spissum placet. Sūt
qui ⁊ aquam rosaceam addant.

Esiciū ex pelle caporum.

c Apum ubi elixaueris pellē circūquaq; abscin
des: ⁊ eā maxime: q̄ collū integit. Concisā ac ī
frustra diuisā rursū in iure pingui per semibo
rā decoques: addito croco quo colorat⁹ fiat in pati
nā trāstatū aromatis⁹ ⁊ caseo trito cōsparges. Hoc
Archigallus noster delectaretur: si per rem famili
arē tenuē admodū ei liceret. Jus ī Cicere rubeo.
I Ibrā cicez: ⁊ eo ampli⁹ aq̄ calida lauabis: lotis

ac inditis in cacabuz sine aqua quo efferuere debēt
semiunciā farine::paz olei. ⁊ salis: ad viginti grana
piperis fracti modicuz: cinnami tumsi: manibz diu
miscbis: ad focuz deide cuz tribus metretis aq po
nes addita saluia: roremarino: ac radicibus petro
selini minutim concisis. Tātuz ebulliat: ut ad octo
scutellas redigatur: ubi ppē cocturā fuerit: modicū
olei i stillabis: q si ius p egrotis fiet: oleū aut arōata
minime indes.

Jus in pane.

c Ris panes decrustatos gladioli costa bñ te
rito: tritos ac in tabulaz extensos libella farine
ac semi circūuallato. Qu a quatuor aut quinqz be
ne dissoluta cū pane ⁊ farina misceto. Ubi ane si pfe
cti magnitudinē ⁊ formā habuerint: cribro a farina
seceruato. Quod reliquū erit in tabulā extendito: ut
bñ siccetur. Siccū ubi uoles in iure pingui lēto igne
per semihorā decogto: ac croco decolorato. In de
cem scutulas trāslatum (tot. n. puiuis sufficiet) i spar
gi caseo trito: ⁊ aromatibz obz. Jus i cucurbita.

c Ucurbitā i iure: aut aqua cum modico cepul
le coctā: ac concisaz p cochlear perforatū in ol
lā transmittes: ubi insit ius pingue: modicum acre
ste ac croci. A foco ubi parumper efferbuerit exi
mes. In exemptā ac refrigerataz aliquantulū: duo
vitella ouoz cum modico casei veteris ac triti dis
soluta indes: aut cochleari continuo miscēdo: ne cō
globata cocturaz ipediant. Trāslatā i scutulas: aro
matibus insparges.

Lac i Cucurbita.

c Ucurbitā elixā: ⁊ expressā ne insit aqua p seta
ceū: aut p cochleare foratū trāsgito: facitoqz
ut i cacabū cū succo amygdalio: ⁊ lacte capno effer
ueat. Alcrestā deinde aut sacchaz pro appetētia cō

uiuaz addito. Carabazum catellonicum.

c Cucurbita: quā carabazū catellonicū vocāt: bñ mūdā in cacabuz cum larido tantuz ad focum ponito: finito ut horas quatuor in carbonibus co- cileari sepe mota efferueat. Jus deinde et pingue et croceum: et saccharo atqz aromatibus cōdituz: i eū dem cacabum indito. Sunt qui duo oua cum acre sta et caseo trito dissoluta et mixta: ut i cucurbita di- si: nō incōmode addāt.

Jus in faba recenti.

f Albas eo modo: quo amygdalas soles ex aq calida depilato. In cacaboqz cū iure pingui cumqz salita carne ad focuz pōito. ubi prope coctas existimabis: petroselinum et menthā cōcisam idito. Loqui et hoc modo reliqua legumina debent cum pelle: ne ut fabe decorticentur.

Uersusum in ieiunio.

a Amygdalas ex aqua calida mundas ac tritas cum excauato atqz in acresta remolito pane miscebis: addes deinde malarāci succum: sacchari aliquid: aque rosacee parū. Croci non nihil. Impē. sū postremo in cacabū p setaceuz trāsseres: faciesqz ut procul flāma paz efferueat: cochleari semp iuol uendo.

Leucophaguz in ieiunio.

l Ibrā ac semisses amygdalaz ablata mēbrāu- la pūdito: tūsis panē excauatuz: humectatūqz i iure pisoꝝ aut i cocta pāis albi addito. Selibra 8 ide pīpe marini piscis: aut fluminal luci elixi terito: amygdal: aut cū succo malarāci: aut cū acresta: aq ros. gīgiberis selibra. Sacchari uncis. viii. admisce to. Redacta i vnuz qsi corp⁹ p setaceum i cacabum transmittito. facitoqz ut procul flāma i carbonibus

parūper efferueāt. Miscere cōtinuo meinēto. Hoc
parū alit: diu moratur in stōacho: bilē reprimit: ar-
dorē vrine tollit: gemiturā auget. Pīsa ī ieiunio.

c Ondire pīsa p tēpore ieiunū cū lacte amygdā
lio ea rōne: qz p dīxīm⁹ p oportūe poteris. Us-
tet h^o cibariū pādagar⁹ Leonicen⁹: tarde. n. cō-
coq̃t: melācholiā auget: ac neruis obest. Minutal.

o Lera in aquā feruentē indita: statiqz ablata:
minutatim concidito. Lōcīsa demū ī mortario
pterito: tūsa bñ facito efferueāt vsqz ad coctaz: addi-
to (ut par ē) saccharo. N^o utat Celi⁹ n^r: cui restrictiō
ē alu⁹. 7 si. n. paz alit: tarō pcoq̃t: aluū tñ mouet: ge-
niturā auget: 7 ardorē vrīe sedat. Minutal.

o Lera ut prius dictum est cocta: ac concisa ī iu-
re pingui: aut ex carne: aut ex oleo butyro ve
decoquito. Paruz alent: cito concoquentur: al-
uuz mouebunt: bilem reprimēt. In Canabiz.

f Enē canabinū p diē ac noctē ī aqua finito: qd
ī summo natabit: ut vanuz abiicito. Hoc cum
amygdalis bene mūdis contundito. Tunsuz cū iu-
re pīsoz dissoluito: sacchari modicū 7 aque rosacee
addito. Concoquitoqz siml^r oīa bñ miscēdo ad octa-
uā hore. De hoc cibo male sentit Cassi⁹ emina: quo
nihil (ut idē asserit) potest esse insalubrius.

In Brasicā Romanensem.

m Anib⁹ in tortā brasicā in aquā feruentez con-
uicias: semicoctaz (iure proprio abiecto) ī aliuz
cacabū trāsfere: inuoluesqz lardo bene tunsō. In-
des preterea tātū iuris pinguis: quantum saterit.
Paz efferueat fines: nō. n. multum cocture regrit.
Noctet hic cibus: ut in brasica diximus: stomacho 7
capiti. hinc ē q^o Cornelius n^r quāqz Roman⁹ caulē

etiamque re punitiosa reicit.

Libarium Croceum:

p Ro duodecim conuiuis libra amygdalarum cum membranis tundes. his capi elixi: aut cuius vis bone alitis pectus: ouorum vitella quatuor: sacchari selibram: cynamomi: gingiberis par: croci plusculum tria addes: ac iure pingui et acresta dissolues. Dissoluta in cacabum per setaceum excretorium infundes: facitoque procul flamma in carbonibus efferveant agitando semper cochleari. Ad horam ebulliant necesse est: sunt qui inter bulliendum duas uncias liquaminis aut butyri recentis indant. Patinis aromata insperges: Alit hoc: et si tarde concoquitur obest: viderem ceteris hepaticis ac cardiacis prodest.

In flores sambuci.

p Ro. xii. conuiuis in ieiunio. Ex sicco sambuci flore tris uncias in aqua frigida per horas singulas expressa inde aqua dimidium cum libra ac semisse amygdalarum mundarum tundes: addesque excauatum ac molitum panem: s. libram sacchari: par gingiberis: si croceum voles: addes et parum croci. Nec omnia in cacabum per setaceum fundes: feruere ubi coeperint: reliquos flores integros indes. Locum cum aromatibus conuiuis appones. Hoc et si non ster Labeo non gustu solum verum etiam olfatu reicit: pectori tamen hepati melancholia: et hemoroidibus laboranti prodest: ut in sambuco diximus.

In zanzarellas albas.

p Ro decem conuiuis: libra amygdalarum purgarum cum modico florum sambuci bene preteris: prout atque aqua recenti dissoluta per cribrum setaceum in cacabum mittes. Cyathum ex hoc resuabis: quod duos panes tritos: decem albania ouorum bene agitata: selibram sacchari dissolues.

ac in p̄dictū cacabū ubi feruere occeperit indes. Nō
sunt agitāda cochleari. Spi ssari ubi incipient: in pa
tis p̄uuis appōes. Aromatib⁹ d̄cib⁹ ispargere me
mēto. Nō vtar Aristosen⁹ gallic⁹ pect⁹. n. lēit: vētrē
ciet: dy sturiā tollit. Leucophagū Catellonicū.

p Ro. x. p̄uuis amygdal tūsis: ac iur p̄guū: aut
vitulio: aut pullio dissolutis ī cacabūqz cū dua
b⁹ vnciis farie risi p̄ setaceū fūsis lētū ignē p̄ horā p̄
bebis agitādo sēp ne fie adhereat. Inde selibrā sac
chari: 7 pect⁹ capi elixi ac tūsi īdes. Coctis aqz rosa
ceā addes: ac statī ī patias arōata d̄cia ispgēdo īn
fferes. Bū h⁹ alit: 7 si sero p̄coq̄. Corp⁹ itē obesat:
epar iuuat: aluū strīgit. hic ē q̄ colicis nocet.

Liber. viii. De p̄dimētis q̄ vulgo saporēs vocāt.

On erat satis tot varia eficioz genera d̄scri

n p̄fisse: nisi p̄dimēta quoqz optia ad excitādaz

dmortuā appetētā chalcaria adderem⁹. hos

ego si p̄p̄ egritudinē aut nimios est⁹: aut hōestros la
bores desiderū edēdi resciderit p̄bādos puto. Sin
vō ad luxū ad libidīez ad itēpantiā sumāt (ut hodie
vulgo fit) n̄ solū ip̄robādos cēsueri: s̄ ēt oīo reuicien
dos: cū libidinū acerrīa īstruūta sunt. Uidi ego ple
rosqz nō Rome mō: vbi hoīuz mōstra magna ip̄e
sa alūt: v̄ez ēt ī q̄busdā citatib⁹ italicis: q̄ īp̄ potiūt:
adeo gule ac vētri d̄ditos: ut cū obesitate 7 frēq̄ntia
varioz cibarioz appetēdi d̄siderū amifint: p̄q̄sito
res p̄positis magnis p̄mīs submitterēt: q̄ ob limatū
stōachuz fracescētē gulā 7 d̄sidē quouis mō excita
rēt. Quātuz auri vii īmortales ob talē sumptuz p̄su
mūt: v̄ez ad īstituta redire tuti⁹ ē: q̄z his bilē irrita
re: q̄ cū itēpanē vīnāt: parci tñ ac frugi videri volūt
Pro bōis īḡ corpe atqz aīo laborantib⁹ p̄dimēta p̄

ponā quo īstaurata appetētia hōesto labore viū suf-
ficient.

Condimentum Album.

p Ro numero conuinaꝝ amygdalas bene mū-
das contundes addito excauato pane in acre-
sta pri^o remollito: gingiberiqꝫ albo quātūz sat
erit. Hāc conditurā acresta aut succo malarāci dis-
solutaꝫ in catinum per setaceum trāsmittes. Dulcē
si voles saccharūz indes. Positaꝫ ī patinas puiuis
dum elixas carnes: aut pisces edunt appōes: cū aro-
matib⁹ aut sine uti voles. Hoc edulūz ꝫ si paꝫ alit
ꝫ tarde cōcoquitur: epar tamē iuuat ac refrigerat.

Condimentum Camellinum.

c Uz passulis tris bucellas panis tostas ac in vi-
no nigro remollitas bene tundes. Tūsas cū vi-
no nigro sapa acresta: aut aceto si malueris dissol-
ues. Triti cinnamū: chariophiloz quātūm saterit ī
des. Trāfactum ꝫ setaceū in catinūz: ubi voles con-
uiuīs appōes: bñ ꝫ oꝑt: alit, digerit: corp⁹ obesat: ve-
nerē ciet: stōachū ꝫ epar iuuat. Ex hoc ego Philel-
phi puiuis suauissime edisse me memini.

Moretūz quod sapa vocatur.

v Itella ouoz dura: ieciora pulli elita: amygda-
las tostas ꝫ numero puiuaꝫ sil terito. Trita
aceto acresta dissoluito ī cacabūqꝫ ꝫ setaceū traici-
to: addēdo tūm cinnā: gīgiberis: sacchari. quātū sat-
erit. Coꝑ paululū hoc moretū: ꝫ colorari croco de-
bz. Alit tūz iurifice. Epar iuuat: egre tamē conco-
quitur.

Tucetum ex Prunis siccis.

p Runa ī vino nigro remollita ꝫ exollata: cū mo-
dico amygdalaz nō dcoriataz: cūqꝫ aliquot
bucellis pāis tostis: ac ī eodē vīo quo pri^o hūectatis
sil tansa. Tansa cum acresta vino nigro: sapa: aut

saccharo dissolues: ac colabis. addēdo aliqd ex aro-
matibus maxime vero cinnami. Pax alit: appetē-
tiam tollit: stomacho nocet. Bilē tamen reprimit:
epar calidum refrigerat. *Mozetuz Uiride.*

p Etroselini: serpilli: blete: aliaꝝ ve herbaꝝ odo-
riferaz: paz gīgiberis: itē cinnāi ac salis mo-
dicum simul terito. Trita aceto acri dissolui-
to. ac ī catinū p setaceū trasagito. Si aliū placꝝ pl⁹
minusve ex appetētia addito. Alit ⁊ h^o paz: stoma-
chū atqꝫ epar calefacit: tarde ꝑcoqꝫ. Oppilatōes tū
apit: ⁊ dīderiū edēdi suscitāt. *Mozetū pscinū.*

a Mygdalas mūdās cū excauato ac fmolito pa-
ne bñ ꝑdito. Tōsi paz gīgiberis ⁊ cinnamī
addito. Acresta deinde vino nigro: succo ma-
li pūici dissoluito trasagitoqꝫ per setaceū excretoriū
ī catinū. aut ī patias. Sūt q ⁊ sādalos tūfos his re-
b⁹ addāt Hoc eduliū paz alit: diu morat ī stōacho:
bilē tamē repmit: ac estuātī epati prodest.

Mozetū genistinum.

m Odicū croci duo ritella ouoz cū tritis amyg-
dalis acresta dissolues: gīgiberiqꝫ addes tun-
suz ac cribratū: Trāfactū p setaceū ī patias ꝑuiuis
appones. Tarde ꝑcoqꝫ: multi erunt alimēti: cor ⁊
epar iunabūt. *Mozetū ex Uua.*

v Uā nigrā ī mortario vna cū excauato pāe ꝑtū
dito modicū acreste deīn aut aceti misceto: ne
plusqꝫ satis ē dīci⁹ fiat. Nec ad focū p sēihorā effer-
ueāt facito: additoqꝫ cinnamo ac gīgiberi tūso: ubi
refrigerint colato ⁊ patinis īdito: cōuenit hoc stōa-
cho atqꝫ epati: corpus obesat: bene alit ⁊ facile con-
coquitur. *Mozetū ex moris.*

o Mygdal cū excauato pāe bñ tūsis mora ꝑrito

leniter tamē: ne acina infrigas. Lymami deinde gi-
giberis: ac nucis muscate paz addito p setaceūqz i
catinū trāsagito. paz alit: diu in stomacho morabit
fastidio afficit: dētes solū z oris pres iuuat.

Moretum ex cerasis aut merendis.

e X cerasis tū aut ex merēdis moretū facies ea
ratiōe q vinacū fieri dicimus. Differūt tū co-
lore ac sapore: plus minusve eaz rez addēdo qā i-
di posse p dīxim⁹. Qua i re p sint aut noceāt cū d ce-
rasis loqremur satis superqz dīxim⁹. Idē etiam de
cozmis fieri potest.

De Sinapi.

f Sinapis educta penultia p nunciādū ē: e greco
m. i a lōguz p uertū. b. z i p l mētis utimur:
cui⁹ tria sunt genera: vnū gracile: altez sile rapi fo-
lis: tertiu eruce semī. Optimū egyptiū. nulla culā
nasci: meli⁹ tū trāsata plāta subcrescit. Siapi Py-
tha. p rīcipatū ob vehemētiā d dī: qm nō aliū magis
i nares z cerebz penetrat. Serpētū z fungoz vene-
na discutef putat ob ei⁹ calidā vī z sicā. Stōacho vti-
lissimuz hē: agit i plmōis vicia: veterē tussiz leuat.
faciles excreatōes facit. Suspiriosis i cibo dat. sen-
sus atqz caput sternutamētis purgat: aliuuz mollic:
mēstrua z vrinā ciet: pituitā rescidit: corporis vicio
illituz iurēdi vim ostēdit.

Sinapium.

e Unse sinapi biduo tū p i aq creb⁹ pmutata q⁹
cādidior fiat z tēpatior remolite: tūfas amyg-
dalas addito: atqz itez pterito: cū excauato ac mol-
lito pāe. Alcresta dīd: aut acri aceto dissoluta p se-
taceuz i patias mittito. Dlcē si voles dlcia: si acrez
acria idito. H⁹ pti nāfa. pti z rōne ppositōis stoma-
chuz z epar pcalefacit: splenē extenuat: siti facit: ve-
nerē stimulat.

Sinapium Rubeum.

f Inapim passulas sandalos bucellas panis tostas: cinnami paz: aut seorsum: aut simul cōterito vel mollito: trita enim cū acresta: aut aceto: cūqz modico sapa dissoluito. In patinasqz per setaceū trāsfagito. Hoc minus superiore pcalefacit: ac si tiz mouet: nec icōmode nutrit. Sinapiū ī frusta.

f Inapi ac passulis bene tunsis cinnami parū ac chariophiloz admiscebis: pillulasqz: aut tessellas ex hac mixtura facies. Siccas ī tabula q^o voles tecū dferes. Acresta ubi op^{er}it: aut aceto: aut sapa dissolues. Nata paz a superioribus ⁊ hoc differt. Moretū Celestinū ī estare.

m Ora ex rubro tūsa trinis amygdalis admiscebis: paz giberis addes: dissoluta aceto: aut acresta p setaceū facito trāseāt. Paz hec alit tarde concoquūtur: fastidio afficiūt. Ne par tamen iuuāt. Piperatū croceū ī pisces.

b Ucellas pāis tostas ī modico aceti vini nigri ac defruti facito ferueāt: coctas per setaceum transiges: indesqz aromata acra simul ac dulcia: si croceum voles crocum addito. Hoc per commode alit: apte pcoq^{it}. Stōachū ⁊ epar calefacit pituitā discidit. Alliatū ex ingrāde aut amygdala.

a Mygdalis aut nucib^{us} scitūsis mūdi alu qntuz voles addito simlqz ut par ē: optie trito ī spgē do ptiuo modicuz aq: ne oleuz faciāt. Trit^{us} excauatū panē ac remollicuz ī iur^e carnū: aut piscinuz ī ditō: rursuzqz trito: dissolui eodē iur^e si pduz videbit^{ur} p^{er} mod^{um} poterit. Seruabit^{ur} ad tēp^{us} ut d sinapi dixim^{us} p^{er} modissime. Hedulū Dōper^{is} n^{on} p^{er}cupid^{us} ē: ⁊ si paruz alit diu morat^{ur} ī stomacho: visuz hebetat: epar pcalefacit. Alliatum Colorati^{us}.

i Dage i h^o qd i supio^o. Uex nō aq̄ aut iur̄ dis-
solues: s; musto vne nigre māib⁹ exp̄sso 7 p̄ sēi
horā decocto. Idē ēt fieri cū succo cerasior̄ pōt. hoc
magis alit q̄z qd p̄⁹ d̄scripsim⁹. Acresta viridis.

n Asturciū qd greci vocant bñ cuz mo-
dico salis conteres. Tursuz acresta veteri dis-
solues: in patināq; per setaceum transferes.

Moretum Pāpinaceuz: qd falsuz vocāt.

p Alpinos vitūz teneros adhuc bene tundes
addes si voles alii tenelli caulē: 7 modicuz ex-
cauati panis. De sale nil loquor: cū nulluz fere edu-
lium sine sale fiat. Aceto d̄inde aut acresta hec oīa
dissolues: 7 dissolutam in patinam per setaceum
transferes. Daz hoc alit: Stomachum 7 epar refri-
gerat: cholera reprimit. Acresta cū feniculis.

a Lium cum feniculis dulcib⁹ bene tūdito tursuz
acresta recenti dissoluito: dissolutuz p̄ setace-
uz colato. Tūmefactuz alium residere facit.

paruz alit epar refrigerat. Sapor rosellinus.

r Osella nōdum bñ matura cōtundito vna cum
spico alii si voles: tūsa 7 acresta dissoluta i pa-
tinā per setaceum colato. Moretuz ex cornis.

c Orina bene mafa manib⁹ p̄fracta i cacabuz re-
pōes. hisq; mltuz acreste recētis: pipis modi-
cuz: salis plusculuz addes. Ubi hec sil p̄ horas duas
ebullierit p̄ cribz setaceuz satis raz facito i fiā ali-
quā: ubi fuerit trāseāt. Colorari ex h^o alia edulia po-
teit. Indi. n. paz oportz: qz aliuuz astrigit: pect⁹ ex-
aspat: 7 paz alit. Refrigerare tñ epar: 7 bilē extingue-
re putatur. Pulimentum in Torta.

p Ulmētuz qd vulgo tortā appellam⁹ 7 hoc nomⁱ
a tortis 7 p̄cis herbis: ex qb⁹ fere sit accepisse

putarim: fecit hoc nostrorū felicissimum seculum :
quo oīa prope maiorū iuenta sunt inuersa: adeo gu-
le ⁊ ventri dediti sumus: vt quod tūz claz⁹ erat nūc
obscurū videat⁹. Ex auribus enī ⁊ quauis altū nō
ex holerib⁹ artocreata volunt delicate nostrorū gu-
le: Bletā: cucurbitā: rapū: napū: buglossū eorū ver-
nacula cibaria fastidiūt: mibiq⁹ ⁊ Cornelio meo re-
linquūt. Nec īmerito quidē quādo lenociniis: adu-
lationibus: blanditiis: assentationibus quasi genero-
so quodā labore diuitias ⁊ opes qb⁹ abuterent sine
consecuti. Totā igitur siue illa pythagorea sit siue
gallica deinceps appellabimus. **Torta Alba.**

¶ Ibrā ac semissem optimi casei recentis: prefer-
tim minutatim p̄sā bene condito. Tonsē ouo-
rū albamēta. xii. aut. xv. selibrā sacchari: semi-
unciā gingiberis albi: selibrā liquaminis porcini: to-
tidem butyri recentis: lactis quātū saterit admisce-
to. Vbi crustā subtilē admodū in textu collocaueris
hec oīa indito: ad focum posita lento igne decoqui-
to. Super ut coloratio⁹ sit carbones in operculū
ponito: cocte ac ex textu exemptē saccharū tritū cū
aqua rosacea insparges. Aliut hec multū: tarde p̄co-
quitur: epar concalefacit: oppilatiōes īducit: calculū
generat: oculis ac neruis obest. **Torta bononiēsis.**

¶ Antum p̄guis casei quātū ī alba posui p̄cides
ac conteres. Trito bletas: petroselinū amaracū
lotū p̄cisū: oua q̄tuō bñ disfracta: tūfū pip: paz-
croci: m̄lū liq̄mīs: aut butyri recētis addes: misce-
bisq⁹ manib⁹: ut vnū p̄pe corp⁹ fiāt. Hāc itē ī textū
subcrustatū ad focū pones. Semicocta quo colora-
tio⁹ videat⁹ ouū cū croco disfractū suffūdes. Cocta
putato: ubi supiorē crustā leuaueris. Nec ⁊ supiorē

deterior est.

Herbacenz Maiale.

t Autundem casei quātum i primo ⁊ secūdo p
posui concidito: ⁊ tūdito. Tunso blete succum
amaraci paz: saluie plusculuz: menthe minimū: pe-
troselini plimū tūsa i mōtario sint oīa. xv. aut. xvi.
albamēta ouoz disfracta: selibrā liqmīs: aut butyri
recentis addito: admiscetoqz. Sūt q ⁊ folia aliquot
petroselini ꝑcisa n̄ tūsa: selibrā gīgiberis albi: saccha-
ri vncias. viii. idāt. Nec oīa sūt mirta i ollā: aut pa-
tellā bñ vinctā iposita i carbōib⁹ ꝑcl flāma ne fumū
ꝑcipiat: miscēdo ꝑtinuo donec spissent: efferueāt fa-
cito: ubi prope cocturā fuerint: i aliā parē lā suberu-
stulatā trāsferto: textuqz operito: dōec oīa leni igne
coquātur. Cocta ⁊ i patinā trāslata saccharo opōio
⁊ aq̄ ros. suffundes. Hoc plimētū quo viridi⁹ eo me-
li⁹: ⁊ grati⁹. Hoc caueāt q cruditate laborāt: tarde
n. ꝑcoq̄: oculos hebetat: oppilatōes facit: calculuz
generat.

Torta cucurbitina.

c Cucurbitas bene mundas teres ut caseū soles
Efferueāt deide modicū: aut i iurē pīgui: aut
i lacte facies. Semicoctis ⁊ i catinū p setaceū trāsla-
tis: tātū casei quātū pmo diti. Selibrā abdominis:
aut vberis pīguis elixi cultro tūsi: aut loco istaz si
placebit: tūndē vñ butyri: vñ liqmīs: selibras saccha-
ri: paz gīgiberis: n̄ nihil cynami: oua sex: duos la-
ctis cyathos: paz croci addēdo p̄miscabis. Hāc cō-
diturā i textu vincto aut suberustato tū: lento igne
subter sugue coques. Sūt q frustra foliatoz: qz isti
lagana vocāt: loco supioris cruste addāt. Coctā ac
i patinā trāslatā saccharo ⁊ aq̄ ros. aspges. Nō edat
h⁹ Cassi⁹ q colico laborat: ⁊ caleō. Difficil itē ꝑco-
ctiōis ē: ⁊ male alit. Rapū pirū cotōea i Torta.

r Alpis ⁊ piris: aut cotoneis sub cinere ⁊ carbonib⁹ bene coctis ac tritis: ea fere oīa q̄ i cucurbitina dixim⁹ admiscebis coq̄sqz. Hoc deuoret Stracchus qui disuria cruciat⁹: ⁊ demortuā in se venerē querit Polenta siue vt vulgo Miliacium.

q Uod vulgo miliacium vocāt nos rectius polē tā dixerim⁹. fiet at̄ pro quatuor aut quīqz cō uiuis hoc mō. Librā casei admodū recentis tā diu conteres: donec in lac conuersum credat̄. Huic. viii. aut decē oua tudecula bene disfracta: selibrā sacchari: tris aut quattuor vncias farine: vñ loco huius excavatum panem: ⁊ remollitum addes: admiscebisqz In patellā deinde liquamiē bene vinctā sine crusta indes: curabisqz ut in carbonibus subter superne ve apposite coquatur. Cocte ac in patinā vel orbē trā. slate: sacchar ⁊ aquā rosaceā infundes. Non delingat h⁹ Virci⁹: q ob vehementē dolorē laterū nobis clamore suo somnū plerūqz aufert.

Torta sambucea.

f Loribus sambuci oīa illa misceto: que in torta alba commemorauim⁹. Spissior tamē hec cōpositio q̄z illa debet esse: quo flores in partes oēs transferantur. Hoc edulium ⁊ si pax alit: ⁊ tarde digeritur: letiores tamē crebro vespentes facit. Hoc edat Lelius: qui Saturnuz melancholia superat.

Torta ex Capreolis Vitiuz.

c Apreoli profecto hi dicūtur qui palmites arboribus aut palis adlaqueant ⁊ vinciunt. hos collectos manipulatim ⁊ semicoctos: minutim concides. Idem ē fieri ex rosis rubeis percomode potest. Concisis capreolis: caseuz recentē bene trituz. tunsū vber elixū prius aut loco huius si magis

placebit liquamen vel butyr:gingiberis modicum
cynnani plusculum:sacchari quātū saterit addes:7
miscabis. Hāc conditurā in patellaz subcrustatam:
ac bene vinctā:ad focum pones. Ubi prope cocturā
fuerit superiorem crustam pluribus in locis perfo-
rabis. Coctā demū:saccharo multo 7 aqua rosacea
consparges. Hoc 7 si Uespasiano bibliopole placet:
q̄ epar iuuat:q̄ bilez reprimit:paz tñ alit:tarde cō-
coquitur:pectus exasperat. *Torta ex Riso.*

r Isūm bene coctum:aut in lacte aut in iure pi-
gui in tabulam extendes:donec humor expri-
matur:huic deinde in catinū parum casei recē-
tis bene triti:decem albamēta ouoz bene disfracta:
saccharū cum aqua rosacea:7 lactis si voles cyathū
vnum admiscebis. Dissoluta oīa in patella obser-
uando ea que ī torta alba dixim⁹ coques: minus ta-
men casei hec requirit q̄z superior. Alit 7 hec mul-
tum: iuuat epar. Senitutam auget. Diu tamē mo-
ratur ī stomacho: oculos hebetat: calculos creat:op-
pilationes inducit. *Torta ex farre.*

f Ar bene coctum ex iure pingui ī tabula ut sub
siccetur extendito. Post expressum humorem
in catinūz ponito: huic librā casei recentis:7 selibrā
veteris bene triti: abdomen porci:aut vber vituli-
num bene coctum:7 tunsum cū gladiolo:aromatuz
7 sacchari quantum saterit: oua. xv. disfracta cum
modico croci indito: admisceto tādiu:donec cōfici-
ant. In patellā perunctā deinde trāslata:superneqz
tātū crusta contexta:eo modo quo superiora coqui-
to. Cocta saccharo 7 aqua rosacea p̄spargito. Alit 7
hoc multū:epati opitulatur:egre tamē cōcoquitur:
oppilationes 7 calculum facit. *Arctocreas.*

a Ut vituli aut hedi aut capi carnē elixabis. elixam et eneruatā minutatiz concides: et in mortario tundes. Huic deinde parz casei recentis tūde veteris et triti. parz petroselini et amaraci pcisi: oua .xv. bene diffracta. abdomen porcū aut vber vitulinū pcisuz: modicum piperis: plusculuz cynnamini: minimum gingiberis. tantum croci ut colorez cōcipiat addes. Curabis coquatur eo mō quo albā dixim⁹. Nō edāt Scaur⁹ et Leli⁹: q nīmā macilēciā cū obesitate libenter pmutarent. Vehemēter. n. alit: corp⁹ obesat: epar iuuat: oppilationē tñ et calculū facit.

Torta ex Castaneis.

e Lixis castaneis et in mortario tūsis: perqz se taceuz in catinū cum modico lacte transmissis oīa illa admiscebis: que in torta ex farre pmemora uim⁹. Croceam si voles: crocū addito. Ad h⁹ me sepi⁹ inuitat Montan⁹. Admodum siquidem alit: appetentiā excitat: corpus obesat. Tarde tñ coquitur stōachū et ītestina inflat: colicū facit: et visui nocet:

Torta Communis.

c Alseum optimū: oua octo: adipē bonā: aut porcīnam aut vitulinā. aut modicum butyri pro tempore. Panem tritum cum iure croceo et pingui bene donec vnum prope corpus fiant misceto. eoqz modo coquito: quo et tortam albā. Hoc plimentū plus mali qz boni in se habet. Torta ex Millio.

m Illū bene tūfuz lotum mundū anguste ī lacte caprino aut vaccīo decōqto. Cocto farinā cum duob⁹ ouoz albamentis: aut si ad min⁹ placet cum lacte dissolutā admiscebis: bene cochleari oīa inuoluendo: saccharqz inspargendo. Ex cacabo deinde in tablaz oīa extendito. vbi paululū refriperit:

bucellas oblongas in patellā euz liquamine frigito.
frictas ⁊ coloratiores factas in patinas transferto
saccharoqꝫ aqua rosacea suffundito. Idē ē fieri tē
pore ieiunii potest: succū amygdalaz pro lacte: ⁊ o
leū pro liquamine commutando: Idem ē ⁊ riso fi
eri potest: quod ⁊ suauius ⁊ salubri⁹ erit. Hoc eīz
paz alit: tarde concoquitur: aluuz stringit: ⁊ oculis
nocet.

Torta ex merendis.

c Erasia acria: que vlt merendas licet appellare
exossata in mortario contundito. Tunsis: ro
sas rubeas bene concisas: paz casei recentis ⁊
veteris tritici: modicū piperis: parū gingiberis: plu
sculum sacchari: oua quatuor disfracta admisceto.
Mixa ī patellā bene vnctā ⁊ subcrustatā lēto igne
coquito. Ab igne exempta saccharo ⁊ aqua ros. suf
fundito. Hoc non multum a superiore vi ⁊ gratia
differt.

Torta ex Cammaris tēpore ieiunii.

e X cāmaris elixi: quod bonuz ē in mortario tū
des. Succum deinde amygdalinum cum aq
rosacea per setacēū rrāsimissuz pparabis: aut
si id non poteris: ius pisorū aut cicez alborū suabis
Passulas ⁊ ficos quinqꝫ conteres. Modicū petro
selini: amaraci blete paz incocte minutatim conci
des. Cynnami gingiberis sacchari quātum saterit
addes. mixta hec ⁊ bene tunsā cū ouis lyci: ut con
creta meli⁹ coquantur. In textu bene vncto ac sub
ter superneve in crustato ad focū pones flāma pro
cul. Coctū saccharo ⁊ aqua rosacea suffundes. Mē
bra oīa hoc edulium ledit.

Torta ex anguillis.

a Anguillā decorticatā ⁊ ī frustra concisas pazp
elixabis. Amygdalaz succuz cū acresta ⁊ aq

rosacea per setaceuz in catinuz trāsmittes. Nō erit
item ab re quo spissi⁹ hoc fiat: passulas cū trib⁹ aut
quatuor ficis contundere. At triplices deinde cūz pe
troselino manib⁹ disfractos ⁊ in oleo paz frictos.
passulaz vnciaz: nucleoz itē pineoz vnciam: gingi
beris: piperis: cynami: croci paz: supradicta tādiu
mamb⁹ admiscebis: quoad vnū corpus fiāt. Mirta
in patellā bene vinctā: ⁊ subcrustatā: indes per qdaz
quasi tabulata frustra āguille collocādo. ubi semico
cta fuerit in superiores crustā plurib⁹ in locis perfo
ratā modicū acreste: aque ros. ac sacchari suffundes.
Coctā demū hostib⁹ appones. Nil. n. boni in se hz.

Torta ex Dactylis.

a Mygdalas bene tinsas cū iure pisciū ⁊ aqua
rosacea dissolues: dissolutas in catinū per seta
ceum transmittes: dactiloz exossatoz selibrā: parū
passulaz: quatuor aut quinqz ficos: risi itē bene co
cti vncias tres in eodē mortario conteres: paz de
inde petroselini: atriplicis: amaraci manib⁹ pfracti:
ac in oleo fricti gladiolo concides. Non erit ab re si
cū his iocuscula: aut adipē piscis cōcideres: vnciā p
terea passulaz corinthiaz: selibrā saccari: paz cyn
nami: plusculū gingiberis: modicū croci simul aut se
orsum teres: superioribusqz admiscebis. Ut ⁊ ut ma
gis: hec spissentur: aut semiunciam hanuli: aut oua
lyci indes. extēdesqz in textū bene vinctum ⁊ suberu
statū infixis ubiqz nucleis pineis bene mundis. La
gana vero si placebit pro superiore crusta extēdes.
Coqui lento igne hoc pulmentum debet. Tenuē
itē ut sit necesse ē. Coctuz: saccharo ⁊ aqua rosacea
suffundatur. Alit hoc quidē ⁊ multum: tarde conco
quit: separ inuat: dentes corrumpit: pituitā auget.

Torta Alba.

l. Ibrā amygdalaz bene tunsaz cuz aqua rosacea: cūqz iur rīsi fere cocti dissoluto: ac per setaceum in mortarium trāsmittito. Rīsi dīde bene cocti uncias. viii. cū ipsis amygdalis terito: addendo fermētī albi uncias tres hamuli paz: oua lyxi ut sup dictū ē: selibrā sacchari: vnciā nucleoz pineoz paz in mortario tunsorū. Mixta hec oīa in patellā bene vinctā et subcrustatā extends: ad focūqz pones. Semicocte lagana superne extends: Cocte aquā ros. cū saccharo insparges. Ad hoc sepius inuitarē Cassiū nisi colicaz egritudinē faceret: bene alit: pati opitulatur: venerem ciet. Torta ex cicere rubeo.

c. Icer rubeū coctum cum suo iure: cūqz modico aque rosacee ptūdes: tūsum p setaceum in catinum trāsfere. Librā amygdalaz adeo tritam ut non sit opus per setaceum trāsmittere: duas uncias passulaz: tres aut quatuor ficus simul tunsas: vnciam preterea pineoz semitūsoz: tātū sacchari 7 aque rosacee quātum satest: cinnami ac gingiberis tantūde his addes: admiscbisqz. Mixta in patinaz bene vinctā 7 subcrustatā extends. Sunt qui hamulū aut oua lyxi addāt: quo tenatior hec torta sit. Coctā ferme igne superne iniecto coloratioz facies. Tenuis hec sit 7 saccharo 7 aqua rosacea suffundatur. Pati 7 ventri tātum hoc eduliū opitulatur.

Torta Pandodapa.

l. Ibrā pīsoz elixorū cū intraneis coctorum piscium: oua ut trute aut tinche: modicū petroselini paz menthe bene concise in mortario siml cōteres. Addēdo ex saccharo cinnamo gīgiberi: quātū saterit. Nec bene tūsa aqua rosacea dissolues in

patellā bene vinctā eo mō quo supiora coques. Col-
loratiores ex croco omnes torte aut accidiores pro
arbitrio fieri poterūt. Utrūq; tamē mali habebunt
alimentū.

Torta in iure.

c Rustā eo modo quo ī pastillis soles subigito:
subactā īposita farina: ut stare circūquaq; pos-
sit in textu ad ignem desiccato. Sublata dein-
de farina supioreve crusta pullos elixos aut pipio-
nes in frustra diuisos cum succo amygdalino: du-
ob' ouoz vitellis: modico croci gīgiberis cynami-
acresta iure pingui īdes. Coctā e furno eximes: sac-
charoq; ⁊ aqua ros. suffūdes. Laudat hoc pulmētū
Esculapi' roman': quod mltū alit: qđ stōacū renes
⁊ epar inuiat: corp' obefat ⁊ firmat: geniturā auget:
venerem demorūā excitat. Hinc ē q' Archigall'
h' cibo frequēt vtiť. Torta: qz marzapanē vocāt

t Ortā quā marzapanem vocāt hoc mō facito.
Amygdalas q' in aq' recenti p' diem ⁊ noctē re-
siderint bene mundas qz accurate fieri poterit
terito: aqua recenti continuo leniter inspargendo ne
oleū faciāt. Optimā si voles: tantum sacchari opti-
mi addito: quantum amygdalaz. Ubi oīa bene tun-
sa fuerint: atq; aqua rosacea dissoluta: in patellā le-
ui crustulo subactaz: atq; rosacea aqua sepi' hūme-
ctatā extendito: ⁊ in furnum indito: inspargendo cō-
tinuo tritūz sacchar' cum modico aque rosacee: ne
nimium desiccetur. Loqui itez ad focū possunt: mō
cureť ne toste potu' qz cocte videantur: bassaz item
qz altam hanc tortā veliz: melior. n. ē. Lū Patritio
meo senis: ubi peculiariter fiunt edisse nil suau' me-
mēini. Optimi sunt alimēti: bē ꝑcoquūt. Pect' re-
nes: epar inuaut: geniturā augent: venerem cūct: ⁊

ardorem vrine tollūt.

Pastilli quos Canisiones vocāt.

f Alrine cum saccharo ⁊ aqua rosacea subacte:
extenseq; in crustuli morem: ex eadem cōpo-
sitione indes: quā in marzapanē dixi: inuolui hec mo-
re pastillorum deberet: ⁊ i furno ut paululo ante di-
xi lento igne coqui. Sunt q; formulis pastillos ipsos
cōponant. Al superiore: alimēto ⁊ proprietate nil dif-
ferunt. Placent autem Phosphoro: qui a teneris
saccharo assuevit.

Offella.

c Alsei parmensis non nimii duri pax: tantūdeꝝ
recentis teres. Duo ouoz albamenta agitabis
passulas integras cinnami: gingiberis: croci
modicū admiscebis: inuoluesq; farine subacte: ⁊ be-
ne extenuate ad eam quam voles magnitudinem
In furno deinde non nimium coques. Ita. n. grati-
ores sunt. Pax tñ alunt: tarde concoquūt: oppilati-
ones inducunt: ⁊ calculos creāt.

Anguilla in torta.

a Anguille elixet: et in frusta concise: aut lac alte-
rius piscis: aut adipem minutatim incisā: pa-
ruz menthe: petroselini concisi. pineorm vnciam:
tantūdem passularū: modicū cinnami: gingiberis:
pizis: ac chariophiloz addes: miscebisq;. In crustā
deinde extends: addendo pax optimi olei. Ubi p
pe cocturā fuerit: duas vncias amygdalaz tunsaz
in acresta cum croco dissolues: ac per setaceū tran-
smittes: superq; totā leniter extends. Hoc pulmen-
to Palladius Rutil⁹ mire delectatur: ⁊ si nihil bo-
ni in se habet.

Piscis in pastillo.

p Isceꝝ mūdū ⁊ lotū circa spinā vtrinq; scīdico.
Scissuz sale ⁊ arōatib⁹ spgito. Inuoluitozq;

pasta satis grossa ac in furno decoquito. Nunc ego
hostibus apponere: adeo perniciosus est.

Cotonea in pastillo.

c Otoneis mundis et excavatis medullam vituli-
nam: aut bubulam ides cum cinnamo et saccharo
Nec circa pastam duces addito sale: coquesque in furno
lento igne. Ante cibum sumpta ut alium stipticant: ita
post cibum cient: et vapores a cerebro dimouent.

Concretum amygdalinum ieiunio.

a Mygdalas bene tuncas: sacchari uncias du-
as: et aque rosacee tantumde addes. Infundes
item ex lyco: aut tincha pax iuris: ne nimium sit sali-
tū caueto. Transmittes hec omnia per setaceum in pati-
nam: sineque per noctem quiescere: mane concretum ut
lac reperiēs. Inuolui item si voles carice et frondibus
poterit: atque inde in patinas transferri. Saccharo suf-
fundere et aniso condire memento. Pax hoc alit:
stomachum et pectus lenit. Epar inuat genituram auget:
et ardorem urinae sedat.

Recocta ficta.

l Ibra amygdalarum bene tuncas: sacchari uncias
quatuor: aque rosacee unciam unam: medium cya-
thum ex ante dictis piscibus: in unum miscebis: mi-
cta in formulam per setaceum transmittes. In loco frigi-
do per noctem asservari debet: sequenti die in patinis
aut pinacibus conuiuis appones. Recocta dices.

Butyr fictum

l Ibra amygdalarum tuncas cum medio cyatho a-
que rosae dissolues: ac per setaceum desum transmittes
ut aut melius stringatur: aut pax farine ex hamulo:
aut dimidium cyathum iuris ex lyco addes. Sacchari
item uncias quatuor: et pax croci ut coloratio fiat re-
grit. Nec omnia in vas ad id aptum noctu indes: mane

si in loco humido residet: cōcretū inuenies. Et superiorib⁹ nil differt. Hoc germanicus noster negat eē suauē: quia non vngit. *Offa Canabina.*

f Emen canabinū ita coctū ut iaz corticē discis
sani ostendat: in mortario cū amygdalis mundis bene teres: tritū dissolues in aqua recenti trāsferesq; in cacabū per setaceū excretoriū. Effertur neat paz cū modico salis ⁊ sacchari necesse est. Ad dēdū ⁊ piper si id quoq; placet. Ebulliat itēz parūper necesse est. Bucellas panis paz tostas preparabis: indesq; hoc cibariū in patinas: bucellas ipsas tanq; tabulata quedā extēdes. Tris aut quatuor ordines ex his facies. Aromata postremo dulcia presertim pazp super asperges. Fugiendū hoc penitus ē. Nā ⁊ male alit: ⁊ fastidiū cōcitāt: ⁊ dolorē in stomacho in intestinis generat: atq; oculos hebetat:

Diriola.

c Rustulum facito: ut ī pastillo dixi. Huic duo vitella onoz bene disfracta: lac: cynamū saccharum indes: tādū ad focū miscebis: donec concreta fuerint. Laudatur a Cassio: nec īmerito quidez: multum. n. ac bene alit: pthysicis ⁊ ethicis confert. Stomachum epar renes inuat: geniturā auget: ac corpus obefat.

Diriola in ieiunio

a Amygdalas bene tinsas cum cynamo saccharo ⁊ aqua rosacea dissolues: coquesq; eo modo quo ⁊ superiorē. Ad dēdū tamen ut concreti: fiat hanuli parū: bene ⁊ hoc alit: pectus lenit: renibus ⁊ epati opitulatur: geniturā auget: ⁊ ardorē vrine sedat.

Casus frictus.

t Ellas casei pignis nec plāe veteris. nec plāe

noni in patella ad id apta cum butyro aut liquamine suffrigito. Ubi tenelle esse incipiet voluito: ac statim eximito: saccharo et cinnamo aspergende sunt: et calide adhuc edende. Aliter: bucellas panis bene utrinque tostas in patella per ordinem collocato: tessellaeque casei tamque in tabulatū extendito. Ad focum posita textu operito. Liqfactū caseū saccharo cinnamō gingiberi aspergito: atque statim edito: si eē malā rebus vis. Difficillime. n. concoquitur: et male alit. Oppilationes et lapidē generat. **Rapū Armatū.**

v Oluere qui gulā vallatā habēt: id rapū armatū dicit: quod caseo tamque lorica et thorace involuit: quasi eorum baratra ingressura nequique suū armis tuta videtur. Nec quod prodest quod ad tutelā inuentū ē: id totū ad perniciem raporum videtur: cum malint gulosi tamque fortissimi in popinis athlete armatū hostes: quique inermē deuorare. Rapā vel elixā vel sub cinere coctā in tessellae concides. Idē et facies de caseo subrecenti et pingui. Subtiliores tamen he sunt: quique ex rapis. In patella butyro aut liquamine unctam. primum tabulatū ex caseo facies: secundum ex rapis: et sic deinceps: aromatum aliqd: aut butyri continuo infundendo cito hoc pulmentum coquitur: cito etiam edendū ē. Sed cum sit perniciosum et voracissimo Domitiano apponatur.

Ossa inaurata.

b Ucellas excanati panis utriusque parte toreto. Tostas ex aqua rosae. in qua et ova disfracta: et saccharum tritū isit mollescito. Inde exceptas in patella cum butyro vel liquamine late frigito: ne se contingat. Frictas et in patinā translatas: saccharo: aqua rosae. croco colorata conspargito. Hoc. M. Antonio placet: nec immerito. corpus obefat: epas et fines iuuat: venerē ciet.

Liber. viii. De offellis q̄s v̄l frictellas l̄z appellat̄.

f Rictella a fricto dici nulla ratio obstat. Frigunt. n. hec eficia: vnde a frigendo sumptum nomen. Male. n. nobiscum actum esset: si quod ex consuetudine in frequentem vsuz trāslatum est ad latitudinem traduci nō posset. cum id et quaderet. 7 analogiam sapiat. Iniq̄ profecto in nosmetipsos sum⁹: si id mala consuetudine ac pertinacia poti⁹ facere prohibemur: ad quod natura 7 lege ipellimur. Quis enim nō propagari suū gen⁹ velit? Quis itē quod abundātiſsimū cupiat restringi: 7 ad extremā maciē deduci gaudeat? Pedagogoz 7 inuidoz hec est p̄suetudo: ut id quantū sit laudabile ī alio improbant: quod ipsi attingere nequere. Habuit vniqueq; etas qđ latinitati adheret. Licuit ut ait horat⁹ sēperq; licebit signatum presente nota odūcere nomen. Scio plerosq; oblaturos in me. q̄ ego noua nomina hoc meo scripto introduxerim. Uerz his ego ut herculem quondam latranti Cerbero fecisse aiūt. offas p̄repingues obiciā: q̄b⁹ ut rabidi 7 famelici canes inherentes a me tantisper ad edacitatē cāinos morsus puerterēt. **fritelle ex s̄abuco.**

c Alſeo trito tū veteri. tū recētī: farie paz. Duo rū albamēta qđam: lactis aliqd. sacchari plusculū addes. 7 sunt in eodē mortario conteres. Tritis e mortario 7 ī catinū translatis flores sambuci integros superasp̄ges 7 miscebis. Hanc condituram: aut manu aut cochleari: aut aliqua alia forma in patellaz inditam ubi optimū liquamen v̄l butyrz v̄l oleū ferueat coquito. Calide edant̄ necesse est. Ex p̄positione qđ proſit obſit v̄: dephēdes. **fritella ex albamēto ouoz polie 7 caseo recētī.**

o Bſernabis ea oīa: que paululō ante dixi: ex-
cepto lacte ⁊ flore ſambuci. Hoc ⁊ ſuperiore i
ſalubrius. *Fricella ex concreto lacte.*

l Ac concretum per denſum ſetaceū tranſigat
facito. Serum qđ exprimetur cū farina: alba
mento ouoz: ſaccharo aqua roſacea pmiſceto. Mi-
xta cochleari paulatim in patellaz ex liquamiē: aut
butyro feruentem idito. Ledūt he neruos ⁊ oculos
Fricella ex Riſo.

r Iſum cum lacte coctum in frictellas eo modo
rediges: quo ⁊ ſupiora: excepto dūtaxat caſeo
lacte. *Fricella ex Saluia.*

f Arinam cū ouis ſaccharo cynamo ac croco
diſſolues ⁊ ſubiges. Huic folia ſaluie integra:
⁊ quantū vis lata indes: ac delibuta in patella
ex liquamine aut oleo parū frigēs: Alit hoc: ⁊ ner-
uis opitulatur: ⁊ ſi tarde concoquitur: ac oppilatio-
nes inducit. *Fricelle ex pomis.*

t Eſcellas ex pomis mūdīs: ⁊ excavatis factas i
liquamine aut oleo parū frigito: in tabulāqz:
ut exiccentur extendito. Inuoluta deinde in tali cō-
ditura: qualē pdixi tūſuz frigito. Si ex hoc deliges
malā rē te eē ſcito. *fricelle ex lauro.*

f Olia lauri in liquamine aut oleo fricta in oz-
bē: ut exiccentur extendito: ſicca eo modo quo ſalui
az dixi rursuz excogto: atqz edito ſi tumore alui la-
boras: nā flatū ſoluit. *fricelle amygdaline.*

a Mygdalas bene mundas ⁊ tritas per ſetaceū
cum lacte ⁊ aqua roſ. trāſmittito. His itē pulli
elixi: pectus ſeorſū tūſuz: addita farina: duobꝫ aut
tribus alba mentis ouoz ſaccharo bene admiſcebis
Conditurā vti volēs: vel liquamine vel oleo frigēs

Multum alent: tarde concoquuntur: epar iuuabunt:
venerem excitabunt: corpus succiplenum reddent.

frictelle ex sambuco in ieiunio.

a Mygdalas tuntas aut nucleos pineos ex aq
rosacea: aut iure pisorum dissolutos per setaceum
in catinum mittes: huic paucum fermenti: flores sambuci: po
linis quantum saterit indes miscebisque. fieri hec con
ditura: quod mane usus es vespere oio debet. Quo
frictelle spogiores fiant. Sunt qui mane paucum saccha
ri indunt: et frigrant quo velint modo. Ad tollendum
vrine ardorem valere putant.

frictelle amare.

p Olinum et fermentum cum herbis amaris ac minu
tati concisis veniente nocte dissolues. Mane
ficos siccas frustulatis concisas: uiam passam indes
admiscebisque. Non sit admodum tenera hec conditu
ra: frictellas coctis saccharo: et melle suffundes. Al
lere multum non putant. Epar tamen iuuat: tumorem ex aluo
pellunt. Pituita consumunt.

frictelle ex riso.

r Ius bene coctum ac in tabulato extensum: ut ni
mium humorem emittat: si voles tundito. Amygda
larum item tunc paucum quantum saterit addito: dissolutoque cum
aqua rosacea: ac iure decocti risi. His postea farinam
et saccharum admisceto: iuxta uti voles in oleo friges

frictelle ex pomis.

p Omnis elixis aut sub cinere coctis ac tunc ab
lato cortice: et excavato interiore preduro: mo
dicum fermenti: farine: sacchari admiscebis: et fri
ctellas in oleo friges. quas certe ex compositione no
rias deprehendes.

frictella ex ficis.

a Mygdalis aut nucleis pineis bene tūsis: unā
passā cum duobus ficis concisaz: parūz petro
selini: modicum vne passe integre: cū aromatis⁹ ad
dito: et admisceto. Hāc ipēsa si durior ac spissior vi
debit: cū aqua ros. dissolues: indesq; i ficos siccas et
subter apertas. Farrina primo aspergi: ac deinceps
in oleo coqui debent. Bñ hoc alit: epar et renes iu
nat: geniturā auget: viuū dū sāguinē generat. tarde
tū pcoq; et pediculos facit. *Fricelle ex piscib⁹.*

p Ulpa piscis bñ elixi: ac tūsi cū succo amigdalio
cū aq ros. dissoluto addito saccharo: et poline.
Fricellas dñde in quāuis formā rēdigito. Que qui
dez difficultati mingendi tantū medent: i ceteris ve
ro obsunt. *Fricelle in formam piscis.*

a Mygdalas bene mundas: unā passaz: saccha
rū sil tundito: tūsis unā passaz: sacchaz: petro
selinū: paz amaraci bene pēsi: paz croci admisceto
Paratā hēbis subactā farinā admodū subtilē et i fru
stra diuisā: qb⁹ ipēsa piscis formā rediges. Sūt qui
hoc agant ligno in formā piscis excavato. Coq hoc
pulmētuz ex oleo vl secus i patella potest. Nec mī
tū a supiorib⁹ differt.

a Liter amygdalis tūsis cū saccharo et in aq ros.
dissolutis farinā subactā pura aqua et saccharo
admisceto. Fricellasq; i formaz piscis redigito. Ne
rū hoc sine liquamine vl oleo coqui oīo debet.

a Liter amygdalis tūsis: aut nucib⁹ aut nucleis
pineis cū vna passa ac ficis siccis ptūsis. Lac
piscū aut iocuscula: paz petroselini: et amaraci mi
nutati pēsi. Aromatuz aliqd: croci minimū addes.
Mixta hec in fricellas rediges.

a Liter risuz bene elixū cū amygdal tūdes: ac in

catinū per setacū transmittes. Dissolutū ex aq̄ ros.
saccharo ⁊ hamulo asperges. His pastilli formaz si
voles dato.   Frictelle ventose.

p Olinē cū aqua salis ⁊ saccharo subigito: ⁊ i pa
stam non nimius duram: admodū subtilez ex
tēdito. formā deinde ad id fabrefactā: aut ore cya
thi cōcidito. Dū turgeſ frigescet: nec itius q̄q̄z erit.

a Liter ipense: quā p̄posuimus: dū d̄ frictellis
lactis concreti loqueremur. Ramusculos feni
culi floridi indes: admiscebisq̄z: ac statim eo modo
friges in liquamine aut butyro oleove.

                    Pastinace fricte.

b Ene mundas ⁊ eneruatas elixabis: inde fari
na muolutas niges in oleo vel butyro. Pa
rū he nutriunt: tarde concoquūtur: urinā prouocāt:
⁊ menstrua. Hidropicis profunt: tormina sedant.

Dua quouis mō cocta: ac d̄ agitata ⁊ p̄fractis p̄mo

o Ua cū modico aque ⁊ lactis bene agitata
⁊ p̄fracta aut tudecula aut cochleari caseo tri
to cōmiscebis. Mirta ex butyro vl oleo coq̄s
Suauiora erunt: si ⁊ p̄az cocta: ⁊ dū coquunt nū
q̄z voluta fuerint. Herbacei coloris si voles his ble
te: petroselini plusculuz: succi buglossi: mēthe ama
raci: saluie p̄az addes.

a Liter easdem herbas concisas: ⁊ frictas modi
cum in butyro: aut oleo: superiori ip̄se admi
scebis: ac coq̄s. Nutriūt hec: tarde p̄coquūt: epar iu
nāt: oppilatōes ⁊ calculū generāt. Dua frictellata.

i ¶ Patellaz seruētē oleo aut butyro oua f̄cētia
⁊ itēgra abiecto putāine indes: lētoq̄z igne de
coq̄s: oleo sēp p̄ferti cochleari aut tudecula suffun
dēdo. Ubi alba esse cepint: cocta scito. R̄sum nobis

monet Leculus dū hec studiose parat adeo alluci-
nabūd⁹ patelle iheret: durioris ꝑcoctiōis ꝑꝑer fri-
cturā hec putant medici. *Dua Elixā.*

i *Q* feruentem aquā oua recentia abiecto foli-
culo indes. Concreta vbi erunt statiz eximes:
tenella eē debēt: ac saccharo aqua ros. aroma-
tib⁹ dulcib⁹: acresta: aut succo malarāci suffundes.
Sunt qui ⁊ tritum caseū inspargāt: quod nec nubī
nec Phosphoro placet: qui tali edulio persepe vesci-
mur. Sine caseo. n. optimū: ac suauissimum est.

a *L*iter oua in lacte aut in vīno dulci coques eo
mō quo āte. Uex de caseo nulla fiat mentio:
plus alit hoc: ⁊ si phlegmonem sanguinem ducit.

Dua fracta.

o *U*a recentia diu coquēdo dura facies: ablati-
s deinde putaminibus: ouū ipsum ita per mediū
scindes: ut nullibi albamentum cōmīuatur. Exēpta
vitella partim cū bono caseo: tū veteri: tūz recenti ⁊
vua passa contundes: partim reseruabis ad pul-
mentum colorandū. Paz itē petroselinū: amaraci:
menthe minutim ꝑcise addes. Sunt qui ⁊ duos al-
bores ouoz: aut plures cū aromatibus indant. Nec
impensa albamenta ouoz repleta ⁊ conclusa: lento
igne in oleo friges. Frictis moztū ex reliquis vitel-
lis vua passa simul tunsis: ac ex acresta ⁊ sapa disso-
lutis addito gingiberi: chariophilo: cinnamo infun-
des: efferueantqꝫ paululū cū ipsis ouis facies. Hoc
plus mali in se habet qꝫ boni. *Dua in craticla.*

o *U*a tunsā in patellā calidā extendes ⁊ cōques
donec ꝑereta plicari quadrifariā possint. Nec
i quadre modū redacta: in craticulā ad focū positā
extendes. *Dua deinde recentia ablati putaminibus*

huc indes: saccharq; 7 cynamū dū coquit isperges.
Cocta puiuis appones. Dua in veru.

v Eru bene calefacto oua per lōgum transfiges
7 ad ignez ac si caro eēt torrebis. Calida sunt
edēda Stolidū iuētū: 7 coquoz ieptie ac ludi.

a Liter: Dua recentia in cinere, calido diligēter
ad ignem volues: ut equaliter coquātur. Exu
dare vbi ceperint: recētia 7 cocta putato: ac cō
uiuis apponito. Optima hec sunt: 7 cuius apponi p
commode possint

a Liter: oua recentia in ollā cū recenti aqua ipo
sita: ubi paruz ebullierint eximito: atq; edito.
Optia enim sunt: 7 bene alunt.

Dua fricta florentinoz more.

i Nferuentē ex oleo patellā oua recentia abla
tis putamsub⁹ sigillatī ides: tudeculaq; aut
cochleari circūqua; restringes in rotūdū redigēs
Coloratioz ubi esse ceperint: cocta scito: tenella it⁹
sint necesse ē. Log difficili⁹ hec q; q sup⁹ psueuerit.

a Liter: Dua integra in carbones ardentes cōi
cito: ac calida donec frangantur fuste percuti
to. Cocta 7 exempta petroselino 7 aceto suffundito.
Hoc nō faceret Pomponi⁹ noster: qui temere adeo
amissis duob⁹ ouis: vnde alia emeret 7 inopiaz nō
haberet.

Dua fricta.

c Alseum pingnē 7 tritū: paz menthe ac petrose
lini concisi: vne passe minimū: modicum pipe
ris tūsi: duo vitella ouoz cruda siml⁹ miscebis. Mi
xta in oua more florentino fricta: 7 inde per tenue
foramen vitellū exemeris indito: ac itez frigito: do
nec farcinē coquat. Cōuoluenda sepi⁹ sunt: 7 cocta
acresta aut succo malarācii cū gīgiberi suffūdēda sū

Dua in pastilli morem.

f Alinā subactā tenuem ad modū facies: exten-
se in tabulaz oua recentia distincta spaciis ad-
des: inspargēdo semper unicuiqz paz sacchari aro-
matum minimū salis. Inuoluta deinde ut pastillos
solem⁹: aut elicabis: aut friges: fricta tñ laudabilio-
ra sunt. Dura fiant caueto. Dua eniz dura mali ali-
menti: ac difficillime concoctionis habentur.

De Boletis 7 fungis.

m Anduntur 7 boletis: multis exemplis in crimē
adducti. Hac oportunitate illecta Agrippa
Claudiū principem boletis admixto veneno neca-
uit. Frigide 7 hūide nafe boleti habent^r: 7 ob hanc rē
veneni viz obtinent. Rimosa terra a fumo aspersa
nascūt: quā folliculo primo disrūpūt. Raro vnqz ex
vno pediculo gemini surgūt. Liuidi ac colore fici ar-
boris persiles: qz apud ferrū 7 serpentū cauernas
nascūt mortiferi habent^r. Tenax quoqz hūditas in
summo natans pestif: 7 ostēdit. A peritis regionū
boletos legi velim: qz 7 hi quoqz decipiunt^r. Peri-
isse eniz qsdam familias nostra etate cognouim⁹.
Non. n. radicib⁹ ut herbe 7 arbores nitūt ac purgā-
tur bolleui: sed putrescibili ac marcido terre vapore
ad pnicie hominū succrescūt. Vitādi ēt illi sunt: qui
apd oleā et taxū: nucē 7 alias arbores malā qlitatē
his p̄bentes nascūt. Boletis (ut ait Plin⁹) 7 ortus
ē 7 occasus intra dies sex tē cadentib⁹ hymnib⁹. Fū-
goz lenior ē nafa. Ex pituita. n. arboz nasci putāt:
tutissimū qui rubēt. Nox candidi cū suis pediculis
nō iprobāt. Tertū gen⁹ qd fuisse vocāt veneno ac-
comotatissimū. Hoc Anneū Serenū p̄fectū nero-
nis 7 milites quosdā perisse p̄stat. Libet 7 coquēdi

quando ita gulosis placet rationes aliquas afferre
cum succosa illa tyrsi parte: qua terre inheret i aq
primum cum excavato pane :cūqz pīris aut pīorū
furculis ac pediculis coquendi sunt. Alium quidaz
indunt qz ob stare venenis putatur. Elixi ac salini in
oleo aut liquamine friguntur. Fricti moxeto viridi
quod salsam vocant: aut aliato suffunduntur. Sūt
et qui eos ablata pelle: aut superiore folliculo idico
sale atqz oleo sursum vortum i carbonibz decoquāt
pipereqz aut cinnamo asparfos deuorēt. De sumi
(z si gule satisfaciūt) quouis modo cocti habebunt.
Difficile .n. concoquunt: perniciosos generant hūo
res. Membroz item stuporem: quem apoplexiam
greci vocant. ventris tormina: difficultatez mingē
di: ac suffocationem minantur.

De Tuberibus:

Ubera: que recte terre calluz dicemus vndiqz
terra circūdata nullis fibris aut capilamentis
nituntur. Extuberante loco ubi nascuntur nulla ri
ma egeruntur. Siccis hec fere z sabulosis locis fru
cticosisqz nascuntur. Excedūt sepe librali pondere
cotonei magnitudinem. Duo eoz genera: arenosa
dentibus inimica: z altera sincera. Distinguntur co
lore ruffo nigroqz: ac intus candido. Laudatissima
crescunt in aphrica: que cū Licinius pretoz manda
ret denariis dentem infregit: ex quo patet et terra
tubera ipsa conglobari. Carnosiora putantur: que i
cyrēaica nascūtur. Suauiora: que in Thracia. No
bilissima qz circa Damascū i syria z olympū gre
cie putāt. Hymbriz autūnalibz z tonitribz crebris
nascūt: nec vltra annū durāt. Teneriora habēt ver
na. Mira ē Scrophe Nursine solertia: z facile eiz

ubi nascantur cognoscit: et inuenta atrectata a rusti-
co aure integra deponit. Uino lota sub cinere calido
coquunt. Cocta et munda saleque ite ac pipe aspersa ca-
lida adhuc prius presus carniū apponi debet. Illi
hic cib⁹: ut Salieno placet. et qdē mltū ac venerē ci-
et. Nunc ē qd crebro utat venerēe delicatorū ac lau-
torū mēse: quo ī venerē p̄optiores sint. Ad genitu-
rā si id fit: laudabile. Si vero ad libidinādū (ut plerū-
qz ociosi et itēpātes solent) detestandum oīo ē.

De Cochleis.

c Cochlee tā terrestres qz aqūiles exerēt se do-
micilio: binaqz veluti cornua p̄tēdetes retrahē-
tesqz ocul⁹ carēt: ideo cornicul⁹ p̄tētare iter putāt: he-
vulgo limaces vocāt: qz fulu⁹? Lupin⁹? i targinensi
agro paulo ante Dōpei ciuile bellū viuariis ad sagi-
nā q ex sapa et farre et lacte dat iclūsit. varia sūt eoz
genera. Albe ī reatio agro nascūt. Illiriciis p̄cipua
magnitudo. Aφricāis vbertas. Coq multifariā co-
clees possunt. Lacte ī vas ubi modicū aqua īsit p no-
ctē: aut diē reponēde copelo addito ne pdeāt: pur-
gabūt vehemēter. Sūt q eas lacte p noctē pascāt et
purgēt. Illatas deinde ī cacabū cū fēti aq ad focuz
tādū retieāt: quoad fēicocte ac bñ spūate fuerit. Ex
cochleis vero erute: ac p̄mū ex aq calida bñ lote sub
inde ex aceto et sale p̄fricate: rursūqz lote ac farīa ī
uolute in feruētī oleo: aut liqmīe sūt frigēde: frictas
aut mētha siluestri alio pipe croco tūsis et acresta dis-
solutis: aut salsa viridi suffūdes. Elīx ut mihi qdez
videt: aut aliatū aut mozetū regrūt. Cochlee si sine
mlto alio aut mozeto fuerit: boni alimēti sunt. De-
ctori et plmoni opitulāt. Spar ei⁹ fibras laxando iu-
uat: ethicis p̄sunt.

De Testudine.

i Quidē mar testudines tātas emittit: ut singlas
supficie affirmāte. Poli. habitabiles casas ite
gāt. Aliūt item inter insulas rubri maris hoīes his
cymbis nauigare. Testudinū putāne secare i lai
nas lectosqz postes ac repositoriū his vestire. L. Ju
li^o polio pmi^o i^ostituit: 7 ut Maro ait Radiāt testu
dine postes. Capiūt aut cū diuti^o desiderio respiran
di in superficie consistūt: ita sole intoste: vt i^omerge
re se superuenientib^o venatorib^o non possint. Sūt 7
terrestres in siluis habitantes: q̄ vt credit herbis 7
rore vitā ducūt. Has canib^o inuentas rustici ad ci
bū trāfferūt. In cacabū feruentē aq̄ coniiciūt. Semi
cocte 7 exempte confracta testudine ablatisqz inte
stinis ac pelle itez: donec exacte coqūt in cacabū ad
ignē ponūt. Coctas pipe croco vitellis onoz dissolu
tis suffūdes. Sūt q̄ ex aliato v^o ex salsa comedāt.
Boni sūt alimēti: 7 sine moreto: medele viz habēt:

De ranis.

r Ane inter pisces neq̄qz nūerande recte hoc lo
co ad culinam venient. Rubetas 7 sub terra vi
uentes: vt noxias reiicio. Alitiles he sūt de qb^o lo
quor. Bolo capte meliores esui putant: qz q̄ fusci
na. Al serpentū enim morsu attrectate: ac lese: bolū
attingere non putant. Captaz corulas denudatas
pelle per noctem aut diem in recenti aq̄ natate fini
m^o. Inuolutas deinde farina in oleo frigim^o. Fri
ctas 7 in patinā trāslatas: palell^o me^o salsa viridi suf
fūdit: ac fenicli florib^o azomatibusqz inspergit.

Liber decim^o de Loquendis piscib^o.

d Icere de natura 7 vi piscium omnium in
stituerā: nisi me transmutata 7 confusa
ipsorum nomina perturbassent. Animātū

siquidem nulla species est: que indiuiduorum suorum
magis quam piscea nomen: et descriptionem amiserit. fecit
hoc eorum: et eorum: qui ante nos fuere negligentia
atque inscitia. Dicam tamen quam accurate fieri poterit de
his: qui ad mensas veniunt: quorum presertim nomi-
na integra adhuc extant. De omnibus dicere cum plura
vulgo credita sint: que in aqua: quam que in terra nas-
cuntur non esse consilium. Piscium quibus humana
consuetudo vescitur: natura fere frigida et humida
est ad similitudinem elementum: unde nascuntur. Mari-
ni tamen minus ob saltem aque putantur. Saliti
unde vis sumpti insalubres habentur. Male. n. alunt:
et sitim ingentem excitant. Recentes medie etatis:
diu eis vivere pisces putantur: et non nimium pingues
nec limus aut cenum sapientes: nec cito putrescentes
nec duriciem: aut vliginem preferentes: maximis
et minimis ante posueris semper. Meliores item pu-
tantur marini secundum quosdam quam fluviales: rursus flu-
viales quam qui in lacubus nascuntur: et hi quam qui in pa-
ludibus. Probabiliores preterea duxerim saxatiles
quam harenosos: harenosos quam cenosos: et palustres.
Non improbant item et qui ex mari flumina innatant: et qui
ex fluminibus in maria descendunt: si id eorum natura pa-
tuitur. Pisces tamen omnes qualescunque sint dure ob eorum frigi-
ditatem et viscositatem concoctionis habent. Sanguinem
preterea frigidum ac phlegmaticum generant. unde va-
rie et graues oriuntur egritudines: nervos molliunt:
et ad paralysem preparant: sitim excitant. Mucetare
tamen ventrem putantur: et genituram augere. Piscium
omnium non eadem est conditura et coctura: quos elixos
et frictos volens fere omnes exquamato exeterato bra-
chias euellito: ac bene lauato. Contra vero quos assos

optabis integros ad focū pōes: excepta salpa lacia i
quoz intestinū per brāchias extrahitur.

De thynno.

d E thynno: cuius precipua magnitudo est dice
re primo institui. pependisse enī thynnū ca
ptūz cui⁹ latitudo duo cubita ⁊ palmū volebat quī.
deciz talenta constat. Nascuntur ⁊ in annibus ut in
milo rheno ⁊ pado. Thynni mares sub vē tre pinnā
non habēt. Bienniū eoz lōgissima vita. pleniluniis
pinguescunt. Verno tēpore capiuntur in sinu bizan
tio: hyberno in ponto latent. Capti ac membratiz
diuisi ceruice ⁊ abdomine commendātr. Sale etiā
reseruati pulmētoz vicez ieiuniis subeunt. Salituz
eius abdomē: ⁊ solidū nec molle: quod tarātellū vul
go appellant: aqua ⁊ aceto interiectis furfuribus
quo melius salsedinem relinquat: bene lotum: ⁊
repurgatum in aqua non multum coques: exem
ptum: ⁊ aceto bene maceratum: ubi voles edito.
Sunt qui aromata dulcia inspargant. Ex eodem
thynno fit salsamētū quod thynninā appellant. In
aqua tepida horas sex hec innatet oportet: si purga
tā voles. Elīaz paz admodū: ex aceto comedēs.
Nec ut omnia alia salsamēta pessimi sunt alimēti.
Recentē thynnuz pipere cinnamo coriādro tritis:
cepa cocta ⁊ concisa aceto melle oleo condies.

De mulo.

m Ulum piscem apud romanos in precio fuisse
ubiqz fere legi. In mari rubro libraz octogi
ei quidē inuenti ferunt. Nā Celerem Asiniuz mulū
enuisse septem milibus. Capti ac vulnerari ferula:
qua aliter percoqui nō possunt ad elicum ⁊ assum
tendūt. Elīos eo modo quo ⁊ thynnū: assos pipe:

mita nucleis tunsis: et aceto aut acresta perfundes.

De Anguillis.

o Etoginta annis vivere anguille putantur. Du-
rant itē sine aquis senis diebus aquilone spirā
teraustro pauciorib⁹. Tolerare hyemem in parua
aqua: aut in turbida viuere non possunt. Captā an-
guillā ⁊ excocticatā: ac exenteratam in frustra satis
magna concides: ac vern ad focū bene coques. Po-
sis inter frustra lauri aut saluie folijs hūctādo sē-
per cocturā muria: quā isti salimolā vocāt. Ubi p-
pe cocturā fuerit: farina aut pane trito addito cyn-
namo ⁊ sale inspargendo circūquaqz incrustato.
Elixā si voles: cū petroselino salua: ac quibusdā lau-
ri folijs percoques: ⁊ acresta ac pipere suffundes.
Salicam preterea in frustra concides: macerataz ī
aqua horis quatuor aut quinqz in cacabū ad focuz
pones: semicoctam in aquam recentē transferes: si-
nesqz efferuere: donec oīno coquatur. Coctā: petro-
selino conciso ⁊ aceto suffundito. De Murena.
m Urena oua parit quocūqz mēse: citissime cre-
scunt: cū reliqui pisces statuto tēpore id agāt.
In sicco littoze elarsas coitu serpentū īpleri vulgus
putat. Aristoteles marem qui generat zimirum vo-
cat. Discrimē hoc inter marem ⁊ feminā esse: q̄ mu-
rena varia ⁊ infirma sit. zimirus vnicolor ⁊ robust⁹
dentes extra os habere dicūtur. Inuenit in hoc aīa
li documenta senitie veri⁹ Pollio eques roman⁹ ex
amicis viui Augusti viuariis eaz īmergēs damna-
ta mancipia tāqz ad hoc feris terraz non sufficien-
tibus. Ferunt aceti gustu eas ī rabiē agi. Murenas
apud ātīquos ī precio fuisse credideriz: ⁊ q̄ Licinio
hoc pisce effusissime delectato cognouentū dedit: ⁊

q. L. Cesar dictatō cū triūphales cenas populo da-
tur⁹ esset: sex nulla murenaz⁹ emisse dī: aut ut Plī-
nio placet mutuo accepisse: 7 q. Luci⁹ Crassus pre-
dices ille murenā in piscina dom⁹ sue mortuā atra-
t⁹ cāqz filiā luxit. Hoc idē de Hortensio scribit Plī-
ni⁹. Ex pharo sicilie optime putant: quas illi plotas
latini flutas vocant: q. in summo semper natantes
sole torrefacte curuare se posse 7 in aquā mergere
desinūt: atqz ita facili⁹ capiunt. Varro sic dictas pu-
tat: q. in summa aq. pre pinguedie sui fluitent. Loq-
tur murena exossata more maioz: ut anguilla sub-
lato corio capite et cauda: assam moreto uiridi sus-
fundes.

De Echino.

p. Aru⁹ admodū piscis assuetis petris echinus
: quod carnis adherente na-
ues tardi⁹ ire credūt. Cū Plinio sentire Luca-
n⁹ videt. Non propriū retines euro tēdēte rudētes:
In mediis echin⁹ ags: cui⁹ prima syllaba ab eodem
Lucano producit: cū 3 a Iuuēale corripiat: 7 re ve-
ra sit brevis natura. Obseruare itē greci: ut echinos
castaneaz folliculos appellarent: quos Martialis
hoc disticho imitat⁹ ē. Iste licet digitos testudie pū-
gat acuta. Cortice deposito mollis echin⁹ erit. Echi-
nos ubi coxeris: pipere 7 croco asperges.

De Sepia.

f. Sepia inter pisces sanguine carentes numera-
tur. Carentium autē sanguine: tria sunt gene-
ra. In primis q. mollia appellāt. Deinde cōtectā cru-
stis tenuib⁹. Postremo testis pclusa duris. Mollia
sunt loligo sepia polyp⁹: 7 cetera generis eius. His
caput ter pedes 7 ventrē collocatū ē. Pedes octoni

omnibus sepie ⁊ loligini: ex his duo pedes longissi-
mi ⁊ aspi q̃b⁹ ad ora cibos admonēt: ⁊ in fluctib⁹ se
veluti āchoris stabiliunt: cū ceteris veniāt. Sepiaz
generi mares variū ⁊ nigriores pstantieq; maioris.
feminis tridente percussis exiliant. Contra vero
femina icto mare fugit. Ambe autē ut sensere se ap-
prehendi effuso attramēto infuscata aqua latebras
querunt. Sepias elixas ab haeno in patinā missas
cum pipere lasere condies ut voles. sunt qui ex pipe-
re cinnamo coriandro viridi mētha vel arida: oui
vitello aceto vel acresta: olei modico: ubi bullierint
obligent.

De Loligne.

Sunt ⁊ loligines ⁊ loliguncule: que magnitudi-
ne potius q̃z qualitate differunt. Ne extra aq̃z
se offerentes volitare putantur. Cocte ⁊ in pa-
tinā trāslate pipere: ruta melle: olei guttis cōdiunt.

De polypo.

Polypus dictus est q̃ multos habeat pedes:
brachiis ut pedib⁹ ⁊ manib⁹ utitur. Cauda q̃ ē
bisulcata ⁊ acuta in coitu: letantur admodū odore.
Uescuntur conchilioz carne. Oīa in domū compor-
tant. Deinde putamine rosa carne egerit. Annatan-
tes que ad ea pisciculos venantur. Polypum coctū
pipere ⁊ lasere condies.

De Conchis.

Ex genere conchilioz conche habentur q̃ q̃dez
visu oīq; sensu alio q̃z cibi ⁊ periculi carent.
His apertis insidiantur polypi. Imposito ei⁹ lapil-
lo contra conchas ne claudi possint securi carnes
extrahunt. Negant in aqua nullum esse animal ad
confidendū hominem atrocius: cocta pipere: petro-
selino mēta sicca: cinnamo obligas.

De Locustis.

I Locuste crusta fragili muniuntur. Latent mensibus quintis. Eodem tempore et cancri occultantur. Ambro more anguium veris initio senectutem exiunt renouatione tergoz: cetera in undis nant. Locuste reptantium modo fluitant. Unum huius animal nisi viuuz seruati aqua incoquatur: bonam carnem non habet. Vivunt petrosus in locis. Aliter sic coques lacustas. Alperunt locuste ut assolet euz testa: et infundit eis piperatu ac si in craticula assit.

De Cancris.

C Ancris hyeme apica loca sectantur: estate in opaca purgatu recedunt. Omnia eius generis hyeme leduntur: autumno et vere pinguescunt: maxime plenilunio. Cancroza plura sunt genera: sed omnibus fere longa est vita. Pedes octoni omnes in obliquo flexi. Femine primus pes duplex: mari simplex. Preterea bina brachia denticulatis forcipibus. Superior pars in primoribus his mouetur in inferiore in mobili: dexterum brachium omnibus maius. Uniuersi aliquando congregantur: quod ex eorum diuerso ac trito itinere apparet. Sunt et cancri: qui phynotere appellantur: omnium minimi: et ob hanc rem iniurie opportuni. Huic solercia est inanum ostrearum testis se cedere: et cum acreuerit migrare in capatiores cancri pauore. Retrosum cedere cancri pari velocitate putantur. Dimicant inter se ut arietes aduersis cornibus incurstantes. Contra serpentum ictus medentur. Aut sole cancri signum transeunte ipsorum corpora exinanita preserti ac sicca existantia in scorpiones transfigurari. Ex hoc genere et echini putantur. Quia omnium amara sunt: et quia si nullo iuncta. Ora eorum in medio

corpore in terrā versa traduntur. Seruitiā maris p̄
fagiūt. Nunc ē q̄ correatis operiūt lapillis: mobili
tateq̄ pōdere stabiliūt. Quod ubi videre naute sta
stiz plurib⁹ anchoris nauigia firmant. Sunt qui ⁊
cochlee: tā aquatiles q̄z terrestres ī hoc genere col
locent. Ungues habent in tenebris ēt velud igne lu
centes. Loqui hi oēs ex aqua ⁊ aceto: ⁊ abundāti sa
le debent. Ita efferveāt oportet: ut bis terve spumā
exundāti haeno emittant. Cocti ⁊ ī patinas transla
ti ex aceto comedūtur. Ifarciri ⁊ cambari euacuata
testa: tūsa ipsoz ex cauda ⁊ chelis carne: tūsis amy
gdal: oua passa: vitello oui: trito caseo si tēpora pa
tient: petroselino amaraco minutim concisis: ⁊ far
cti frigi in oleo lento igne debent. Cāmaz ego illuz
putarim: qui parū admodū ⁊ tener tā ex lacubus
q̄z ex marinis litorib⁹ capiūt. Loqui ⁊ hi eo modo q̄
superiores debent. Cācri certe difficillime cōcoquū
tur: cocti asmaticis ⁊ ptificis prodesse putantur. De
ste eoz in cinerem redacte: ⁊ cū melle ac gentiana
pote: morsui rabiosi canis mederi putant.

De Conchis.

i / Conchis magna est ⁊ figure ⁊ coloris vari
etas: utpote planis: cōcauis: lunatis: longis in
orbē: curuatis: dimidio orbe cesis: in dorsum elatis
leuib⁹: rugatis: denticulatis: crinitis crispis. Ex his
pectines recōditi: ⁊ ipsi magnis frigoribus: ac ma
gnis estib⁹ saliant: ex volitant seq̄ ⁊ ipsi carinant.
Magna venit romāis luxuria ex conchaz genere.
Origo at ⁊ genitura conche: vnde margarite nascū
tur ostreaz conchis haud multū differt. Nāc at re
pleri rosido conceptu tradūt: ubi genitalis anni ho
ra eā pāsā quadā oscitatōe emisit. Melioresq̄ mar

garitas ex qualitate roris puri vñ secus gingi. In
aqua mollis vino exemptus protinus durefcit. Cō
cha ipsa cū manū hominis vidit: comprimit se atqz
operit: gnara se propter opes suas peti: manūqz si
preuēit acie sua abscindit. Capte ꝑche ac sale obzu
te in vasis fictilib⁹erosa carne oī nucleos quosdam
corpoz: hoc est vniones in fundo relinquunt: cādo
re magnitudine inter se distantes: 7 qz nullibi duo
reperiunt indiscreti. his merito vnionū nomē roma
ne iposuerē delitue. Clarioz in rubro mari reperit.
Duo fuerē maximi vniones vsqz ad Cleopatre tem
pora. Que Antonii ad luxū prouocans: insumme
re se posse vna cena sestercium centies affirmavit.
Nec ubi mirari vidit Antonius aridēs vesana mu
lier phyalā poposcit: cui aceti acris nonnihil infun
dit: atqz illuc vnionē dēptū ex aure altera festinabū
da dimisit: eūqz mature dissolutū (ut ei⁹ lapidis na
tura est). M. Antonio bibendū apposuit. Hic vnio
centies sestercii sine contentiōe valebat: cui⁹ at ma
gnitudis fuerit inde colligi poterat qz qui super fuit
postea victa regina: 7 capta egypto. Romā delat⁹
defectusqz est: 7 facta ex vna margarita due: atqz
ipositis simulachro Veneris aut mōstruose magni
tudinis in tēplo quod Pantheon dicitur. Conche
igitur si non hac ratione satis humanis delitiis sa
tisfaciant: carbonibus (ut ostrea solemus) coquāt.

De Purpura 7 Murice.

p Purpura 7 murex conchiliis ānumerantur. La
tent circa cāis ortus tricenis dieb⁹. Cōgregāt
verno tempore. Purpura florē illū tingendi vesti
bus oliz expectitū i medijs habz faucib⁹nigrātis ro
se colorē referens: reliquo tēpore fere steril viuas

qui eas querunt capere contendunt: q cū vita succuz
illum amittunt. Conche omnes celerrime crescunt:
precipue autem purpure. Anno. n. magnitudinē im
plent. Murice tñ purpura colore prestantiorē cre
dideri. Ab his ⁊ ostz dicebat color ille celeberrim⁹
q ex ostreis purpura ac murex erueret. Et sarra
nū nomen ab Sar vrbe Phenicie: que postea Ty
rus appellata ē sumpsisse cōstāt ut apud Virgiliū.
Et gemma bibat ⁊ sarrano dormiat ostro.
Loquuntur ⁊ he eo modo quo cetera conchilia.

De Ostreis.

¶ E siliceis tandem conchilibus cum ostreis con
cludamus: que qz demortuam ēt venerem ex
ritant apud lauros ⁊ libidinosos in precio sunt. Ser
gi⁹ ille: qui ab Orata pisce capto: ⁊ auecto cogno
mentum accepit primus oīum non tantū gule quā
tum auaritiē gratia ostreis viuaria adinuenit: Lu
ci Crassi oratoris etate ante Marsicum bellū: quo
quidem principio adeo vectigalia: ⁊ priuati prouē
tus ex piscinis creuere: vacantibus etiā huic rei ma
gnis viris utpote Lucio Phylippo ⁊ Nōtēfio: quos
piscinarios Licero appellare solitus est: ut Catonē
Uticensē. L. Luculli heredem de piscinis quadra
ginta quadringentis millib⁹ vendidisse scribāt histo
rici. Idem igitur Orata qui primus balneas pensi
les habuit. Primus ēt ostrearia in Baiano colloca
uit: qz limosa regio que soleam creat: ⁊ passerem:
conchiliis quoqz muricibus ⁊ ostreis idonea ē. Pri
mus ēt optimum saporē ostreis lucrinis adiudica
uit. Nec cocta in carbonibus: atqz ex testis exempta
frigi in oleo ⁊ aromatib⁹: atqz acresta suffundi pos
sunt.

De Orata.

n On est credendū oratam ad nos aliunde cum
impensa aduecta sine causa: que ī sapore ⁊ vo
luptate collaudata est. Omnium tñ aurata lucrinā
conchā depasta nobilioz habet: teste Martiale hoc
disticho.

Non omnes laudes preciumqz aurata meretur:
Sed cui solus erit concha lucrina cibus.
Si pinguis est orata elixā: si mace sit assaz facito:
ac moreto viridi suffundito.

De accipensere.

a Accipenser: quē secūdo bello pūico romā adue
ctū cōstat: rari capitis piscis ē: magniqz precii.
Squāmaz ducit aduersaz: euz ceteri secūdā habeāt
Nunc piscē coronati ministri cū tibicine ad palati
nas mensas ferebāt: quasi ambrosias dapes.

De scauro.

f Laurus ex Asia in nostruz mare ab Octauio
prefecto classis aduectus ē: quē pisces iter ho
stia ⁊ cāpanie littus ea lege sparsit: ut ququēnio do
nec multiplicaret intactus reliqueret. Melior tamē
intestinis qz carne est: auctoritate Martialis.

De Lupo

t Asia alibi meliora nasci sentēcia Varrōis: ac
Plinii deprehendim⁹: qui uerbis his lupo inter
piscēs palmā ascribūt. Ad victum optia refert ager
campan⁹ frumēta. Falernus vinū. Cassinas oleum.
Tusculan⁹ ficū. Del tarētīn⁹. Piscē lupū maxime
qui iter duos pōtes captus ē Tyberis. Ut rombu
sinus Rauēnas: murenā siculus littus. Assatur aut
in craticula lupo: si is est quē vulgo laciā vocant.
auulsis brachiis extractoqz per eādez viā intestio:
assum salsa viridi suffundes. Quod si elixum voles

leucophago inuolues. Utroq; modo suauissimē edit.
Ad hunc Pomponi⁹ tyberis aecola Martio Apri
li et Maio me sepi⁹ inuitabat: satis etiā tuto perdit
cum non incōgrue alat. Philippus roma⁹ nostra e
tate phisicus egregius: et vsscipline veterū diligen
tissim⁹ rimator a sserit stirionē: si saporē inspicimus
esse quē veteres illi captū iter duos pōtes tātopere
laudabant. Nec lacie eā laudem ascribēdam putat.
Uter nostrū meli⁹ diiudicet liguritorū sit iudiciū.

De Siluro.

¶ Ilurus masculus omniū edita custodit oua: et
sepe quinquagenis dieb⁹ ne absumatur ab aliis
At marin⁹ mus in terra scrobe effosso parit oua et
rursus obruit terra trigesimo die refossa aperit: fe
tūq; i aquā ducit. Nos pisces esui hoium nequaquā
cōmendandos censui.

De Rombo.

¶ Ombū i adriatico captū: maxime vero i sinu
Rauennate suauissimū esui crediderim: quod
apud maiores nō nisi p̄cipuum mēsis appone
batur. Magnitudis eius Iuuenalis auctor est uno
carmine Incidit adriatici spaciū admirabile rōbi
Et Martialis: Quāuis lata gerat patella rombus.
rombus latior est tamē patella. Rombum in calato
vinctum aut pinaci annexum i cacabo coques. Fa
cillime enī si hoc modo coquatur distrūpitur. Efer
ueat item lento igne necesse est. Coctum cuz leuco
phago et aromatib⁹: et tuto et suauiter edes.

De Stirione.

¶ Radi per tenebras nūc mihi video: quando
horū de qb⁹ deiceps dicitur⁹ sum pisciū: null⁹
certus vl noīs vl nature existat auctor. Negligētie
maiorū et inscitie id magis q̄z mihi ascribēdum est.

Utar ego nouis nomib⁹ ne delicatorū gule per me
dicant stetitisse: quomin⁹ integra uterētur voluptate
Stirion piscis est pregradis: flumina non nisi lata in
greditur. Captū non statim: sed post paulū in aqua
dimidiata vino albo v^t aceto coques. Salē indere
memēto. Tantū cocture: quātū vitulina caro requirit
Comedi stirion ex leucophago ubi multū gingibe-
ris insit vel ex aliato vel ex sinapido debet Ex stirio
one fit salitura: quā vulgo scinale vocāt: quasi spī-
nale: q^o ex dorso ⁊ spina fiat. Bonū scito: cū ī tessel-
las cōcisus integrū ⁊ rubeū erit. Dū in craticula co-
quīs: aceto ⁊ oleo crebro ispergito: ne desiccetur. ubi
calorē penetrasse credideris: ab igne eximito: ac sus-
susuz reliquo aceti ⁊ olei: cōuiuis appōito. Nec sine
potatorum calcharia.

Lōditum: quod caniare vocāt.

o Na stirionis exēptis qbusdā neruis qui hec in-
ter erāt lota ex aceto aut vino albo ī tabulam
extendes: ut exsiccētur. Salita deīde in vase aliquo
aut in uoluta: sale manu nō tudecula ne frāgātur in
saccū rare texture: ut īde hūor exeat conuicies. Po-
strēo vō ī seriā ī fundo pforatā: ut siqd hūoris īest
īde exeat. ad usuz repōes bñ pmedo ⁊ opulādo. Co-
qui duob⁹ modis caniare pōt. Nā ⁊ ī buccellas vel
frusta pāis parū tostas extēsuz ad ignē cuz fuscina
aut gladii cuspide tādū retinēdū ē: dōec crustā fece-
rit coloratiozē: atqz statī calidū edēdū. Et aut lotū
aqua tepida: ne plūqz satis ē salitū videat: oleribus
bñ cōcisīs excauato pani ac trito admiscebis: addē-
do parū cepe mūtatis cōcise: ac fricte: mīmū pipis.
Nāc deīde īpensaz in frictate modū coques: et gre-
cos huiusmodi cibi audissimos pascēs.

Lumbrina .

I Umbriua piscis est nō contēnend⁹ coruo assi-
milis. Coquitur autēz. z cōditur eo modo quo
stirio: minus cocture: quia tenerior est requirit .

Dentale .

d Entale nostra etate dictū : q^d vētes fere exer-
tos habeat: quib⁹ z piscatores interdum ledere
cōsuevit. Sensere antiatis cicatrices in digito acce-
ptas a dentali vulneris inspexi. Orate similis est. ut
stirio coctur. **Varrolus .**

v Arrolum parū utpote quatuor aut quīqz li-
brarū: nec exquāmatim nec exenteratū : aut i
craticula. aut in oleo coquito. Si i craticula: a-
spargere cōtinuo salito oleo z aceto memēto. Mltā
cocturā amat: ppter ei⁹ exuberātem humiditatē.

Coruus .

c Orius subniger est ad corui similitudinē: ūde
nomē accepisse putatur : pinas in tergum ob-
lōgas gestat. Lapidem itē in capite gerit. Affirmat
Palladi⁹ dolorē laterū sedari: si sub annulo gesta-
tus carnē attigerit. Optimis piscib⁹ anūeratur. Co-
qui siue magn⁹ siue paruus: ut varrolū dixi potest.
frictū moreto: et cui modicū alii insit : aut sinapido
suffundito.

Solea .

s Olea piscis lautus nec admodū longus: verū
subtilis z solee similitudinem habet: vnde no-
men accepisse puto. frictum petroselino minutiz cō-
ciso: z acrestaz aut succo malarancii suffundes. Nu-
meratur z hic inter bonos pisces. **Palmita .**

p Almitas ego paruas lumbrinas crediderim .
Neqz. n. nisi quantitate tātum differunt. Max
z oblōge he sunt: z sub nigre: z caudā habēt subtilez

acutam ⁊ bifurcatam: Sunt item sine squāmis. Loquitur ⁊ conditur ut stirio. Si parua admodū fuerit frigatur: petrosilino ac succo malarāciū ispergat frauolinus.

f Urgit in dorsum frauolinus: inclinatz caput foris ruber est: intus albigat: ac saporem optimuz edētibz prestat. Loqui quo vis modo potest maior. ⁊ elixus leucophagū: minor ⁊ assus salsam regit viridem.

Trillia.

t Rillia curti capitis piscis ē ⁊ grossi: caudā itē in acutum ducit. Integra nec exēterata assanda est: ac muria aspergēda: Ad dies octo aut decēz durabunt: si patina altera super alteraz posita salimola ispersa fuerit.

Salpa.

f Salpa piscis nec magn⁹ nec boni saporis est. Syluestre. n. nescio quid sapit. Coloratioz itē in medio: ⁊ ex trāsuerso extat. Hic piscis quia ventricosus admodū est: bñ exenteratus: sed parua quātū fieri potest icisura: assaturā requirit: ⁊ moretum.

Scorphon.

f Scorphon niger est: dēsas i tergo spinas hñs: qb⁹ nōnūqz piscatores ledit: Magnū elixum: parū assus facies.

Cephalus.

o Primi saporis est cephal⁹ septēbzi mēse: piscis subalbus: ⁊ satis magnus: i dorso plan⁹: cuius caput ⁊ curtū ⁊ grossuz ē. Magnuz in cacabo coques: parū in craticula: salimola p̄tinuo ispergēdo: ne desiccetur. Magnū cū leucophago: paruum muria ipsa cōedes.

Passer.

p Passer a passere auicula: cui fere assimilis est: capite. n. tātz differūt: nomē accepit: elix⁹ per

trofelinū: a sso malarāci succū ides.

Lāinari marini.

c Almaros marinos paruos admodū: 7 quoz
testa tenella est: elixos 7 feniculo 7 aceto suffū
dito.

Lappe.

c Lappe ex genere conchilioz sunt: coqui ī patel
la sine aqua debent. Conchas ubi videris pre
calore aperiri acretam cū modico piperis tri
ti: 7 petroselini concisi indes: admiscebisqz: ac statiz
in patinas trāfferes. In aqua bene salita per noctē
aut diez retinende prius sunt: ut amaritudinē inna
tam relinquunt.

Merlucius.

m Erlucius sine squāmis ē: accepit fortasse hoc
nomen a merula. Lucio tamen persimilē aiūt.

Coctū cū sinapido albo comedes. Luci⁹ fluuiat⁹.

l Uciū fluuiālē exenteratū elixabis: cocto squā
mā cū pelle auferes: ac ex leucophago: aut ali
ato: aut sinapido comedes. Paruū luciū si vo
les affato: hic piscis iter alios min⁹ salubris habet.
Sūt q 7 eūdez liciū appellent.

Trute.

t Rutas quasi trusiles a trudēdo nostra verna
cula dictas puto: sēp. n. ī aduersuz 7 īpetuosuz
flumē truta nitit: aduenientes vndas supera
re ptedēs. Lōcisa truta ī frustra ac salita ī cacabo ita
ut sursum vorszum ī cistura vertat: ex aq 7 aceto: ita
moderate imposito: ut neqz sal diluat: neqz plusqz
duob⁹ digitis aq emineat coqui debet. Ubi despūa
ueris: dinceps lento quoad fieri poterit igne efferue
at. Coctā 7 in pinaca extensā: ut nōnihil ericceat aro
matib⁹ dulcib⁹ insparges: ac cū leucophago bñ gingi
berato comedes. Paruā trutā exēteratā: 7 bñ squā
matā integrā hic dextra hic sinistra a capite ad cau

adā incidēs: incisuris salez indēs: ac per horas duas
inter duas tabulas opprimes. farina deinde iuolu-
tam in oleo perlente friges: coctam hoc modo: ad q̄
tuor 7 quinqz dies seruabis. Quouis modo edatur
grauis concoctionis est.

Thinca.

q Uaz nunc thincam dicunt: olim menam appel-
latam crediderim. Si grossa erit 7 lixam vo-
les: ex acresta: aromatib⁹: petroselino minuti
conciso: conditā comedes.

a Liter si grossa erit: eam bene exquāmatā: ac p
mediam spinā incisā: ita iueres: ut quod foris
erat intus demum fiat: infractis etiam costis:
ac cōcisis intraneis inditoqz rursū cū ouis sex: pe-
troselini concisi: piperis tunsi: alii disfracti: croci mo-
dico: Sunt qui damascenas: aut cerasia acria: aut
passulas cum pineis mundis cum ouo disfracto in-
dant. Coquenda lento igne in craticula est: coctam
salimola ex aceto oleo croco sapa suffundes.

a Liter si parua erit: eo modo scindēs: quo supe-
riorem. 7 consparsaz farina oleo friges: frictā:
aut acresta: aut succo malaranci suffundes.

Hoc etiam quouis modo cocto nihil peius.

Piscis persicinus.

p Erlicū piscem precipuū. Urbanus lacus 7 pa-
dus fluius producūt: quez ideo hāc denoia-
tionē accepisse putāt: q̄ p̄fici saporez habeat. Par-
u⁹ ē: vario colore distinct⁹. Suavis hic piscis habet:
7 min⁹ insalubris. Maiorē exenteratum nec exquā-
matū ex aqua aceto suffusa coques. Coctū ac mun-
dū: ut in lucio diximus: conuiuiis appones. Paruuz
exenteratū: 7 exquāmatum in oleo: aut in craticula
cum salimola coques.

Lampreda.

I Lampreda āguille multū assimilis est: breuior
tū est: 7 foramina utriq3 sub aure habet. In Li
salpina parue: i Terruria mediocres: rome ex tybe
ri p̄magne capiūtur. Sed bñ a natura actū est: quā
dogdem illic delicatissimū ac satis magnū p̄duxe
rit piscem: ubi vallate gule inter se: auctis rerū p̄ciis
certant. Emi frequēter lāpredas quīq3 sex septem
aureis: 7 oliz a quodā laticlauio rigū: cū alter secū
auctionaret: scimus. Nec passa est īgenū gula tātā
audaciam gratuitā esse. Dispēsatori enī q̄ sui ip̄ius
arrogātiā 7 fastū: nolo dicere stulticiā imitat⁹ e s3
cētum aureos dono dedit: ne secundo ad singulare
certamē puocat⁹: timidus ac infract⁹ animo succū
beret. Nō hoc voluit Christus: q̄ virtutū nō flagiti
orum 7 gule certamīa ad imitationē nobis p̄posuit
Sed ad coquinā redire tut⁹ est: q̄ vulnera recru
descentia attrahere. Offam cerbero obiciam⁹: ne in
nos caninā rabiē exerceat: vel lāpredā cōditā melio
rē offa. Lampredā erutis dētib⁹ ac lingua: 7 extra
cto per obscenas partes solo qđ eo tendit intraneo:
cū aqua calida bene lauabis nullibi p̄minuta pelle.
Colligēdus ē item sanguis: quo p̄dimētum fieri so
let. In os eius nucē muscatā: in foramina que circa
aures habet: chariopholi integra grana indes. In
uolutā deīde ī spirā ī tygano ad focum cū semiticia
optimi olei paruo acreste: vini albi 7 optimi: salis
q̄ntū saterit lento igne p̄coques. Ubi fruerere cocepit
sanguinē e capite in tyganū ipsūz exprimito. Idem
etiā fieri aūq3 ferueat potest. Et⁹ moztū hoc mo
do facito. Almygdalas aut auellanas cum sua pelle
tostas ac teras ne cinis insit: buccellam item panis
ustulatā cū passulis cōtūdito: tūsa cū agresta defru.

to aut i parte cocture dissoluito: ac per setaceum in
catinū trāsmittito: idendo semp parū gingiberis ga
riophylorū: cinami: et id sanguis qđ dixim⁹ colligen
dū: hāc impēsam in tyganū infundens: donec lam
preda cocta videbitur: una eferueat finito.

a Liter assam si voles dū cogtur sanguiez et adi
pem colliges. Hoc item i eo quo p̄dixim⁹ mo
do eduliū condies. Sūt q mīmas: quas lāpre
docias vocāt in craticula lēto igne p̄coquāt. suffun
dēdo p̄tinuo ex oleo acresta sale aromatibus simul
mixtis.

Barbuli.

b Arbuli flumiales sunt inter bonos pisces quo
vis modo cocti nō cōnumerātur. Eorū oua
mēse p̄sertim maio pernicioſa habentur.

Emulus:

c Emul⁹ piscis est optim⁹: et is maxie: q ex ab
dua capit. quovis modo p̄comode coquit. fri
eturā tñ magis regrit.

Congrum.

e Ongrū: quē Antiates brūchum appellant: in
frusta cōcisum: eo modo cogto: quo anguillā:
locato inter frusta saluie: aut lauri folia.

Leo marin⁹.

l Leonē marinū ideo cancrū a vulgarib⁹ dictuz
puto: q̄ leonis et colorē et similitudinē quādam
habet. Et⁹ os: et id foramē: qđ sub cauda habet: lana
occluditur: et in furno admodū calido sine aqua: liq.
mie ve ullo lēte cogtur. Sūt q eū carbonib⁹ circū
vallēt: crebroq; voluāt: ne cōburātur. Coqui item
ex aqua et aceto potest: ut caneros flumiales solez⁹
Pl⁹ tamen cocture regrit: qz grossior et durior est.
Coqui et eo modo laguste possunt: que ex genere

cancroz: sed leone maiores habentur.

Scarde.

¶ Carde quouis modo coquantur isipide sunt:
7 plus molestie ob minutissimas spinas inter
edendū: q̄ voluptatis afferunt.

Larpani.

¶ Larpani grossi 7 herbas ubi flumina ob incre-
scencia ex alueis exeunt depasti: non insuaues
zum leucophago: aut aliato habent. Parui frigin-
tur. Nos manthuanī bulbaros lingua vernacula vo-
cant.

Salmoni.

¶ Salmonos quouis mō coxeris optimos inēies.

Lasche.

¶ Lascharū magnam vim Transimenus produ-
cit. Frictē 7 in carbonib⁹: aut in craticula asse:
salsam: aut acrestam requirunt.

Lacteolini.

¶ Vos vulgus lacterinos: ego lacteolinos appel-
lauim a lacte 7 albedo colore: quo etiam trā-
flucētē spinā integro 7 vino licet cernere: adeo dia-
phani sunt. Mari 7 lacubus capiuntur. Fricti more-
to viridi: aut acresta suffundi debēt.

Rouilliones.

¶ Rouilliones trillie persimiles in lacu albano: 7
tyberi precipue nascunt: parui sunt 7 insuaues.
Loquuntur: 7 sibi accondiuntur: ut lacteolini.

Alcicula.

¶ Alciculas a diminutione acus: eos pisces appel-
lauim quas vulgus acucellas vocat. Alcus
enim similitudinē habent: 7 quouis modo cocte: opti-
me habent.

Turdus marinus.

¶ Turdum marinum ideo sic dictum: q̄ turdi si-

militudinem habeat: quouis modo coques: assus si
napidon requirit.

i Lacu albano optimi nascuntur Algoni: pisces
non admodum magni: et fere sardelus assimiles.
Elici petroselinum: butyrum et aromata requirunt. Fricti
malarancii succum aut acrestam.

Sardelle.

f Ardele ex benaco admodum laudantur. Fricte ex
acresta aut malarancio suffunduntur.

Polypus.

p Olypum a multitudine pedum ut diximus sic ap-
pellatum: quoquomodo coxeris: malum dices.

Lancri.

c Lancri: quos vulgo mutatis et inuersis litteris
gracos vocant: tam fluuiales et he lacunarij ma-
ritimi cocti: aceto suffundi debent.

Carpiones.

m Troza Plinio cum de benaco celeberrimo ve-
ronensis patrie lacu mentionem persepe fece-
rit: nil de carpione: quo lacus ille precipue extollit: ab
eo scriptum relictum esse. Coquantur carpiones quo-
uis modo. Vel ut diu durent: captos statim ac in sa-
limola biduo retentos in optimo oleo diu friges: ut
bene coquantur. Seruari hoc modo per mensem: et
si minus salubres et insuaues sint: et eo amplius: si
recocti fuerint: seruabunt et alii pisces: non tamen adeo si
hoc modo fuerint fricti. Lauendum est ne a spina: quam
in capite gestat ledaris: perniciofa enim: ac si vene-
no tincta esset: habetur.

Calamarii.

q Nos isti calamarios vocant melius et magis
proprie attramentarios appellarent: cum et

caput ad formam vasculi attramentarii habeant: et
attramēta ut sepe fundant. Magni in frustra concisi
ac elixi: et petrosilino minutim cōciso: et aromatibus
parui fricti ex succo malarantium cōeduntur.

Pisces in gelu.

g Elu ex aqua vino et aceto fit: et quo diuti⁹ ser-
uetur multa aromata indi oportebit. Ex iure
mene: aut lucii prepinguis exenterati tātum: nec ex
quāmati optimū fiet gelu. Sed is piscis lento igne:
et in tanta aqua ut vix tegatur bñ coquēdus est. Co-
cti et exempti pellem rursus in cacabum pones: ac
ebuliat aliqzdiu sines. Reliqua deinde que in gelu
carnium facienda diximus obseruabis. Congelari
ac constringi: et reliqui pisces elixi presertim tā ma-
ritimi qz flumiales hac conditura poterunt.

Oua Tarica

o Ua cephalis sale trito cōsparges: reseruata mē-
branula illa in qua ova ipsa tanqz in folliculis
nascuntur. Post diem a salitura inter duas tabulas
per diem et noctem opprimes: inde ad fumū suspen-
des procul flāma: ne vehementem calorem senti-
āt. Sicca in vasa lignea cum sursuribus repones.
Edi hoc modo non insuauiter poterunt. Verum si
cocta volueris sub cinere: aut in foculari calido et
terso sepe voluta cōcalefacies: ac peredes. Cum so-
phiano meo hoc nil suau⁹ edisse me memini. Dela-
ta e grecia illa putarim: unde optia salitura aduehi
solet.

Quid sit edendum
in tertia mensa.

d Ictū iam satis qd in prima et secūda mēsa sit
edendum: dicendum deinceps erit et hoc breuiter

quidez quid in tertia tāqz in conclusione ad sigilluz
stomachi sit assumendū . Esse carnes si contigerit :
tum assas: tum elixas pro tēpore āni aut poma aut
pira acida p̄sertim q̄ exhalationes cibi antecepti a
capite propulsent comedes. sunt qui miz in moduz
inter quos est nicander raphanū radicib⁹ ascriptuz
probenz: q̄ post cibuz sumptus concoctionem adiu
uet: ad inia stomachi penetrando: pituitam extenu
et: vapores ad caput elatos deprimat: renes ⁊ vesi
cas purget. Salutaris ⁊ contra fungoz venena: vi
pere: ac scorpionū morsus habet. Tanta est ei⁹ acri
monia maxime vero siluestris: quē ego armoratiū
dici crediderim in abraſo cortice dorſo scorpionis i
positum statim necet. In prima mensa sumptū: non
adeo probant medici. q̄ ob eius acrē ⁊ calidā vim
non patiatur cibū in stomacho quiescere: ructus ge
neret: ⁊ concoctionem i ducto vomitu impediāt. Si
gillare stōachuz casei p̄duri modicū putatur: ⁊ p
hibere: quo min⁹ exalatiōes caput ⁊ cerebrū petāt.
fastidiū itē exunctuosa cena aut dulci exortū p̄com
mode tollit. Comedūt anesum et coriādrū saccharo
involūtū delicatiores mense ad oris ⁊ capitis mede
lam: feniculū vulgares. Castaneā cuius vis frigida
est ⁊ sicca omēs de qua varie disceptatū est. Hanc
alii nucib⁹: ut Virgilius. Castaneeqz nuces: alii iu
glādib⁹: ut Sardi: qui eas balanos vocāt anumerā
da cēsuere. Echinis pungētib⁹ tanqz quodam quasi
vallo cortice ⁊ mēbranula ut res p̄ciosa involuitur
In p̄cio quōdam erat Tarentina que ⁊ balanitis
vocabatur. Laudabat ⁊ Neapolitana quōdā ut nūc
Mediolanēsis: Castanee oēs bene dētib⁹ trite: a bo
noqz stomacho sumpte: nō icōmode alere: obefare:

apparentiam facere putantur. Meliores item habentur inter prunas et cineres cocte quoniam que elixae: aut in patella perforata ad flammam cocte sunt. Nimia enim eius turgiditas et stiptica vis decoquitur. Sumptum inter cum saccharo aut melle pituita extenuare putant. Esus praeterea cotoneorum malogranati acidi praesertim: et omnia que astringunt ut siliquarum et pistachiorum non improbat. Post pisces edende aut amygdale aut auellane: aut nuces sunt: quoniam piscium frigidam vis et humidam suam siccitate reprimere putantur.

De Uino.

c Ena et prandium sine potu non solum insuavis: verum etiam insalubris habet: cum haustus sitienti quoniam cibos esurienti sit gratior: et iucundior. Humectare cibum necesse est: et ad refrigerationem pulmonis: et quo melius subigatur: et concoquatur quod sumpsimus. Vinum quod Androchides ad Alexandrum scribens eius intemperantiam cohibiturus sanguinem terre appellauit: haustum calefaciendi et humectandi: foris infusum refrigerandi et desiccandi vim habet. Est, n. eius vis calida et humecta: unde Homerus appellauit: quoniam semina caloris habeat. Nunc est quod corporibus fessis nil celerius subuenit: si modeste sumatur: nil item perniciosius si modus absit. Tremuli enim graues: palidi fetulenti: obliuiosi: lippi: steriles: et ad generationem tardi: cani calui: senes et ante tempus ob ebrietatem fiunt homines. Quare modus adsit ex hominum etatibus: et anni temporibus necesse est. Ut enim hyeme plus esse Celsi sententia minus: sed meracius bibere conuenit: ita estate portione quoniam dilutissima et que sitim tollat nec corpus incendat: et ut vere cibum demendo diluciori aliquid

ad minus: ita autumnino cibo paulo pleniorē vte dō
minus: sed meracius bibimus. Danda est preterea
senibus meracior potio: pueris dilutior: iuuenibus
et medie etatis mediocris. Sumenda est item potio
ex qualitate regionum corporumve. Frigida loca i
colentes meracius: calida dilutius: temperata quod
medium quoddam retinent bibant. Sanguine abū
dantes dilutibile: acuta bile vexati tenue: Atra me
racum. Pituita austerum bibant. Vinorum tria esse
genera Plinius asserit: austerum: dulce: tenue. Au
sterum pectus astringit et exasperat. Dulce lenit: sed
inutilius: cum in acutam bilem facillime transeat.
Tenue omnino inutile: cum membris omnibus opi
tuletur. Alba vina si tenuia: aut non nimium metaca
sunt: facilius quam nigra concoquuntur. Nec enim pe
ctus et fibras astringunt: illa laxant et leniunt. Sub
alba vero tutius assumuntur. Conficiendorum vi
norum ratio: que diuersa ex regionibus colligitur
a rusticis peritis regionum petatur. Nobis sit satis
breuiter connumerare: que vina in precio sunt. Le
gentes tamen prius adhortor: ne me ob hanc rem:
vini appetentissimum putent: quo nemo me institui
to et natura dilutus bibat. Vina suorum temporum
laudauere veteres: ut albana predulcia: Surrentu
ra tenuia salubriaque Tiberius Cesar. Signino in eis
se miram austeritatem ad continendam alui assere
bant medici. Laudem magnam attribuit Ma
mertinis vinis Diuus Lulius publicis epulis.
falernum laudare omnes: maxime vero Maro
continentissimum omnium. Laudabimus et nos sine
controuersia et reprehensione: vina ligustica: et
ea maxime: que in litore Semuensi nascuntur.

Lenia enī sunt ⁊ iucūdiſſimī ſaporis. nec quicquā obſtat quin ea nectar appellez. Habet ⁊ Cortica fir-
miſſima vina: et que caput facillimē tentent. Non
iprobatur ⁊ grecū: maxime vero quod ī oppidum
Seminianū in Hetruria naſcitur. Acceſſit ⁊ maxi-
ma laus ſeueriniano ex lucretiis mōtibz: quod eſta-
tis precipua refrigeratio eſt. Rome potiſſimū: ubi
et calore ⁊ ciborū varietate: ac copia tāquāz forna-
res voraciſſimi exēſtuāt ſtomachi. Nobilitate ⁊ ele-
gācia ſua me retrahit Trebianū: quo Hetruria ma-
gime excellit. Nō negauerim in Piceno in Liſalpi-
na inqz reliquis Italię partibz alia ⁊ digna eſſe ſa-
ma: ſed horū tātūz mētionem feci ſe ſateſt: ne etati
noſtre: que meliora vina qz hoīes pducit: nō ſatis-
factum dici poſſit.

De ſedandis perturbationibus.

n Il prope ad voluptatem ⁊ valitudinem tot p-
ceptis erit actuz: niſi rationem ſedandarū per-
turbationū: quas greci vocāt breui-
ter oſtenderimus. De autem ita mentem e propria
ſede plerūqz dimozēt: ut perturbato animo ſit ne-
ceſſe corp⁹ quoqz aliquo ⁊ plerūqz graui incōmodo
angi. Perturbationum omnium fontes: ūde riuuli
prope infiniti noti ōnibz eſſe debēt. Duo enī opina-
ta bona ſunt: quorūz alterū preſens: alterum paulo
poſt affuturū ſperatur: voluptas geſtiens opinione
alicui⁹ magni boni: ⁊ preſentis: ⁊ cupiditas quam
eandē vel libidinē licet appellare: que eſt imodera-
ta appetitio opinati cuiuſdā magni boni: ut ait Lice-
ro. Duo itē opinata mala: que pari ratiōe: qua ſupe-
riora illa diſtīguntur: vt metus ⁊ egritudo. Appete-
re enim aliqd cū ratione eſt ſapiētis maxie ppiū:

cum id modeste fiat voluntas dicitur: quæ vero se-
cus fecisse viderimus: libidine proprie commotum
dicemus. Superiori gaudium: quod cum ratione
excitatur: sequenti leticiam exultantem effrenata cu-
piditate ascribimus. At vero ut voluptati mali-
uolentia letans alieno malo. Delectatio per omnes
sensus diffusa iactatio: tanq̃ generi partes subiici-
untur: sic libidinem ira exscandescencia: odium: ini-
micitia: discordia: indigentia: desiderium sequen-
tur. Egritudo autem que est animorum aduersa
te ratione contractio his partibus distinguitur in-
uidencia: emulatione: obtreccatione: misericordia:
langore: luctu: merore: erumina: dolore: lamenta-
tione: sollicitudine: modestia: affricione: desperatio-
ne. Quibus perturbationibus mors etiam nonnu-
q̃ oritur suffocato et oppresso corde sanguinis et spi-
ritu ob metum agitata concursione. Metus pre-
terea qui cum exanimatione humili atq̃ infracta
futurorum malorum habetur ratione fugendus e-
st: que pigriciam: terrorem: timorem: pauorem: exani-
mationem: conturbationem: formidinem: metibus
hominum philosophorum mandatis obtemperan-
tium abstergit. His autem egritudinibus animi:
quas a similitudine egrotantium corporum nome-
sumpsisse videmus opportune medebimur: si tem-
perantia: fortitudine: modestia: prudentia: immo-
deratas appetitiones nostras quasi corruptum san-
guinem: aut redundantem pituitam: aut acutam bi-
lem: atramve: unde morbi in corporibus oriuntur
diluemus. Non obstabunt tum voluptati honeste
aut optime valitudini auaricia: ambitio: mulierosi-
tas: peruicacia: liguricio: violentia: petulantia:

fraudatio: scelus: furor: turpitudine: temeritas: ege-
stas: amentia: desperatio rerum: quibus tanq̃ teter-
rimis futuris agitati: nisi fortes ⁊ constantes eri-
mus. Equitatem: pudicitiam: bonam rationem: pu-
dorem: fidem: pietatem: constantiam: honestatem:
sanam mentem ⁊ bonam spem amittentes ab inte-
gra voluptate: quam ⁊ bone valitudini coniuncta
dicimus: cum dedecore declinabimus.

* .finis. *

Uiri doctissimi Platyne opusculum de obso-
litis: ac de honesta voluptate ⁊ valitudi-
ne: impressus in Civitate Austrie:
impensis ⁊ expensis Gerardi
de Flandria. Venetiarum
Duce Inclito Jo-
hanne Mocico.
* Nono Kalendas Nouembriis. *

.M°.cccc°.lxxx°.

* Laus Omnipotenti Deo. *

Joan. Metastasi
1788.

Platyne de honesta
voluptate: et valitudine
libri primi capitula.

deligendus locus ad ha- bitandum.	.2.	de oleo.	.15.
de exercitatioe corporis.	.3.	de melle.	.15.
de cena.		de saccharo.	.16.
de ioco et ludo.	.3.	de lacte.	.16.
de somno.	.4.	de caseo.	.17.
Qua ratione cubandū sit.		de recocta.	
de concubitu.		de butyro.	
Quid sit agendum ubi cubitu surrexeris.	.4.	de ouo.	.17.
de exercitatione post somnum.	.5.	de succidia.	.18.
Quid obseruandum sit in vita ad voluptatē.	.5.	de liquamine.	.18.
de coquo.	.6.	de omento.	.19.
de parāda mensa.		de apdomine.	
de Sale.	.6.	de aceto, de acore.	.19.
de Pāe. de placētis.	.7.		
Quid sit edēdū primo.		Libri Tertii cap.	
de cerasis.	.7.	de amygdalis.	.20.
de prūis. de moris.	.8.	de auellana.	
de peponibus.		de nucibus pineis.	.20.
de cucumeribus.	.8.	de castaneis.	.21.
de chrysomal. 8 ficiis.	.9.	de siliquis.	
		de pistachiis.	
Libri Secundi. cap.		de pipere.	.21.
de Malis.	.10.	de chariophilo.	.22.
		de cinaomo. 8 gīgiberi.	
		de nuce muschata.	.22.

De acrimoniis: ac p̄mū	Conditura buglossi .30.
8 alio.	.22. Conditura pādodap̄i.
De cepis.	.23. cōditura portulace. .30.
de bl̄bis. De porro.	.23. Rosmarini p̄dita. .31.
de feic̄lo. De cumio.	.24. de conditura malue.
de aneso.	de conditura itybi. .31.
de papauere.	.24. de p̄dita saxifragie. .32.
de coriādro.	.25. de cōditura pimpinelle.
de mentha. De apio.	de conditura acetose.
de sp̄illo. de pulegio.	.25. de asparago condito.
de cardis.	.26. de p̄dita lupulox. .32.
de Ocymo.	de p̄dita capparis. .33.
de ruta.	de cariota 7 pastinaca.
de Eruca.	.26. de conditura ceparum.
de nasturcio.	.27. de conditura porri. .33.
de thymbra.	Patina ex capitibus 7 in
de Nepita.	traneis caponuz 7 galli
de Anicho.	narum. .34.
de thimo.	Patine de linguis aut lu
de Origano.	.27. canicis.
de Ceripholio.	.28. de carniuz differentia: 7
de Almaraco.	quo tēpore q̄qz coquēda
de sisymbrio.	edenda ve sit.
de marubio.	de Boue. .34.
de Albrozano.	de oue agno 7 v̄uece. .35.
de Hyso. .28.	de capra 7 hedo.
de petroselino.	.29. de ceruo. .35.
de absinthyo.	de Ursis. .36.
	de damis.
Libri. iiii. cap.	de leporibus: 7 cuniculis.
de lactucis p̄ditis.	.29. de Histrice 7 ericio. .36.
de p̄dita endiuie.	.30. Libri. v. cap. .37.

De anibus esculētis. 37.	Mirause catellōicū .45.
ac primū de pauone.	Ut pauo coctus viuus vi
De anserē 7 anate. 37.	deri possit.
De grue. 38.	In porcello asfo. .45.
De ciconiis.	Pullus in acresta. .46.
De oleribus.	Pullus assus.
De hirundine. 38.	In pulpam vitulinā.
De merul 7 rdis. 39.	In pulpam romanam.
De sturnis.	Escium ex pulpa.
de turture.	Escium ex iecore. .46.
de gallinis. 39.	farcimina. .47.
de columbis. 40.	Lucanice.
de ficedulis 7 passere.	Selu in patina.
de coturnice.	Hedus in alio.
de perdicibus. 40.	pulmentū i carbone. 47.
Que differētia inter ani	In iocusculis. .48.
malū partes sit. 41.	Succidia in carbone.
	In turdo.
De obsoniis.	Fi vitulinum caput.
Liber .vi. 42.	In cerebrum vitulinum.
	In ficedulas.
Quomō coquēd aues.	Patina catellonica.
Licures et syluaticę.	Liquamen. .48.
Elirum. 42.	In vētriculū vitulinū. 49
Assum. 43.	Perna.
Piperatū ex siluaticis.	Sumē 7 lingua.
Ius laridarium.	In pastillum galinaceuz.
Libariū ex siluaticis. 43.	In pipionē exossatū.
pastill ⁹ ex siluaticis. 44.	Ex solo pipiōe duo sūt.
Pastillus ex cicurib ⁹ .	Libaria alba. .49.
frictū ex quib ⁹ cafe. 44.	Libariū albū catelloni.
Pastillū in olla. 45.	cum. .50.

Ius consumptū.	.50.	De naps.	.54.
iocusculū croceū.		de blito ⁊ bleta.	
iocusculū albū.	.50.	de bzafica.	.54.
iocusculum viride.	.51.	Far in iure.	.55.
Libarium qđ vulgo		Risum in quouis iure.	
zanzarellas vocant.		Miliū in patina.	
Libarium viride.		Libarium ex pane trito.	
Libariū in bolis.		Iusculū qđ verzum	
Libariū album.		vocant.	.55.
		Puls fabacia ex faba fra	
		cta.	.56.
Libri.vii.Capitula.		faba in frixorio.	
de ordeo.		Libarium ex pīso.	
de farre.		Libarium ex carne.	
de hamulo.		Libarium ex intestinis.	
de simila.		Libarium ex intestinis	
de riso.	.51.	trute.	
de panico.	.52.	Dua trute condita ut pī	
de milio.		sa credantur.	
de faba.		Libariū ex lactuca.	.56.
de cicere.		Libariū ex malo roseo.	.57.
de cicercula.		de simila.	
de pīso.		Patina ex rapīs.	
de phaseolo.	.52.	patina ex feniculis.	
de lente.	.53.	Esicium romaniciū.	
de vicia ⁊ eruo.		Esicium frumentinum.	
de lupino.		Libariū ex radice petro	
de canabi.		selini.	
de sambuco.		Lucurbita fricta.	.57.
de cucurbita.	.53.	Libarium canabinū.	.58.
de atriplice.	.54.	Esicium ex carne.	
de rapo.		Esicium siculū.	.58.

In vermiculos. .58.	Mozetuz viride. .62.
Minutal herbaceum.	Mozetum persicinū.
Risū i amygdalis. 58.	Mozetum genestinu.
Ferculū aygdalinū. 59.	Mozetū ex vua.
Esciū ex pelle capoz.	Mozetū ex moris. .62.
Ius in cicere rubeo.	Mozetum ex cerasis aut
Ius in pane.	merendis. .63.
Ius in cucurbita.	de sinapi.
Lac in cucurbita. .59.	Sinapidum.
Karab izū catellōiciū. 60.	Sinapidū rubeū.
Ius in faba recenti.	Sinapidū in frusta.
Aerzusuz in ieiunio.	Mozetum celestinum sū
Leucophagū i ieiunio.	estate.
Pisa in ieiunio.	Piperatuz croceum in pi
minutal.	sces
minutal.	Aliatum ex iuglande aut
In capabim.	amygdala.
In brasica romanēse. 60.	Aliatū coloratius. .63.
Libariū croceū. .61.	mozetū pāpinaceū : quod
In fiorē sambuci.	falsā vocant. .64.
In ziazarellas albas.	Agresta cū feniculis.
Lecophagū catellōiciū.	Sapor roselin?
	Mozetū ex coreis.
	pulmentariū in torta.
	Torta alba.
Libzi. viii. cap.	Torta bononiensis. 64.
de pāimētis q̄ vul. .61.	Herbaceū maiale. .65.
go saposres vocāt.	Torta cucurbitina.
Condimentū albū. 62.	Rapū piz 7 cotoneū i tor
Cōdimētū camelinū.	ta.
mozetum quod falsa	polenta siue ut vulgo mi.
pauo vocatur.	liacium. .65.
Tucetū ex pnis siccis. 62.	

Torta sambucea. .65. Frictelle ex albainito ouoz
 Torta ex capol vitiū.65. poline 7 caseo recēti.71.
 tōta ex riso: .66. Frictelle ex lacte pcreto.
 tōta ex farre. Artocreas. Frictelle ex riso.
 Torta ex castaneis. Frictelle ex saluia.
 Torta cōmunis. Frictelle ex pomis.
 Torta ex millio. .66. frictelle ex lauro.
 Torta ex merēdis. .67. frictelle amygdaline.71.
 torta ex cāmaris tēpe ie fri.ex sābuco ī ieiūio.72.
 iunū. Torta ex āguill. frictelle amare.
 torta ex dactil. .67. frictelle ex riso.
 tōta alba. tō. ex ciceñ.68. frictelle ex pomis.
 rubeo. torta pādodapa. frictelle ex ficis.
 torta ī iur. tōta quā mar frictelle ex piscibus.
 japanē vocāt. Pastilli frictelle īformā piscis.72.
 quos cāsiōes vocāt.68. frictelle ventose. .73.
 Offella. āguilla ī tō.69. pastinace fricte.
 piscis in pastillo. Qua quonīs mō coctat: ac
 Coronū in pastillo. de agitatīs 7 confractis
 Lōcretū amygdalinū primo.
 ī ieiunio. Recocta ficta. Quā frictellata. oua elixa
 Butyr fictū. Offa.69. Qua farcta.
 canabia. Diriola. .70. Qua in craticula. .73.
 diriola ī ieiunio. Qua in veru. .74.
 Caseus frictus. Qua fricta florentinorū
 rapū armatū. Offa iau more. Qua farcta.
 rata. .70. Qua in pastilli morē.
 Libri. ix. cap. .71. de boletis 7 fungis. .74.
 de offellis q̄s vñ frictel de cochleis. .75.
 las licet aprellare. de testudine. .75.
 frictelle ex sābuco. .71. de ranis: .76.

Libri decimi capitula. 76.	Tincha	.84.
	Piscis persicius.	
De coquēdis piscib⁹. 76.	Lampreda.	.84.
de thino. de mulo .77.	Barbuli.	.85.
De anguillis.	Temulus.	
de murena .77.	congrum.	
De echino. .78.	Leo marinus.	
de sepia. de loligine .	scarde.	
De polipo. de cōchis. 78	Carpami.	
de locustis. de cācris. 79	salmoni.	
De conchis .79.	Lasche.	
de purpura ⁊ murice. 80	lacteolini	
De ostreis. .80.	Rouilliones	
de Orata. .81.	acicula.	
De accipensere.	Turdus marinus.	
de scauro.	agoni.	.85.
De lupo. de silluro.	Sardelle.	.86.
de rombo.	polipos.	
De stirione. .81.	Lancri.	
Conditum quod caviare	carpiones.	
vocant. .82.	Calamarii.	
lumbri. dentale.	pisces in gelu.	
Uarrolius. coruus.	Oua tariccha.	
solea. palmita. .82.	Quid sit edendum in	
fraulinus. .83.	tertia mensa.	.86.
Trillia. salpa.	De vino.	.87.
scorpion.	de sedādis perturba-	
Cephalus. passer.	tionibus.	.88.
caminari marini.		
Cappe. merlucius.	Capitulorū libri Platine	
lucius fluuiialis.	de obsoniis ⁊ honesta vo-	
Trute. .83.	luptate ⁊ valitudie finis.	

Cartarum presentis operis registrum.

.1. Platyne de rot popinarios subsolani. naturalis eniz	.5. in oleo 7 missum ad q hoc animal gentibus impe.	.9. deterior est placebit buccellas Torta alba
.2. Nunc, n. non fructus malos 7 calidum que bona sunt	.6. existimant. quedam humi cōmixtam sali eoq in pinace	.10. in catinum huc indes quando ita i Adicum
.3. Imbibituz aut gallo cōceperit de omento ciuz qz agrestā	.7. Solo deinceps igne facies omnia simul r Ifum quod	.11. n On est Utar ego acutam dā incides
.4. tum melle de cardis Radix eius est origanum	.8. m Alala rosea mecta fuerit donec aqua uiuaru addito	.12. cum id mo Platyne de de aubus

Actu x. annu. Anno a Christo nato
M. D. L.

Ex libello
Dato et ex
me ipso p. p. p.
C. p. p. p. p. p.

